

Türk Dili

Aylık Dil Dergisi

1992 / I

Sayı : 481 - 482

Ocak-Şubat 1992

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ŞİİRİ

PROF. DR. İNCİ ENGİNÜN

" Güzel şiirler, hislerimizin bize yendiği veyahut yener
gibi göründükleri anların değil, bizim onları yenerek
efendisi olduğumuz zamanlarıdır "
(Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, s.377)

1923'ten sonra yazılmış olan şiirler, daha önceden başlayan edebiyat geleneğinin devamıdır. Tanzimat sonrasında *Divan* şiirinin yerini, yeni şiir arayışlarının alması II. Meşrutiyet'ten sonra bu arayışları cevaplandıracak şahsiyetlerin yetişmesiyle yeni bir gelenek hâline gelmişti. İlk yazılarını yüzyılın başında, II. Meşrutiyet döneminde yayımlayanlar 1923'te hayatta idiler ve eser vermeye devam ettikleri gibi, gençler üzerinde de derin bir tesir uyandırıyorlardı. Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin safhalarıyla ilgili bazı tasnif denemeleri yapılmışsa da henüz herkesçe kabul edilen, kesin bir tasnif yoktur.

Cumhuriyet dönemi Türk şiiri, Osmanlı Devleti'nin yıkılması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra yazılan şiirlere verdiğimiz addır. Burada siyasî bir durum söz konusudur. Ancak, imparatorluktan millî devlete geçiş, bütün edebiyatımıza, kültür hayatımıza ve elbette ki şiiri-mize de derinden tesir etmiştir.

Osmanlı Devleti bir milletler mozayığı idi. Bu mozayık yapı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla yerini millî devlete bırakmıştır. Osmanlı Devleti "irade-i seniyye"nin uygulandığı bir monarşi, Türkiye Cumhuriyeti ise "irade-i milliye"nin hâkim olduğu cumhuriyet idaresidir. Osmanlı Devleti uzun yıllar yıkılışın sancılarını çekmiş, yıkılışı geciktirecek bir takım geçici tedbirlere başvurmuş ve gelişen Avrupa karşısında büyük bir aşağılık duygusuna kapılmıştır. Bunun edebiyata yansımaları kötümserlik şeklinde olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti ise var olma mücadelesini gerçekleştirmiş, kendi gücüne, değerlerine önem vermeye başlamış ve kendisiyle gurur duymuştur. Bunların da edebiyatımıza yansımaları iyimserlik şeklindedir.

Cumhuriyet dönemi şiirini tasnife çalışırken henüz çok yakıtımızda olan ve zamanın tasfiyesine uğramamış şairleri gruplandırmakta güçlük çekiyoruz. Çeşitli zevk ve dünya görüşlerinin, çok geniş çevrelerce okun-

masalar da, ısrarla şair diye tanıtmaya çalıştıkları şahısların sayısı çoktur. Daha önceki devirlerin, eş dost tarafından düzenlenen antolojilerine girmeyi başaran şairlerini, zaman nasıl tasfiye ettiyse, Cumhuriyet dönemi şairleri arasında yer alanların birçoğu da aynı akıbete uğrayacaktır. Bu günlerden ileriye belki on, on beş şair kalacaktır.

Bu konu henüz tartışmalara açıktır. Ayrıca, bu yazının amacı da Cumhuriyet dönemi şiirinin panoramik görünüşünü çizmekten ibarettir. Edebiyat tarihinde belirli bir tarzı, bir dünya görüşünü, hatta bir kavramı savunduğu için yer alan şairlerin, estetik değerlendirmelerde yeri olmasa da , bütün genel yazılarda onlardan da söz etmek gerekir.

Yapılmış olan tasnif tecrübeleri de göstermiştir ki, Cumhuriyet dönemi şiirimiz, tıpkı Tanzimat sonrası yenileşme dönemi şiirimiz gibi, üç gelenekle beslenmiş ve gelişmiştir: Batı şiiri, Divan şiiri, Halk şiiri.

Batı şiiri dediğimiz en güçlü tesir, aslında, başlangıçtan beri Fransız şiiridir. Ancak, özellikle son yıllarda Fransız tesirine İngiliz, Amerikan ve diğer ülke edebiyatlarının tesirleri de katılmıştır. Ondokuzuncu yüzyılın ortalarında o kadar tesir uyandıran Baudelaire'den başlayarak şairlerimiz, Fransız şiirini aslından okumuşlar ve onlardan yararlanmışlardır. Bu konuda henüz yapılan geniş araştırmalar bulunmamakla birlikte, Yahya Kemal'in *Parnas*lardan hareketle kendi, şahsî şiir anlayışını geliştirmesi, Ahmet Haşim'in *Sembohist*leri tanıtmaya, şiirimizde kuvvetli bir Valéry tesirine yol açmıştır. Başarılı sanatçılar batı şiirini bizzat okumuş, onlardan çeviriler yapmış ve kendi güçlü şiirlerini ortaya koymuşlardır. Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Nazım Hikmet Ran, Necip Fazıl Kısakürek, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli Kanık, Behçet Necatigil ilk akla gelen adlardır.

Sanat sadece bir ilham ve teknik maharete bağlı değildir, aynı zamanda kültür de gerektirir. Şiirimizde gerçekten kalıcı olacağına inandığım adların geniş bir kültür birikimine sahip oldukları görünmektedir.

Batıdan *Dada* akımının bu yıllarda bize gelmemesi, bazı yazılarda, batıyı çok geç takip etmemizin bir delili gibi ileri sürülmekte, Mümtaz Zeki Taşkın'ın ilgi uyandırmaması da bir bakıma hoş görülmemektedir. Bütünüyle bir inançsızlık ve inkârın sonucu olan *Dada* akımı, yepyeni bir yaşama savaşı veren, bu yüzden yeniden destan edebiyatını canlandıran bir toplumda, elbette yer bulamazdı. Batıdan gelen tesirleri, kendi ihtiyaçlarımıza göre seçtiğimizi unutmamak, bu tür değerlendirmelerde gereklidir.

Bu gün sadece batı değil, bütün dünya ülkelerinin edebiyatlarından yapılan çeviriler, kültürümüzü besleyen kaynaklar arasındaki yerlerini almaktadırlar.

Gerçekten büyük bir gelenek olan *Divan* şiiri, nasıl ki Tanzimat'tan itibaren bütünüyle reddedilmesine rağmen, yine de şairlerin olgunluk çağlarında yeniden döndükleri bir kaynak olma vasfını sürdürmüşse, Cumhuriyet dönemindeki şairler için de aynı durum geçerlidir. *Divan* şiirinin itibar kazanmasında Yahya Kemal Beyatlı'nın rolü önemlidir. *Divan* edebiyatının itibarî dünyası, güç anlaşılan dili, bu geleneğe karşı olanlarca daima ileri sürülmüştür. Ancak, kültürlü şairlerin *Divan* şiirinden vazgeçmedikleri ve bu kaynağı tanıyıp tattıkça, kendi şırlarını de zenginleştirdiklerini görmekteyiz. Bazı yazarların sadece şekil ve vezin olarak *Divan* şiirini devam ettirmeleri, bir çizgi halinde bu tesirin varlığını göstermekten öte gitmez. Ancak onun imaj dünyasını, yapısını anlayarak şiirlerine katanlar Cumhuriyet dönemi şiirine katkıda bulunmuşlardır. Mehmet Çınarlı, Atillâ İlhan, Behçet Necatigil, Turgut Uyar, Edip Cansever, Turan Oflazoğlu, Hilmi Yavuz'a kadar ulaşan bu şairlerde şiirimizin üç geleneği de vardır.

Cumhuriyet devri şiirinin özellikle başlangıç yıllarında, en önemli kaynak Halk şiiri geleneğidir. Bu gelenek bütün nesiller tarafından ortaklaşa paylaşılmıştır. Yaşama şartları değiştiğinden Halk şiiri geleneğinin devamı da mümkün değildir. Bu geleneğin son temsilcisi Aşık Veysel'dir. Ancak Halk şiiri ve kültürü, Türk şairlerinin asla vazgeçmeyecekleri besleyici kaynaktır.

Garip hareketine kadar şiirimizdeki hemen hemen yegâne yol olarak görülen Halk şiiri geleneği Garipçiler tarafından reddedilmiştir. Ancak, bir süre sonra Orhan Veli Kanık'ın "Yol Türküleri"ni yazması, bu kaynaktan vazgeçmenin kolay olmadığını açıkça gösterir.

Bu geleneklerin tesirleri açısından da bazı tasnifler yapılabilirse de -böyle bir tasnifin edebiyat ve sanat anlayışına daha yakın olduğuna eminim-, ben burada şimdiye kadar yapılanlardan pek fazla ayrılmadan bir tasnif denemesine girişeceğim. "Yedi Meşale" (1928), "Garip" (1940), hareketleri, sürekli birer akım olmaktan çok, birer darbe tesiri uyandırmışlardır.

Tıpkı Tanzimat sonrası şiirimizde görüldüğü gibi, nasıl ki didaktik, hamasî, sosyal muhtevalı şiir anlayışını insanın iç dünyasını da ele alan şiir anlayışı takip etmiş, sonra bu aşırı ferdiyetçiliğe yeniden sosyal şiir anlayışıyla mukabele edilmişse, aynı dalgalanma Cumhuriyet sonrasında da görülür.

1923'ten sonra kronolojik olarak 1923-1940; 1940-1960; 1960 ve sonrası kendi içlerinde de farklılık gösterir.

Bu kronoloji siyasî tarihimiz bakımından da önemlidir. 1923-1938 (1940) yeni Türk devletinin kurulması, eskinin tasfiyesi; 1940-1960 tek partiden çoğulcu demokrasiye geçişin buhranları; 1960 sonrası ise demokrasi kavramının tartışmaları ön plândadır. Başlangıç yılları ile 1980 sonrasına bakıldığında devletin kuruluşunda yer alan değerler sisteminin alt üst olduğu görülür. Yeni düşünceler ve kavramlar tartışılırken gücünü zaman zaman ülke dışı kaynaklardan alan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun temel kavramı milliyetçiliğin reddine kadar ulaşan görüşler ortaya çıkmıştır. Bunların akisleri günümüzde de yer alır.

I. 1923-1940 Dönemi

1. *Eskiler*. Bunların başında 1852 doğumlu Abdülhak Hâmit Tarhan bulunur ve eser yazmaya devam eder.

2. *Memleket Edebiyatı*. Cumhuriyet devri şiirinin bu önemli akımı, ilk örneklerini II. Meşrutiyet'ten sonra vermeye başlamıştır ve günümüzde de devam etmektedir. Temel kaynak Halk edebiyatı ise de kendi içinde bu akım mensupları çeşitlilik gösterirler:

a. Tasvirî

b. Folklor

c. Hamaşî

ç. Ülke dertlerinin halli için radikal yolu teklif eden Marksistler

d. Mistik

e. Mitoloji

3. *Öz şiir*. Estetik tavır ön plânda gelir.

a. Yedi Meşaleciler. Beylik edebiyat hâline dönüşen memleket edebiyatına karşı çıkıştır.

b. İkinci grup içinde belirli bir akıma sokulamayacak müstakil şahsiyetler yer alır. Ahmet Muhip Dıranas, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Behçet Necatigil, Asaf Halet Çelebi, Fazıl Hüsnü Dağlarca.

II. 1940-1960 Dönemi

a. Garip (Birinci Yeni)

b. Hisar şairleri

c. Nazım Hikmet'i devam ettirenler

ç. İkinci Yeni.

1940'lara kadar milliyetçilik her şeye rağmen ön plândadır. 1960'lardan sonra başka milletler, milletler arası dertler şairlerimizi daha çok ilgilendirmeye başlar. 1964'ten sonra Vietnam, Küba, Şili, Afrika âdeta Nazım Hikmet'in bir devamı gibi şairlerimiz tarafından işlenir. Bu vasıta ile Türkiye'de de ihtilâl ortamının hazır olduğu telkin edilmek istenir.

Bu fikirleri dolaşık bir ifade ve sembollerle gizleyerek anlatanlara İkinci Yeni adı verilir. Bunlar arasında gerçekten değerli sanatçılar bulunmakla birlikte, 1960-1980 arasında yoğun bir propaganda şiiri ile karşılaşırız.

Aslında bu tasnifi: 1. Şiire sosyal fayda yükleyenler; 2.Şiirden, şiir olmaktan başka bir şey beklemeyenler diye de basitleştirmek mümkündür. Bütün şiir tarihimiz bu iki görüş arasında gidip gelmektedir.

I. 1923-1940 Dönemi

1.*Eskiler* : Zevkleri ve şiir anlayışları eski dönemlerde oluşanlar da Cumhuriyet ile birlikte bir uyanış içine girerler. Gütün olayları yaygın temler şiirlerinde yer alır. Dillerinde genellikle, inanılmaz bir sadelik başlar. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Abdülhak Hâmit Tarhan (1852-1937) başta olmak üzere Servet-i Fünun'dan Cenap Şahabettin (1870-1934), Ali Ekrem Bolayır (1867-1937), Faik Âli Ozansoy (1875-1950), Hüseyin Siret Özsever (1872-1959), II Meşrutiyet sonrasında Celâl Sahir Erozan (1863-1935), Mehmet Emin Yurdakul (1869-1944), Ziya Gökalp (1876-1924), Mehmet Akif Ersoy (1873-1936), Ahmet Haşim(1887-1933), Yahya Kemal Beyatlı (1884-1957), hayattadırlar. Bunlardan modern Türk şiirinin gelişmesinde büyük payı olan Ahmet Haşim ve Yahya Kemal Beyatlı, en güzel şiirlerini Cumhuriyet döneminde yazarlar.

Abdülhak Hamit, Tanzimat'tan beri Türk aydınlarının hayal ettikleri günleri gören bir gözlemci gibidir. Atatürk ve halk için yazdığı şiirlerde, ideal kahramanlarını yeniden canlandırır. Kendisi ile ilgili olarak otobiyografik mahiyetteki "Gazup Bir Şair" gibi bazı şiirleri ve yeni denemelerinin yanında, eskiden yazdıklarını da yeniden neşreder.

Karlar altında nevbaharım ben

türünden güzel mısraların yer aldığı son şiirlerinde de ömür boyu yenilikleri denemekten kaçınmayan Hamit'in çırpınmaları görülür. Fakat o, artık devrini doldurmuş bir şairdir. Şekilde değişiklikler aramaya devam etse de, muhtevada günün konularına, temlerine el atsa da, dil konusunda hâlâ keyfi tutumunu sürdürür.

Dilde sadeleşmeyi başlangıçtan beri reddedenler, artık sade yazmaya başlarlar. Cenap Şahabettin ve Ahmet Haşim'in şiirlerinde bu değişme çok açık şekilde görülür. Her ikisi de en güzel şiirlerini Cumhuriyet'ten sonra yazmışlardır. Ancak *Servet-i Fünun* şairleri bu dönemde önemli bir eser ortaya koyamazlar. Bir kısmı Divan tarzına döner. Bu dönüşte Yahya Kemal'in tesiri vardır. Hüseyin Siret, Faik Âli, Ali Ekrem şiirimize bir yenilik ve nefes katmamakla birlikte Cumhuriyet döneminin heyecanına ortak olduklarını şiirleriyle gösterirler.

Mehmet Akif Ersoy, "İstiklâl Marşı"nın şairidir. Millî Mücadele'nin en zor günlerinde yazılan ve Türk milletinin bütün değerlerini dile getiren bu şiir, Cumhuriyet döneminin ilk şiiri olarak değerlendirilmelidir. Son kitabı *Gölgeler* (1938) olan Mehmet Akif, Cumhuriyet'e kadarki şiirlerinde bazan destan boyutuna yükselir. Toplumun bütün yaralarını gösteren, teşhir eden, düzeltmeye çalışan realist şair daima cemaat içinde, yüksek sesle konuşurken, son şiirlerinde kalabalıktan uzaklaşmıştır, oldukça kötümser ve bikkindir.

Yahya Kemal Beyatlı, şiirlerini bu devirde kitap hâlinde toplamamış olsa da şiirleri dillerde dolaşır. O, Mütareke'den itibaren şiirimizin en önemli şahsiyeti olduğu gibi düşünceleriyle, tarih, coğrafya, millet arasında kurduğu münasebetle de kendinden sonrakilere yol göstermiştir. Yahya Kemal, şiirin düşünceleri daha kolay anlatma vasıtası olarak görüldüğü günlerde, şiir üzerinde sadece sanat olarak, ölümsüzlüğün ifadesi olarak durmuş şahsiyetlerdendir. İlk şiirlerini *Servet-i Fünun* üslûbunda verdikten sonra Paris'e gitmiş, orada birbirinden çok farklı sanat görüşleriyle karşılaşmış ve böylece klâsik sanatın önemini anlamıştır. Batı şiirinin temelini klâsik Yunan ve Lâtin'e dayandığını anladıktan sonra, bizim klâsîğimiz ne olabilir sorununu sormuştur. Bunda milletlerin farklı kültürler yaratmış olduklarını ve her milletin kendi klâsiklerinin bulunması gerektiği görüşünden hareket etmiştir. Klâsîğin temel çizgilerinin ortak dil ve kuralları kullanarak şahsî mükemmelliğe ulaşmak olduğunu farkedince, bunu bizim şiirimizde gerçekleştirmeye uğraşmıştır. Divan şiiri bu özellikleriyle şiirimizin klâsîgidir diyen Yahya Kemal, şiir ile ses arasında kurduğu bağı ömür boyu devam ettirmiştir. Yahya Kemal'in şiirlerinin çoğu 1923'ten sonra yayımlanmıştır⁽¹⁾. *Kendi Gök Kubhemiz* (1961), *Eski Şiirin Rüzgârıyla* (1962) ve *Rübailer ve Hayyam Rübailerini Türkçe Söyleyişindeki* (1963) ortak nokta, sesi şiirin esası olarak almasıdır. Yahya Kemal'in konuşulan Türkçe ile yazdığı şiirlerin uyandırdığı yankılar çok derin olmuş ve kendisinden sonra gelen şairler için bir ölçü teşkil etmiştir. Ayrıca, şiirde geleneğin önemini ve ondan nasıl yararlanılacağını; vatan, tarih, millet gerçeklerinin kültür ve sanattaki teza-

1. Mustafa Arğunşah, "Yahya Kemal'in Şiirlerinin Bibliyografyası", *Doğumunun 100. Yılında Yahya Kemal Beyatlı*, M.Ü.Fen-Edebiyat Fakültesi Yay.1,1984, s.228 v.d.

hürlerini göstermiştir. Dün ile bugün arasındaki bağ sanat eserlerinde kurulur ve geleceğe yönelir.

Bu bakımdan Behçet Kemal'in "Son yarım asır içinde şiir yazıp da Yahya Kemal'in etkisi altında kalmadığı iddia edenler, o mâhîlerdir ki derya içredir, deryayı bilmezler"⁽²⁾ demesi yerindedir.

Çok geniş bir kültürü ve şiir zevki olan Nurullah Ataç, çeşitli yazılarında Yahya Kemal'e beslediği hayranlığı ifade eder. Zamanla bazı şiirleri ve Yahya Kemal'in bugün ile tarih arasında kurduğu münasebete karşı olduğundan, görüşlerini değiştirse de, Yahya Kemal'e duyduğu saygı ve hayranlık devam eder⁽³⁾.

Yahya Kemal'in yirmi beş yıldır "actualite"sini kaybetmediğini 1939'da yazdığı bir yazıda belirten Ataç, onu sevenlerle sevmeyenlerin birbirleriyle anlaşabilmesinin mümkün olmadığını, zira anlaşmazlığın temel sanat görüşündeki farktan ileri geldiğini söyler: "Onun yazdığı şiirler içinde beğenmediklerimiz olmuyor mu?.. Bu, başka bir mesele; fakat hasımlarımıza karşı onun her manzumesini, her mısraını, hattâ her virgülünü müdafaya hazırız. Çünkü Yahya Kemal meselesi daima canlı olarak duruyor ve hissediyoruz ki ona edilen hücumlar yalnız onun şu veya bu manzumesine değildir, yalnız ona değildir, bizim yegâne meşru saydığımız bir sanat telâkkisine, bir şiir görüşüne karşıdır. Yine biliyoruz ki, Yahya Kemal'i sevmeyenler, bizim sevdiğimiz hiç bir yeni şairi, hiç bir yeni muharriri beğenmiyorlar." ⁽⁴⁾

Ataç gibi Yahya Kemal'in öğrencilerinden olan Tanpınar da çeşitli yazılarında Yahya Kemal'in tesirinden söz ettiği gibi, onun hakkında bir monografi de yazmıştır⁽⁵⁾.

Cumhuriyet dönemi şairleri üzerinde Yahya Kemal kadar tesirli bir diğer şahsiyet de Ahmet Haşim'dir. Ahmet Haşim, bir kısmı eskiden yazılan şiirlerini 1926'da *Piyale* 'de toplar ve eski bir yazısını önsöz olarak yayımlar. "Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar" 1921 de yazılmıştır⁽⁶⁾ ve *Göl*

2. *Hayat Tarih Mecmuası*, 1 Aralık 1968, s.19.

3. İnci Enginün, "Nurullah Ataç'ın Gözüyle Yahya Kemal", *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 2.b. Dergâh Yayınları 1991, s.173-184.

4. *Foto Magazin*, nr. 19, Ekim 1939.

5. *Yahya Kemal*. Dergâh Yayınları, 2.b., 1982.

6. *Dergâh* nr.8, 5 Ağustos 1337/1921, s.113-114. Metnin yeni harflerle neşri için bk. Ahmet Haşim, *Bütün Şiirleri*, haz. İ.Enginün, Z. Kerman, Dergâh Yayınları, İstanbul 1987, s.69-77.

7. Nurullah Ataç, "Ağaç" şiirinin yayımlaması üzerine yazdığı bir yazıda, ilk şiiriyle hitap

Saatleri dolayısıyla yapılan tenkitlere cevaptır. Haşim böylece şiir görünüşünde değişiklik olmadığını açıklar. Haşim'e hayranlık duyanlardan başta gelenler, yukarıda adları geçen Ataç ve Tanpınar'dır. Hatta Nurullah Ataç, hayranlık beslediği Ahmet Haşim'in şiirimizde bir merhale sayılması gerektiğini belirtir ve şiirimizi Haşim'den önce, Haşim'den sonra diye ayırabileceğimizi yazar⁽⁷⁾.

Haşim'in şiir anlayışı *Symbolistlerin* benimsediği müphemliği esas alan, ara renk ve duyguları işleyen bir şiirdir.

Seyreyledim eşkâl-i hayatı
Ben havz-ı hayalin sularında

beyti, onun şiir anlayışını verir. Bu parıltılı, canlı üslûp onun nesirlerinde de görülür.

Yarı yoldan ziyade yerden uzak
Yarı yoldan ziyade mâha yakın

beytiyle özetlenen bu durum, daha sonraki şairlere derinden tesir etmiştir. Hayat karşısında Tanpınar'ın "Eşik" kavramıyla ifade ettiği duruma teka-bül eder.

Bu iki şair, şiirin yeniden hamasete ve hikâyeye döküldüğü günlerde, sanki başka bir dünyada yaşıyorlarmış gibi, şiirlerine gündelik konuları sokmazlar. Şiirin özel bir çaba isteyen, özenli ebedî dünyasını kurmaya çalışırlar. Onların bu tavrında şiire duydukları saygının savunması olan bir çeşit kahramanlık vardır.

2. Memleket edebiyatı: Memleket kurtarılmıştır. Anadolu coğrafyası ve ülkenin kalkınması ön plândadır. Bunu da yapacak olan ülkenin kurtarıcılarıdır. Şairlerin çoğu Anadolu halk şairlerinin yolundan giderek yeni bir şiir yaratmaya çalışırlar. Kaynakları başlangıçta Ziya Gökalp ve Mehmet Emin Yurdakul'dur. Bu gruba giren şiirlerde:

- a. Konu memlekettir.
- b. Şekil , halk şiiri şekilleridir, vezin hecedir.
- c. Dil sadedir, halk dili, mahallî söyleyişler, hatta argo şiire girer.
- ç. Ton, hitabete kaçır.
- d. İşlenen konulara uygun olarak gurur, iyimserlik ve irade ön plândadır.

e. Lirikten çok didaktiktir.

ettiği okuyuculara hitap etmekte devam ettiğini ve şiirlerinin daima aynı "damga"yı taşıdığını belirtir. "Kendi çerçevesi içinde mütemadiyen değişen bu şair, denilebilir ki hiç değişmedi". Haşim'in şiirinin "en taklit edilmez şiir" olduğunu ve bu şiiriyle "klasik safiyete" ulaştığını belirtir. *Milliyet*, nr. 2517,12 Şubat 1933.

8. Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri II, Cumhuriyet Devri*, Dergâh Yayınları, 1980, 3b. Meh-

Mehmet Emin Yurdakul'un 20.yüzyılın başında söylediği

Ben bir Türküm dinim cinsim uludur

mısraında dile gelen gurur, artık bütün şairler tarafından paylaşılmaktadır. Örnekleri halk edebiyatı olmakla birlikte Yahya Kemal'den çok şey öğrenmişlerdir. İlk şöhretlerini Mütareke döneminde yapan ve doğru bir tabir olmasa da "Hecenin Beş Şairi" diye bir kısım edebiyat tarihlerinde yer alanlardan en önemlisi Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973)dir. O, 1918'den itibaren adını duyurmuştur. Önceleri aruz, sonra hece ile yazdığı şiirlerle kendisini kabul ettirmiştir.

Yahya Kemal'in çok tesirinde kalan, fakat günün heyecanını, şiirleriyle ifadeden çekinmeyen Faruk Nafiz'de, Yahya Kemal'deki mükemmellik endişesi yoktur. O, şiirlerini, üstadı gibi yıllarca olgunlaşsın diye bekletmemiş, sıcağı sıcağına yayımlamış ve devrin heyecanını beslemiştir. Millî Mücadele'den sonra zafer heyecanı ile Anadolu coğrafyası, insanı, tarihi ve yaşayışı ile yeniden keşfedilirken, Faruk Nafiz de Anadolu'dan ses getiren şairler arasında yer almıştır. Faruk Nafiz'in meşhur "Han Duvarları"(1922) şiiri, şairlere ve edebiyatçılara yepyeni bir ufuk açmıştır. Faruk Nafiz, "Sanat" (1926) adlı şiirinde sanat anlayışını dile getirirken tek beslenme kaynağı olarak Anadolu'yu gördüğünü şöyle ifade eder:

Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz.
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!

Bu anlayışta diğer milletlerin sanatlarıyla, Türk sanatı arasında alışveriş söz konusu edilmez. Şairin gözü sadece Anadolu'dadır. Onun henüz keşfedilmemiş, gizli hazinesinde bütün sanatları besleyecek bereketli kaynaklar olduğuna inanır. Bu kaynaktan sanatımız fişkiracaktır. Faruk Nafiz bu inancında yalnız değildir. Devir, Millî Mücadele'yi zaferle sonuçlandıran Türkün derinliklerinde sakladığı gücün anlaşılması ve anlatılmasıdır. O yılların heyecanı içinde, başka kültürleri taklitle yetinmeyi reddeden bu tavır yerindedir. Bu şiirde yer alan görüşler pek çok şair tarafından devam ettirilmiştir. Günümüzde bile buna bağlı kalanlar görülmektedir. Ancak kültür ufkunu daraltarak büyük sanat eserlerine ulaşamayacağı bir gerçektir.

Faruk Nafiz, halk edebiyatı geleneğinden yararlanırken folkloru da kullanır. Anadolu coğrafyasını, halkını, çeşitli yaşayış sahneleri içinde, bazen manzum hikâye tarzında anlatırken, bu seçim yerindedir. Ancak folklorun şiirlerinde ayrı bir önem kazandığı başka yazarlar çıkacaktır.

Folklor üzerinde çok durulması, edebiyatımız için onu besleyici bir kaynak hâline getirmekle birlikte, folklorun kendisi işlenmiş yüksek sanat değildir. Folklor ilkedir ve işlenerek yüksek kültür eserleri hâline getirilmesi gereken malzemedir. Ziya Gökalp, daha o tarihlerde bu önemli konuya dikkati çekmiş, gelişmiş milletlerin kültürü, ilkel kavimlerin folkloru vardır demiştir. Burada millete ait bütün unsurların tesbiti ve canlandırılması gibi son derece samimi ve saf bir heyecanla başlatılan folklor araştırmaları da halk edebiyatı geleneğinin tesiriyle birleşince, güçlü bir akım oluşturur.

"Han Duvarları" İstanbullu aydın gencin ilk defa haşin Anadolu tabiatı ve suskun insanı ile karşılaşmasıdır. Şiirine Anadolu manzarasından bütün unsurları alan Faruk Nafiz, Maraşlı Şeyhoğlu'nun dörtlüklerinden yararlanarak, bu suskun insanın lirizmini hem ortaya koymuş, hem de kendi duygularını anlatma vesilesi bulmuştur. Mehmet Kaplan, şiirde Anadolu manzarasından alınan unsurların kullanılmasıyla ilgili olarak, "Şiirde bunların hepsi şahsî bir yaşantının peşinde birbirine bağlı olarak görülmüş, duyulmuş ve idrak olunmuştur" (8) der.

Mehmetçik'in savaş sonrası yaşayışı gibi, milletini zafere ulaştıran Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, Faruk Nafiz'in şiirlerinde dile gelir. Faruk Nafiz, sadece şiirleriyle değil, manzum tiyatrolarıyla da bu devrin en önemli temsilcisidir. Bir kısmını daha önceden yazdığı şiirlerini de içine alan şiir kitapları: *Çoban Çeşmesi* (1926), *Suda Halkalar* (1928), *Bir Ömür Böyle Geçti* (1933), *Elimle Seçtiklerim* (1934), *Akarsu* (1937), *Tatlı Sert* (1928), *Akıncı Türküleri* (1938), *Heyecan ve Sükûn* (1959), *Zindan Duvarları* (1967), *Han Duvarları* (1969) dır.

Aşk teminin çok yoğun olduğu ilk şiirlerinden sonra Faruk Nafiz bu temi Anadolu insanının hayatında arar. Bir hayli hiciv şiiri (*Tatlı-Sert*) yazmış olmakla birlikte bunlar bir derinlik taşımaktan çok, konuşmasını, kolayca manzumeye döken şairin nüktelerinden ibarettir. Bu özellik Orhan Seyfi Orhon ve Yusuf Ziya Ortaç'ta da bulunur.

Faruk Nafiz, şiirlerinde son derece temiz, yalın bir dil kullanmıştır. Diline duyduğu sevgi ve saygı "Ana Dili" adlı dörtlüğünde anlatılır:

Hangi sözlerle ninem gönlünü açmışsa bana,
Ben o sözlerle gönül vermedeyim sevgilime
Sözlerim ninni kadar duygulu olmak yaraşır.
Bağlıdır çünkü dilim gönlüme, gönlüm dilime.

Bu şiir anlayışının devamı, bir grup hareketi olarak *Hisar* şairlerinde de görülür.

Mehmet Kaplan'ın bu kitabından yapılacak alıntılarda sayfalar, metnin içinde gösterilecektir.

9. Bütün eserleri bir ciltte toplanmıştır. *Ömer Bedrettin Uşaklı, Bütün Eserleri*, Haz. İnci Engin, Türk Dil Kurumu Yayınları 1988.

Faruk Nafiz Çamlıbel ile birlikte adları anılan diğer şairler, Halit Fahri Ozansoy (1891-1971), Orhan Seyfi Orhon (1890-1972), Yusuf Ziya Ortaç (1895-1967) ve Enis Behiç Koryürek (1891-1949) tir. Bu şairler çok yazmış olmakla birlikte, kendilerinden sonraya fazla bir şey bırakmamışlardır. Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç kadın şairleri olarak nitelendirilmişlerdir. Zira "Şiirleri sevgi, aşk, deniz ve mehtaptan ibarettir dense yeridir. Orhan Seyfi Orhon, genellikle alaycı bir tavırla dünyaya bakar ve bir kısım şiirlerine "fantezi ile oyun" hakimdir. (s.215).Konuşulan Türkçeyi en iyi kullananlardan biri olmakla birlikte o da derin şiirler yazmamıştır. O ve Yusuf Ziya Ortaç, alaycılıklarını mizah dergilerinde harcamışlar ve şiire yeterince önem vermemişlerdir. Orhan Seyfi Orhon, *Mili Edebiyat* akımına katıldıktan sonra âşık tarzının şekillerini başarıyla kullanır. Türkçesinin saflığı ve ahengi dolayısıyla dikkati çeker ve edebiyat eserinin sadece dil açısından değerlendirildiği yıllarda büyük ilgi toplar. *O Beyaz Bir Kuştur* (1941), *Hicviyeler* (1951), *Kervan* (1964) Cumhuriyet sonrası yayımladığı kitaplardır.

Yusuf Ziya Ortaç *Yanardağ* (1928), *Bir Servi Gölgesi* (1938), *Kuş Cıvıltıları* (1938), *Bir Rüzgâr Esti* (1962) adlı şiir kitaplarını yayımlamış olmakla birlikte, şiiri tam mânâsıyla ciddiye almayan, kolay söyleyiş dışında bir meziyeti olmayan şiirler yazmıştır.

Birçok tiyatro oyunu da yazmış olan Halit Fahri Ozansoy, bir bakıma *Fecr-i Ati* 'nin duyuş tarzını devam ettirir. Eserlerine marazî bir hassasiyet hakimdir. Başlangıçta o da aruzu kullanmış, sonra heceyi benimsemiştir. "Aruza Veda" şiirinde:

Biz şimdi bir yeni âhenge bağlıyız:
Âşık sazıyla geldi erenler meclise
Yalnız bugün senin gibi ölgün sadalıyız,
Zira bu saz da parçalanır gülmek istese.

diyerek âleti değişse de aynı hüznü devam ettireceğini söyler. Şiirlerini, *Paravan* (1929), *Balkonda Saatler* (1931), *Sulara Dalan Gözler* (1936), *Hep Onun İçin* (1962), *Sonsuz Geceler Ötesinde* (1964) adlı kitaplarında toplamıştır.

Enis Behiç Koryürek de arkadaşları gibi aruz ile yazdıktan sonra tecrübelerini heceye aktarmış, duraklarda yaptığı değişikliklerle kuvvetli bir ahenk sağlamıştır. 1927'den itibaren adeta susan Enis Behiç Koryürek, kendisine büyük şöhret sağlayan, gür sesli hamasî şiirlerinden sonra, ispiirtizmaya merak salmış ve Çedikçi Süleyman Çelebi'nin ruhundan mülhem, mistik şiirleri *Varidat-ı Süleyman Çelebi* (1949) adıyla yayımla-

miştir. Kahramanlık, aşk duygularının ifade edildiği şiirlerinde, kuvvetli bir heyecan ve hareketlilik vardır. Şiirleri *Miras* (1927), *Miras ve Güneşin Ölümü* (F.Tevetoğlu'nun incelemesiyle 1951) adlı kitaplardadır.

Mütareke döneminde şiir yazmaya başlayan Necmettin Halil Onan (1902-1968), Halide Nusret Zorlutuna (1901-1983) ve Şükûfe Nihal Başar (1896-1973), Haluk Nihat Pepeyi (1901-1972) bu dönemin şairleri arasında tanınırlar.

Halide Nusret Zorlutuna'nın Mütareke günlerindeki şiirlerinde hassas ve hüznü bir insanın izlenimleri vardır. Hatıraların baskısı, gurbet, ağlayış bu şiirlere hâkimdir. Daha sonrakilerde ise Millî Mücadele'nin muhtaç olduğu tiplerin tasviri ve onlara karşı duyulan saygı ve sevgi yer alır. Şiirlerini *Gecedен Taşan Deriler* (1930), *Yayla Türküsü* (1943), *Yurdumun Dört Bucağı* (1950) ve *Ellerim Bomboş* (1967) adlı kitaplarında toplamıştır.

Halide Nusret Zorlutuna gibi bir öğretmen olan Şükûfe Nihal'de de aynı özellikler görülür. *Hazan Rüzgârları* (1928), *Gayya* (1930), *Su* (1933), *Şile Yolları* (1935), *Sabah Kuşları* (1943), *Yerden Göğe* (1960), Şükûfe Nihal'in Cumhuriyet sonrası yayımladığı şiir kitaplarıdır.

Faruk Nafiz Çamlıbel'in en önemli iki takipçisi Kemalettin Kamu ile Ömer Bedrettin Uşaklı'dır. Millî Mücadele'ye bizzat katılan Kemalettin Kamu (1901-1948) Mütareke günlerinde şiire başlamışsa da asıl ününü Cumhuriyet döneminde yapar. "Gurbet Şairi" olarak tanınan Kemalettin Kamu'nun konularını vatan sevgisi, köyünde, siperde ve daima gurbette olan Mehmetçik teşkil eder. Bir kitapta toplayamadığı şiirleri Rifat Necdet Evrimer (1949) ve Gültekin Samanoğlu (1986) tarafından yayımlanmıştır.

Kemalettin Kamu, vatanının işgaline şahit olmuş, doğduğu yer gibi, okumakta olduğu şehri de terketmek zorunda kalmıştır. Bu bakımdan o, gurbet duygusunu bizzat yaşamıştır. Şiirimizi bir bütün hâlinde okurken şairlerin yoğun olarak "yalnızlık" duygusunu işledikleri görülür. Özellikle Halk şiiri geleneğinde yoğun olan gurbet duygusu, Cumhuriyet sonrası şairlerinde değişik şekiller gösterir. Çevresinden uzakta kalmanın ızdırabını yaşayan şair, yeni çevreyi tanımaya, tasvire veya ona uymaya çalışır. Daha karmaşık planda ise modern insan gurbette olmanın dışında, derin bir iç yalnızlığını yaşar ve büyütür, hattâ bunu estetik bir mesele olarak şiirinin de temeli yapar. Faruk Nafiz ve Kemalettin Kamu'da bol bol görülen gurbet temî sonraki şairlerde yerini yalnızlığa bırakır (Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Melih Cevdet Anday, Edip Cansever). Bu yalnızlık iletişim eksikliği, mevcut değerlerden şüphelenme ve onları

reddetme, imanını kaybetme ve çevreye yabancılaşma ile yakından ilgilidir.

Kemalettin Kamu şiire meraklı gençlerin çoğu gibi aruzla başlamış, sonra heceye geçmiştir. En çok onbirli kalıbı, klasik duraklarla kullanmıştır. Türk halk edebiyatının şekil, vezin ve temlerini başarıyla işleyen Kemalettin Kamu, sade ve temiz dili ile Memleket edebiyatının önde gelen lirik şairleri arasındadır.

Ömer Bedrettin Uşaklı(1904-1946) bir ara Gökbelen soyadını da kullanmıştır. İlk şiirlerini imajlara dayandırarak bir çeşit Servet-i Fünun veya Fecr-i Ati estetiğinde yazan Ömer Bedrettin, adını *Deniz Sarhoşları* (1926) ile duyurursa da asıl şöhretini *Yayla Dumanı* (1934,1945)ve *Sarıkız Mermerleri* (1940) adlı kitaplarıyla kazanır. Devrin diğer gençleri gibi, o da Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'in tesirindedir. Ancak, görevi icabı Anadolu'nun değişik yerlerini dolaşması Ömer Bedrettin'e tablo halinde memleket sahnelerini anlatma imkânını verir. Şair, Halk edebiyatı geleneğinden yararlanmış. Şiirlerini bu gün de değerli kılan, temiz dili ile fazla derinleştirmeksizin memleket coğrafyasını ve insanını işlemiş olmasıdır. Memleketi bir ucundan diğerine iyice tanımış ve anlatmıştır. Ancak Ömer Bedrettin'in canlı sanat ortamından uzakta yaşaması, onun şiirini bir noktada dondurmuştur diyebiliriz. O sadece gördüklerinden ilham almış ve Anadolu peyzajını vermiştir⁽⁹⁾.

Ahmet Kutsi Tecer (1901-1967) şiire *Dergâh* dergisinde başlamış, 1932 de yayımladığı *Şiirler*'den sonraki şiirlerini bir kitapta toplamamıştır. Halk kültürüne verdiği önem, *Ülkü* dergisinde görülür. Memleketin her meselesi ve folkloru bu dergide mensur ve manzum olarak yayımlanır. Didaktik şiirlerinin yanında çok duygulu lirik şiirleri de vardır.

Memleket coğrafyasını sonraki nesiller de anlatırken, içinde doğdukları bölgenin hayallerini de şiirlerine taşırlar. 1940-1960 arası eser veren şairlerden Cahit Külebi (d.1917) Anadolu'dan yetişen aydın şairin özlemlerini dile getirir. Kuvvetli çocukluk izlenimleri, hatıraların beslediği şiirler Halk edebiyatı geleneğine bağlıdır. *Adamın Biri* (1946), *Rüzgâr* (1949), *Atatürk Kurtuluş Savaşında* (1952), *Yeşeren Otlar* (1954), *Süt* (1965) adlı kitaplarını bir ciltte toplamıştır. *Bütün şiirleri* (1985).

Bu akıma bağlı olarak şiir yazarların sayısı çoktur. Ceyhun Atuf Kansu (1919-1978) ilk devrinde bu geleneğe bağlıdır. Çok uzun şiirler yazan Ceyhun Atuf Kansu yer yer Anadolu'nun mahallî rengini yakalar, daha sonra toplumsal gerçekçilere katılır. *Bir Çocuk Bahçesinde* (1941).

10. Şahinkaya Dil., *Çağdaş Türk Şiirinden Örnekler*, Ankara 1961, s.170.

Bağ Bozumu Sofrası (1944), *Çocuklar Gemisi* (1946), *Yanık Hava* (1951), *Haziran Defteri* (1955), *Yurdumda* (1960), *Bağımsızlık Gülü* (1965), *Sakarya Meydan Şavaşı* (1970), *Buğday, Kadın, Gül ve Gökyüzü* (1970), *Tüm Şiirleri* (1978 Haz. Vecihi Timuroğlu). Çocuk doktoru olan Ceyhun Atuf Kansu "hayatıma yansıyan her şeyi şiirime sokmaya çalıştım" diye şiir anlayışını özetler. "*Ben dile ve halka dayanırım, dili ve halkı kendi düşlerime, kendi dilime, kendi açığa göre yorumlarım, ortaya bence bir şiir, bence bir öykü çıkar. Bir ozanın bir yaşantısı, bir sözlüğü bir dünya açısı olmalıdır derim. Bütün bunların üstünde, sanatçının insana ulaşan bir sesi olmalı*" (10). İbrahim Zeki Burdurlu (1922-1984), Sabahattin Ali (1907-1948), Zeki Ömer Defne (d. 1903)bu akımın önemli şairlerindendi.

Zeki Ömer Defne 1923 yılında ilk şiirini yayımladıktan sonra halk şiir geleneğinden yararlanmaya devam eder ve şiirlerini ancak 1971 yılında kitap halinde toplar. Behçet Necatigil, öğretmeni olan Zeki Ömer Defne'nin şiirini değerlendirirken "başlangıçta sadece "İlgaz,"Gül Ey Isparta'nın Pembe Gülleri" ve "Bu Memleket Böyle Ağlar" şiirleri dahi , Defne'nin kıtıklarından, dikenlerinden temizleyerek halk ve saz şiirimiz geleneğine yoğun bir biçim verişinin, yeni bir rota çizişinin kanıtlarıdır. Çoğu örneklerde stilize bir halk şiiridir Defne'nin şiiri" der; ancak onu Ahmet Kutsi'nin *Ülkü* 'de açtığı halk şiiri kampanyasını taklitçiliğine boğulmuş görür.

1950 lerden sonraki şiirlerinde "iç yaşantı" şiirlerindeki "yoğun duyarlık"ın şairi sevdiğini belirten Behçet Necatigil onu halk şiiri geleneği ile modern dünyayı kucaklayan bir şair olarak değerlendirir (11).

İbrahim Zeki Burdurlu (1922-1984) öğretmenlik yaptığı Kıbrıs dahil, çeşitli bölgelerin mahalli havalarını aksettiren şiirleriyle o da *Ülkü* dergisinde faal olarak yer aldı. Çok sayıdaki şiir kitapları: *Toprak İnsanları* (1945), *Toprağın İçindeki Toprak* (1946), *Burdur'daki Mahallemiz* (1947), *Keloğlan* (1949), *Basık Tavan* (1950), *İnsan* (1951), *Lefkoşe* (1953), *Minnacık Oda* (1954), *Günaydın Yavru Kıbrıs* (1959), *Atatürk'üm* (1959), *Sev Beni* (1966), *Açmıyor mu Kıbrıs'ın Gülleri* (1968), *İzmir'in Mor Atları* (1976).

Sabahattin Ali (1907-1948)'nin, *Dağlar ve Rüzgâr* (1932) adlı hikâye kitabında topladığı şiirleri halk şiiri geleneğinde yazılmış, bazıları yoğun bezginlik , bazıları ise coşkunluk gösterir. Dağınık şiirleriyle birlikte

11. Behçet Necatigil, *Bütün Eserleri 5, Düzyazılar 1*, haz Ali Tanyeri, Hilmi Yavuz, s.176-180.

12.Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* . 9.b.s.128.

Asım Bezirci tarafından yayımlanmıştır (Bilgi yayınları 1973, *Bütün Eserleri 3.*).

b. Halkevleri vasıtasıyla gücünü ve sayısını arttıran bu tarz şiirler çoğunlukla öğretmen yazarlara aittir. Böylece halk edebiyatı ve halk kültürüne ilgi, öğretmen şairler vasıtasıyla büyük bir yaygınlık kazanmış, sonraki nesillere de geçirilmiştir. Ahmet Kutsi Tecer'in *Ülke* dergisinin idaresini üstlenmesinden sonra folklorla da büyük ağırlık verilir. Ahmet Kutsi Tecer'in:

Orda bir köy var uzakta
O köy bizim köyümüzdür

diye başlayan şiiri, halkçı şairlere tek bir hedef gösterir: Köy. Aslında bu şiir Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Sanat" şiirinde dile getirdiği anlayıştan pek farklı değildir. Ancak, bu köyü konu alan şiir zevki Halkevleri ve dergileri vasıtasıyla bütün ülkede yaygınlaşır. Ahmet Kutsi, köye, folklorla ait bütün değerleri ortaya çıkarırken, Halk şiir geleneğinin son büyük temsilcisini, Âşık Veysel Şatıroğlu (1894-1973) nu keşfeder. Küçük yaşta gözlerini kaybeden şairin bütün dünyayı diğer duyularıyla idraki, köyün dar çevresinin ötesinde insanın ebedî özlemlerini dile getiren bu şiirler çok sevilmiş, taklit edilmiş ve halk şiiri geleneğinin ölümsüzlüğüne delil sayılmıştır. Ancak Âşık Veysel'den sonra gelen halk şairlerinde aynı gücü bulmak mümkün değildir.

Folklor malzemesini en başarılı şekilde şiirimizde kullanan ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu (1913-1975) dur. O, folklor ile modern sanatı, coşkun bir heyecan ile hem resminde hem de şiirinde birleştirerek, en orjinal ve başarılı örnekleri vermiştir. Lise eğitimini bitirmemiş olan Bedri Rahmi Güzel Sanatlar Akademisi mezunudur. Fransa'da da çalışmalarına devam eden Bedri Rahmi D grubunun kurucularındandır (1933). İlk şiirini 1928 yılında yayımlamış, "1940 Birinci Yeni şiirine halk kaynaklarına bağlı tutumu ve ressamlığı ile canlı, yerli ve renkli bir hava" (12) eklemiştir. *Yaradana Mektuplar* (1941), *Karadut* (1948), *Tuz* (1952), *Üçü Birden* (1953) adlı şiir kitapları *Dol Karabakır Dol* (1974)da toplanmıştır.

Bedri Rahmi'de büyük bir yaşama sevinci ve coşkunluk vardır:

Canım kurban şiirin gerçeğine hasına
İçerisine insan kokusu sinmiş mısralara vurgun

diyen şair, bu coşkunluk ile hem bütün çevresini kendisiyle beraber görür ve onları yaşadığına şahit tutar hem de her şeyi birden kucaklar. Resimle-

13. *Resme Başlarken*, Bilgi Yayınevi, s.418.

riyle şiirleri arasında büyük bir yakınlık vardır. Renk duygusu çok kuvvetli olan şair, hem şiirde hem resimde renk uyumuna büyük önem verir. Renklerden bahseden ve onları hayatın bin bir durumu ve duygular, eşyalar ile birleştiren bir şairdir. "Bir Çift Renk" adlı yazısının başına aldığı şu şiir, onun renklere karşı hassasiyetini çok canlı bir şekilde dile getirir.

Çingene pembesini takmış koluna
Üstüme üstüme yürüme, yeşil
Üstüme varma yeşil
Etme yeşil
Eyleme yeşil
Gözünü sevdiğim yeşil
Çıldır mı sen yahu?
Rastgele bir pembeyi takıp koluna
Çıkılır mı elâlemin önüne?
Yemyeşil doğmanın kıymetini bil
Etme yeşil
Eyleme yeşil
Bu pembe senin harcın değil
Her dişinin bir erkeği
Her rengin bir dengi vardır
İşte böyle canım yeşil
Bu bir belâlı düzendir
Bildiğin gibi değil.

Hiçbir eğitimi olmayan köylümüzün ellerinden çıkan nakışların renk ayarlarını "aklı başında her ressamı çileden çıkartacak kadar olgun ve sağlam" bulan Bedri Rahmi⁽¹³⁾ az sayıda rengi değişik istiflerle kullanmayı, sanatçının başarısı olarak görür. Bu özellik onun resimlerinde, yazma ve seramiklerinde bulunduğu gibi şiirlerinde de yer alır. Halk türkülerinin, yazmaların güzelliğini farkedenden biri olan Bedri Rahmi, onlardan yararlanarak kendi şiirini ve resmini de yaratmıştır. Ahmet Kutsi Tecer'in işaret ettiği uzaktaki köyün bütün zengin renkleri, yaşama coşkunluğuyla şehrin ortasına, Bedri Rahmi'nin şiirleri ve resimleriyle yığılmıştır.

Bedri Rahmi "köy türkülerindeki şiir balından" söz eder, sazdan kurulan mısraların "geniş bir şiir nefesi" aldığını belirtir:

Yaylanın çimeninde peri bağırır peri
Kar yağdı da kapattı seviştığımız yeri
* * *
Sen bir bahçıvan ol ben bir gül olam
Uzat ak ellerin der beni beni

14. Delifışek, Bilgi Yayınevi, s. 11-12.

gibi örnekler verir. Halk şiirindeki kafiye düşkünlüğünü de müzik sevgisine bağlar⁽¹⁴⁾

Çocukluk ve masal, hayatı değiştirme vasıtaları olarak Bedri Rahmi'nin şiirine hâkimdir. Halk sanatından, folklordan aldığı bazı unsurları da kendi orjinal imajlarıyla şiirine yerleştirerek kendi tarzını geliştirir.

Güzelin faydalı olmasını isterken, "*güzel faydalı olabilir, faydalı olmak güzelin gücünü eksiltmez*"⁽¹⁵⁾ derken de bütün halk sanatlarımızda işe yarar eşyaların hepsinin süslendiğini farketmiştir. Yazmalar, türküler ve bunlarda dile gelen hayat ve duygular, ilhamının asıl kaynağını oluşturur.

c. Memleket şairlerinin bazılarında hamasî taraf ağır basar. Behçet Kemal Çağlar (1908-1969) çok kısıtlı şiir kabiliyetiyle Cumhuriyet'in dayandığı temelleri, Önder'i, tarihî bakış tarzını ihmal etmeksizin işler. Coşkun söyleyişi hiç bir zaman üstün sanat derecesine yükselememiştir. Millî ideale, Atatürk'e bağlılığını taşkın bir ifade ile dile getirmiş, birçok şaire örnek olmuştur. Halk şiir geleneği tesirinde hece veznini ve kafiye düzenini mekanik şekilde kullanması, şiddetli kelimeler ve tonla ifade ettiği duygu ve idealleri zamanla basmakalıp bir hâle döndürmüştür. Halk şiir geleneğinden yararlanarak çok kıvrak söyleyişe ulaşan diğer şairler yanında bir gelişme gösteremeyen Behçet Kemal'in Atatürk'e bağlılığı ve sevgisi de ne yazık ki kalıcı ve tesirli şiirler yazmasını sağlayamamıştır. Onda "kahramanlık kültürü" hâkimdir.

Hamasî şiirleriyle şöhret kazanan önemli bir şair de, kaynağını halk geleneğinden alan Orhan Şaik Gökyay'dır (d.1902).

Memleket edebiyatı kolunun hamaset ve tarihe önem veren şairlerinden biri de Arif Nihat Asya (1904-1975)dır. İlk yayınlanan kitabı *Heykeltraş'ı* (1924) birçok şiir kitabı takip etmiş olan şairin en meşhur eseri *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* (1946) dur. Bütün eserleri topluca yayınlanmıştır (Ötüken Yayınları 1975-1977).

ç. Bu şairlerin şiirleri başlangıçta *Türk Yurdu*, *Hayat*, *Ülkü*, *Varlık*, *Muhit* dergilerinde çıkar. Bu edebiyat ülke dertlerini tesbit ve tasvir ile yetinmekte, geçmişin kahramanlığından hız almakta, kahramanlık kültürünü dile getirmekte ve ıstıraplar karşısında hüznellenmektedir. Ancak dertler, onları farketmekle bitmemektedir. Onların giderilmesi de gerekir. Fakirlik, cehalet, yokluk bir kader olmaktan çıkarılmalıdır. 1917 Rusya'daki

15. *Resme Başlarken*, s.21.

ihtilâl sonrası artık Komünizm bütün dertlere sunulacak hazır ve kolay bir reçete olmuştur. Eğitimi Rusya'da yapan ve:

Yirmidört saat Marks

Yirmidört saat Lenin

ile beyni yıkanan Nazım Hikmet Ran (1902-1963), bu ideolojinin güçlü bir propagandacıdır.

Nazım Hikmet, şiirlerini yazdığı zaman kullandığı dil ve üslûbuyla olduğu kadar konularıyla da dikkati çeker. Komünizmin propagandasını yapan bu coşkun mizaçlı şairin, tesirli bir üslûbu vardı. Nadiren de olsa, aile ve aşk duygularının işlendiği lirik şiirlerine rağmen, onun asıl tesiri ve şöhreti, bunlardan değil, propaganda mahiyetindeki şiirlerinden ileri gelir. Makina hakimiyetinin özlemini çeken Nazım Hikmet, makinayı tabiatı değiştirmek için istemekle kalmaz, kendisi de bu değiştirme faaliyetinin bir parçası, makina olmak ister (Makinalaşmak). Çağdaş medeniyetin en önemli vasıtası makinaya özlem, ülke coğrafyasını ve kaderini, coğrafyaya bağlamış insanların hayatını da değiştirmek demektir. Bu özlem ilk defa Nazım Hizmet'le doğmamıştır. Fakir ve bakımsız Anadolu'nun hayatını değiştirmek, Mehmet Emin'in birer çığılığı andıran şiirlerinde de vardır. Fakat Mehmet Emin ülkesinde yabancı tesir ve ideoloji aramıyordu. Memleket edebiyatına mensup birçok yazar, Anadolu'nun fakirliğinin, bakımsızlığının ıstırabını derinden hissediyorlardı, fakat onların hiçbirisi hazır reçetelere sığınarak fakirliği aşmayı teklif etmemişlerdi. Nazım Hikmet toplumdaki çift standartların yol açtığı kötülük ve sahtelikleri teşhir ederken, Anadolu toprağının makina medeniyetine hasretini dile getirir:

Köylünün toprağa hasreti var

toprağın hasreti

makinalar.

Fakat bu medeniyet nasıl gelecektir: "Hafız-ı Kapital" şair, çareyi Komünizmde bulur. Nazım Hikmet'e şairliği dışında da şöhret kazandıran ve şöhretini dünyaya yayan bu niteliği, bir bakıma onun şairliğine zarar vermiştir. Bu davranış bir bakıma, vatanının istiklâli için her şeyini feda eden milletin, millî varlığını, milletlerarası bir ideoloji uğruna feda etmesi, hattâ bir başka devletin parçası olmasını istemek demektir.

Nazım Hikmet'in şiirlerinde kitlelerin hareketini hatırlatan kuvvetli ahenk, kelime gruplarının düzenlenmesinden kaynaklanır. Mayakovs-

ki'den aldığı şiir şemasıyla, klâsik halk şiir şeklini kırması, gür sesi, serbest nazmın yaygınlaşmasına yol açmıştır(1929). "Asaletin kelimelerde bile düşmanı" olan şairin Türkiye'den kaçması, adını değiştirmesi, bir yabancı ülkenin ve ideolojinin hizmetine girmesi yüzünden, şiirlerinin yeni baskılarının yasaklanması, şiir tarihimizdeki yerini bir süre âdeta unutturmuştur. Eserleri ölümünden sonra yeni baştan basılmaya başlandığında, yeni bir keşif olmuş, onun şiirlerini eskiden okumayanlar da bunları taze ve yeni saymışlardır. Bu bakımdan Nazım Hikmet'in tesiri hem 1930'larda hem 1960'lardan sonraki şiirimizde iki defa görülür.

Nazım Hikmet'i de Yahya Kemal ile benzer sanat endişesine sahip göstermek, her iki şaire de haksızlıktır.

Bıyıkları pomadalı ahenginiz
Süzüyor gözlerini hâlâ
"Koyda çıplak yıkanan Leylâ'ya" karşı!
Fakat bugün
Ağzımızdaki ateş borularla
çalınıyor yeni san'atın marşı!

diyen Nazım Hikmet'in sanatın anlayışı Yahya Kemal'inkiyle hiçbir benzerlik göstermez.

Uzun şiirlerinde (Seyahat Notları) bulunan senaryo havası, diğer şiirlerinde de hissedilir. Bu şiirlerde durgun tasvirler değil, hareket halindeki insanın ve kitlelerin tasviri vardır ve bu hareket, serbest nazmın imkânlarıyla yazılı metne de aksettirilmiştir. Tekrarlanan harflerle âdeta kalabalığın uğultusu sağlanır.

İlk şiirlerini yayımladığı andan itibaren dikkati çekmiş olan Nazım Hikmet, Cumhuriyet'in 10.yılı dolayısıyla yapılan değerlendirmelerde de sanatı ile övülmüş, fikirleri dolayısıyla da yerilmiştir. Kullandığı "serbest nazım" kuvvetli bir ilgi uyandırmıştır. Yapılan değerlendirmelerden birinde şöyle denir: "Bu alâkanın fazla oluşunda Nazım Hikmet'in bu nazım propaganda vasıtası olarak kullanmasının da çok tesiri olmuştur. İnandığı bir şeye bağlılığının kuvveti olan güzel şiirler yazmıştır. Ülküsü iğri ve saçma bile olsa, ona karşı olan aşkı, inandığı şeyi sonuna kadar müdafaa azmi takdire değer. Eğer Nazım Hikmet saçma bir fikrin uğursuz, kötü olduğu kadar mendebur bir yolun kurbanı olmasaydı ismi edebiyat tarihi-

nin baş sayfasında yer alacaktı. Fikrine inancı ve bağlılığı bugünkü idealimize olsaydı en büyük millî şair ünvanını almaya hak kazanacaktı" (16).

Serbest nazmı kullananları âdeta müstakil bir akım mensubu gösteren tasnifler, sadece bir şekil değişikliğine bağlanmaktadır ki bu tasnif doğru değildir. Nazım Hikmet bu tarzın, özellikle hitabete dayalı, propaganda şiirinde kullanılması ve yaygınlaşmasında rol oynamıştır. Nazım Hikmet'in kitap adları da yadırganmıştır: *835 Satır* (1929), *Jokond ile Si-Ya-U* (1929), *Varan 3* (1920) *1+1=Bir* (1930), *Sesini Kaybeden Şehir* (1931), *Gece Gelen Telgraf* (1932), *Benerci Kendini Niçin Öldürdü* (1931), *Taranta Babu'ya Mektuplar* (1935), *Portreler* (1935), *Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı* (1936), *Kurtuluş Savaşı Destanı* (1965), *Saat 21-22* (1965), *Dört Hapishaneden* (1966), *Rübailer* (1966)

Değişik yayın evleri tarafından yapılan baskılarından sonra Adam yayın evi tarafından *Bütün Eserleri* yayınlanmaktadır.

Nail V., Ercüment Behzat Lav (1903-1984), İlhami Bekir Tez (1906-1984), Hasan İzzettin Dinamo (1890-1989) bu tarzı devam ettirmişler fakat hiç biri Nazım Hikmet'in seviyesine ulaşamamıştır.

Gençlerden Arif Damar (d.1925), Hasan Hüseyin Korkmazgil(1927-1984) ve çok baskı yapan şiir kitaplarından *Hasretinden Prangalar Eskit-tim*(1968, 18.b.1980)in yazarı Ahmet Arif (1991), Nazım Hikmet'in ta-

16.1959 yılında yazdığı "Türk Edebiyatında Cereyanlar" adlı incelemesinde Tanpınar, Nazım Hikmet'in sanatını ve edebiyatımızdaki yerini şöyle yorumlar: "İstiklâl Savaşı yıllarında yazdığı birkaç manzume ile dikkati çeken bu şair, biraz sonra gittiği ve 1926 yılına kadar kaldığı Rusya'dan yeni bir şiir anlayışıyla döndü. Bir nevi constructivism'e le hülâsa edebileceğimiz bu anlayış, bir taraftan şiir sanatının tabiatında mevcut olan şekle ait bütün kaide ve şartları reddediyor, diğer taraftan istenen tesiri elde etmek için her türlü dil oyununu kabul ediyordu. Sırasına göre santimental ve dramatik olan ve destan unsuru kadar hicve, hikâyeye de yer veren, eski mısra parçalarından, atasözlerine, gazete havadislerine kadar bütün hazır dil unsurlarını içine alan bu şiir, hakikatte klasik anlayışın belli başlı şekil unsuru sıfatıyla reddettiği kafiyeye dayanıyor, onun tekrarıyla asıl sürprizini yapıyordu.

Millî zaferin ve Atatürk inkılablarının getirdiği heyecan ve ideolojik hava içinde (Garp emperyalizmine aksülamel ve halkçılık) bu geniş ve her sınıfa hitap imkânı olan eser, bilhassa "Ha-zer" ve "Salkımsöğüt" gibi solcu ideolojinin dışında kalan ve daha ziyade dil kudretiyle dikkati çeken manzumeleriyle hemen herkes tarafından sevildi ve mektep kitaplarına kadar girdi. Bu gün Rusya'ya kaçtığı için Türk tâbiyetinden düşürülen bu şair için bizim burda teslim etmemiz gereken tek gerçek, şiir dilini genişletmiş olması ve bütün bir concret âleme açmasıdır. O, iyi ve sağlam bir dil makinesi kuranlardandır. Politika sahasına girmeden yapılacak belli başlı bir tenkit ise, şiiri kendi tabiatının dışına çıkarması ve bütünüyle daha ziyade nesre ait gayelerin emrine vermesidir.

Vasıtalarını rahatça seçen ve hitabetten sinemaya kadar (Einsenstein'in asıl eserini verdiği ve şöhretini yaptığı yıllarda Rusya'da bulunan Nazım'ın şiirinde bu sinema tesiri bilhassa üzerinde durulması gereken noktadır) bütün imkânları kullanan bu şairin 1926 ile 1940 arasındaki şiirde büyük bir tesiri olduğu iddia edilemez. Bu devirde onun eseri daha ziyade halkçılık fikrinden daha sert ve engagé ideolojilere giden bazı hikâyecilere yol açmış görünür." *Edehiyat Üzerine Makale-ler*, Haz. Zeynep Kerman, Dergâh Yayınevi, 2.b.1977, s.113-114.

kipçilerindendir. Atilla İlhan, Nazım Hikmet'in şiirini *Mavi* dergisinde ısrarla ve korkmadan devam ettirdikleri yolunda yaptığı açıklamalarla, âdetta bir "Mavi" grubu teşkil ettiklerini iddia etmekteyse de, bu sadece kendisinin şahsî bir yorumundan ibarettir.

d. Nazım Hikmet'in bütünüyle ihmal ettiği, insanın bir de manevî tarafı olduğudur. Hareket noktası olarak Memleket edebiyatını alan bir kısım şairler, görünen manzara ve insanların bir de görünmeyen iç âlemlerini, ferdî duyuş tarzlarını da anlatmak istediler. "Öz şiir" peşinde gidenlerin başlangıç noktasını teşkil eden bu şairlerden Necip Fazıl, mistik ve dinî bir heyecana kapılır. Felsefeyle meşguliyeti dolayısıyla aşma fikrine ulaşan, görünenin ardını araştıran ve mistik bir anlayış geliştiren Necip Fazıl Kısakürek (1905-1983), 1930 sonlarında Nazım Hikmet'in tam karşısında görülmüştür. O da Halk şiiri geleneğinden hareket etmiş, heceyi kullanmış, batı şiiriyle kendi geleneğimizi birleştirmeye çalışmıştır. Felsefeye duyduğu merak bir çeşit mistik anlayış ve duyuşa yönelmiştir. Halk ve Tekke edebiyatı ile meşgul olmuştur. *Örümcek Ağı* (1925), *Kaldırımlar* (1928), *Ben ve Ötesi* (1932), *Sonsuzluk Kervanı* (1955), *Çile* (1962) (7.b.1979), *Şiirlerim* (1969) adı altında yayımladığı şiirlerinden bir kısmını, son yıllarda kendisini bir şair değil de bir dinî mürşit olarak gösterme uğruna reddetmiştir:

Aç kapıyı haber ver

Ötenin ötesinden

diyerek ötelere sınırlarını kurcalayan şair, zaman zaman mazoşist bir ruhun ifadesi olan melodramatik şiirler söylemiştir.

Yararlandığı mistik şiir geleneği, onun ruhunu sakinleştirmekten uzaktır. Ancak bu özelliği, Necip Fazıl'ın şiirinin asıl cazibesini yapar. Muztarip, arayan, bekleyen ve hiç tatmin olmayan modern insanın huzursuzluğu onda görülür. Sonraları dine yöneldikçe, Necip Fazıl başlangıçtaki bu trajik duyuşunu kaybetmiştir.

Orhan Okay, memleketçi şiir ile materyalist ideolojik şiir yanında Necip Fazıl'ın şiiri hakkında şu değerlendirmeyi yapar: "*Bu yeni ses işte o sosyal- ideolojik muhtevalı şiire bir reaksiyon gibidir. Şiirde dışa çevrilmiş olan gözler, insanın iç varlığına çekiliyor, yeni ve orjinal tesiri bırakan psikolojik bir derinlik kendisini farkettiliyordu*" (17).

"Mistik, metafizik temayüller, yalnızlık, vehimler, sayıklamalarla görülen trajik karakter", Yahya Kemal ve Ahmet Haşım'in saf şiirinden onu

17. M. Orhan Okay, *Necip Fazıl Kısakürek*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları 1987, s.24.

uzaklaştırır. Ürpertici hayaller ile uyandırılan korku da şairin trajik cephesini besler. Bu korku ile egzistansiyalistlerin 'angoisse'ı arasında bir bağ vardır. Necip Fazıl'ın 1943'ten sonraki şiirlerinde dinî-mistik temayül artar.

"Bizce şiir, mutlak hakikati arama işidir. Eşya ve hadiselerin, bütün mantık yasaklarına rağmen en mahrem, en mahcup, en nazik ve en hassas nahiyesini tutarak ve nisbetlerini bularak, mutlak hakikati arama işi" diyen Necip Fazıl da tıpkı Nazım Hikmet gibi geniş bir tesir alanı bulmuş; bu tesir 1960 lardan sonra "İslâmî dünya görüşü" ne bağlı olanlar arasında artmıştır. İlk kitabı *Örümcek Ağı* (1925)'ndan itibaren şairliğini devrinin hemen bütün yazarların övdüğü Necip Fazıl, insanın ve eşyanın bilinmeyen iç yüzünü hissettiren, ıstırabın bir temsilcisi sayılmış, gelecekte aynı kuvvete eserler vereceği umulmuştur. Cumhuriyet döneminin en kültürlü, en pervasız ve şiir duygusu çok kuvvetli denemeci tenkitçisi Nurullah Ataç, 1930 sonlarındaki değerlendirmelerinde şiirimizde iki isimden söz eder: Necip Fazıl Kısakürek ve Nazım Hikmet Ran. Ataç, *Ben ve Ötesi* dolayısıyla yazdığı bir yazıda onu "Baudelairien" diye niteler; Necip Fazıl'ın asıl güzel şiirlerinin henüz sezilmediğini belirtir: "Necip Fazıl, gördüğü bütün rağbete rağmen, henüz bilinmeyen bir şairdir. *Ben ve Ötesi* 'ni açın, en az tanınan şiirleri tekrar tekrar okuyun; zevkine varamıyorsanız o 'poëte maudit'yi bırakıp atın; sizi hoşlandıracak nice şairler var. Fakat onları sevebilirseniz siz de bizdensiniz; artık okuyabileceğiniz şairin adedi dördü beşi geçmez. Fakat onların her damlasında alacağınız zevk bir cihana bedeldir"⁽¹⁸⁾. Orhan Okay'ın üç devreden geçmiş olarak değerlendirdiği Necip Fazıl, 1936 dan sonra uzun bir suskunluk dönemini takiben *Sonsuzluk Kervanı* (1955) nı yayımlar. Bu şiirlerinde o artık dinci bir şairdir. 1973 te de Hazret-i Muhammed'in hayatını anlatan dinî şiirlerden oluşan *Esselâm* yayımlanır. Necip Fazıl bu kitabının "yeni zamanların İslâmî tahassüste ilk temel kitabı" sayılmasını dilemiş ve İkinci Yeni içinde değerlendirilen dinci, genç şairler arasında büyük bir rağbet bulmuştur. Bu şairlerden en dikkate değeri Sezai Karakoç "Cumhuriyet sonrası şiirimizin gerçek yorumu"nu yapabilmek için Necip Fazıl'ın şiirinin merkez alınması gerektiğini belirtir⁽¹⁹⁾. Necip Fazıl Kısakürek şiirlerini son baskılarında birçok değişikliklerle yayımlamıştır. Ancak onlar şiir tarihimizde iz bırakıp birçok şaire ilk şekilleriyle tesir etmiştir. 1960 sonrasında Nazım Hikmet gibi onun da ikinci defa tesiri üzerinde ayrıca durulması gerekir.

18. *Milliyet*, 18 Şubat 1932, Bekir Oğuzbaşaran, *Necip Fazıl'ın Şiiri*, Kültür ve Sanat Yayınları 1983, s.53.

19. *Diriliş*, 1-2, Eylül-Ekim 1974, B.Oğuzbaşaran, a.e.,s.180.

Şiirlerindeki mistisizm, kapalılık, trajik söyleyiş geleneğe bağlılık, şekil bakımından kusursuzluk, Necip Fazıl'ın şiir tarihimizdeki yerini sağlamıştır.

Mistik akım, en orjinal örneklerinden birini Asaf Halet Çelebi'nin şiirlerinde gösterir. Daha sonraları da Sezai Karakoç gibi dindar şairler İkinci Yeni akımı içinde, insanın iç dünyasının karmaşıklığını kurtaracak esrarlı gücü sezdirmeye çalışırlar.

Mistik akım Asaf Halet Çelebi'de de çok çarpıcı olarak görülür. Doğu dinleri ve felsefesini çok iyi bilen, gerçeği bunlar vasıtasıyla aşmaya çalışan Asaf Halet Çelebi'nin şiiri varlığın derinliğine inen ve insanı asırlardan beri geliştiren tarih ve medeniyetin içinde ele alan "kültür şiiri"dir.⁽²⁰⁾ Bu şiir bütün kâinatı karar ve, okuyucuda "garip,zengin, karışık" izlenimler bırakır.

e. Memleket şiirleri ile başlayıp, Yunan mitolojisini bir anlatma vasıtası olarak kullanan Salih Zeki Aktay (1896-1970) Ali Mümtaz Arolat ile birlikte uzak iklimleri özlemektedir. Ancak Salih Zeki bu yabancı kültüre tam nüfuz edemediği gibi, sınırlı şiir yeteneği de onun güzel şiirler söylemesine imkân vermemiştir. Bir "Elenist şair" olma çabası başarılı olmamış, pitoreske dayanırken, "şiirinde anafikir ile teferruat arasında sıkı bir münasebet" kuramayarak "özden çok süse" önem vermiştir (s.54). *Persefon* (1930), *Asya Şarkıları* (1933), *Pınar* (1936), *Rüzgâr* (1938), *Lâton* (1964), *Titan* (1966), yayımladığı şiir kitaplarıdır.

Yunan mitolojisinden yararlanılarak yazılan en güzel şiir, Mustafa Seyit Sutüven (1908-1969) indir. Bu şair de genel hatları ile memleket şiiri içinde değerlendirilmelidir. Halk şiiri unsurlarından yararlanması yanında Sutüven, şiirini aruzla yazmıştır. "Pitoresk içinde lirizmi eritmesini" bilen Mustafa S. Sutüven 1933-1965 arası sürekli yayınladığı şiirlerine rağmen, uzun süre tek bir şiirin (Sütüven'in) şairi olarak anılmıştır. "*Bence şair sevdiğine aşklarını, semaya felsefelerini, cemiyete doktrinlerini; her şey için her duygusunu, her düşündüğünü, her seçtiği surette haykırabilir*"⁽²¹⁾ diyen Sutüven'in şiirleri ölümünden sonra bir kitapta toplanmıştır: *Bütün Şiirleri* (Türkiye İş Bankası, 1976).

Batı kültürünün temeli olan ve evrenseli yakalamak için mutlaka bilinmesi gereken Grek ve Lâtin mitolojisi 1940 sonrası yazarlarında, tabii

20. M.S. Sutüven, *Bütün Şiirleri*, Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, 1978, s.13.

21. Behçet Necatigil, *Bütün Eserleri*, haz. Ali Tanyeri, Hilmi Yavuz, Cem Yayınları 1983. Alıntılarının cilt ve sayfaları metin içinde verilecektir.

bir beslenme sonucunu olarak öğrenilir ve kullanılır. Salih Zeki Aktay'ın sadece mitolojik adlar sıralamaktan öte gitmeyen çabası Melih Cevdet Anday'ın *Kolları Bağlı Odeseus* 'nda, Behçet Necatigil (Pan), Tanpınar (Prolog) ve diğer şairlerin münferit şiirlerinde yabancılığını kaybeder. Bu kaynağı günümüz şairleri, kültür ve zevklerine göre başarıyla kullanmaktadır.

3.Öz Şiir: (Sanat sanat içindir). Didaktik şiir anlayışının şiirle bir ilgisi yoktur. Bundan dolayıdır ki, ilk yılların heyecanı tavsayınca, şairler de haklı olarak "beylik edebiyat" diye nitelendirmeye başladıkları ve birçok kötü şairin elinde tekerlemeler halini alan memleketi anlatan şiirlerden bıkmış, yeni yollar aramaya başlamışlardır. Batıda savaş sonrası yeni akımlar çıkmıştır. Ancak batı savaşından bıkmış ve her şeye inancını kaybetmiş bir halde iken Dada akımı orada, inkârcılığının bütün tesirlerini yaşamıştı. Halbuki bu tarihlerde Türkiye'de yepyeni bir yaşayış ve inanç vardı. Yeni bir yaşama mücadelesine başlarken, eski, kötümser şairler bile tavır değiştirmişlerdi. Bundan dolayı ne Dada, ne de ondan türeyen yeni akımlar bizde yankı uyandırdı. (Tek istisna Mümtaz Zeki Taşkın'ın denemesi de hem zamansız hem de şairinin başarılı olmaması yüzünden bir yankı uyandırmadı). Şairlerimiz bu akımları, akımların hızı geçtikten sonra, İkinci Dünya Savaşı'nın eşiğinde keşfettiler.

Sanat sanat içindir diye ortaya çıkan ilk grup *Yedi Meşale* (1928) adlı bir kitapta şiirlerini toplayan Muammer Lütfi, Sabri Esat Siyavuşgil, Yaşar Nabi Nayır, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret Solok ve Ziya Osman Saba adlı gençlerdi. Aralarındaki tek nâsir Kenan Hulusi Koray (1906-1943)dı. Çıkardıkları *Meşale* dergisinde Ahmet Haşim de yazıyordu. Bu grup artık Ayşe Fatma edebiyatından bıktıklarını ilân ediyor ve ne olduğu çok da açık seçik belirtilemeyen ancak Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati anlayışının devamı olduklarını gösteren şiirler yazıyorlardı. *Yedi Meşale* 'nin "Mukaddime"si "*Bu eser size her türlü müşkilâta rağmen yalnız sanat aşkıyla çalışan birkaç gencin bir senelik edebî mahsulünü takdim ediyor*" cümlesiyle başlar.

"Yazdıklarımızı müştereken neşretmemizin sebebi memleketimizde son edebî cereyanları gösterecek toplu bir eser vücuda getirmek arzudur.

Biz bu eserle, gençliğin yazılarını takip etmek külfetine bile girmeden, yalnız fuzuli bir tefahür ve malumat-furûşlukla 'edebiyatımız öldü, ölüyor!' diye kıyametler koparan bazı sanat kâhinlerine yanıldıklarını isbat etmek istiyoruz."

Gençler, kendilerini "dev aynasında" görmediklerini, kendilerini de zamanın önemsiz kılacağını bildiklerini belirttikten sonra "yalnız göğsümüzü gere gere söyleyebiliriz ki taklitten, edebiyatın bu baş belâsından, kendimizi kurtarmayı en büyük bir vazife bildik", diyerek sanat anlayışlarını şöyle dile getirirler:

"Yazılarımızda ne dünün mızmuz ve soluk hislerini, ne son zamanların renksiz ve dar Ayşe, Fatma terennümünü bulacaksınız. Biz, her şeyden evvel duygularımızı başkalarının manevî yardımına muhtaç kalmadan ifade etmeye çalıştık. Eğer muvaffak olduksa, bu da bize kâfi bir şereftir.

Yazılarımızı tedkik ediniz; kendi dar hususiyetimize, aşkıma, sevinç ve kederlerimize ne kadar az yer verilmiş olduğunu göreceksiniz. Hem artık bu günkü nesil hislerin aynen terennümün zevk almıyor. Meselâ ıztırabı niçin bir kahkaha şeklinde anlatmayalım. Bazan öyle tebessümler vardır ki en derin hıçkırıklardan fazla elem ifade ederler.

Ve sonra mevzularımızı da kabil olduğu kadar genişletmeye çalıştık.. "Hep aynı vefasız sevgiliden başka bahsedecek bir şey bulamıyor musunuz?" diyenlere onu bize değil, bizden evvelki nesillere sormaları daha münasip olacağını hatırlatmak isteriz.

Kariler aynı his ve fikirlerin değiştirile değiştirile kendilerine sunulmasından bıktılar, usandılar. İşte biz edebiyatta bu çürük zihniyetle mücadele etmek istiyoruz.

Canlılık, samimiyet ve daima yenilik: Bizi, müşterek bir eser neşrine teşvik eden fikirlerimizi bu suretle izah edebiliriz.

Hakiki bir sanat eseri vücuda getirmek için yazılarımızı sıkı bir tasniften geçirdik ve mümkün olduğu kadar teksif edilmiş bir eser elde etmeye çalıştık..

Eline her kalemi alanın neşriyat sahasına atılarak kari bulduğu bu zamanda sanat eserlerini bekleyenlerin de bulunduğunu biliyor ve eserimizi onlara ithaf etmekle büyük bir zevk duyuyoruz."

Bu önsöz bir tatminsizlik ve mevcut edebiyattan bıkiş ile edebiyatın bozulduğu bittiği hakkında, hemen her devirde söylenegelen sözlere bir tepkiden ibarettir. Bu ifadelerin çoğu Abdülhak Hamid'in Recai-zade Ekrem'in şiirin hiçbir şekilde sınırlanmayacağını anlatan yazı ve şiirlerini andırır.

Bu şairlerin şiirleri okunduğunda batıdaki Parnas akımından etkilendikleri anlaşılmaktaydı. Bu hareket uzun sürmedi. Yedi Meşale 'yi çıkaran gençlerin çoğunda şiir faaliyeti bir gençlik heyecanı olarak kaldı.

Sabri Esat Siyavuşgil (1907-1968) ilgi çeken ev içi ve eşya tasvirlerinden sonra özellikle çevirileri (*Cyrano de Bergerac*, 1942) ve edebiyatı yakından takip eden denemeleriyle edebiyatla olan bağlantısını sürdürdü. Psikoloji profesörü olarak ilmî çalışmalara kendisini verdi. *Karagöz* hakkında hazırladığı sosyo-psikolojik inceleme bugün de değerini koruyan önemli bir çalışmadır. Şiirlerini *Odalar ve Sofralar* (1933)da topladı.

Yaşar Nabi Nayır (1908-1981) şiirlerini *Kahramanlar* (1929) ve *Onar Mısra* (1932) da topladı ve diğer edebiyat türlerinde de eser verdi. 1933 yılında çıkarmaya başladığı *Varlık* dergisini ömür boyu devam ettirdi. Bu dergi Türk edebiyatının gelişmesinde, yeni kabiliyetlerin tanıtılmasında önemli bir rol oynadı. Ayrıca *Varlık* yayınlarıyla da edebiyat kütüphanesi kurdu.

Muammer Lütfü (Bahşi) (1903-1947) topluluğun dağılmasından sonra bütünüyle edebiyat dünyasından uzaklaştı.

Vasfi Mahir Kocatürk (1907-1961) şiirlerini *Tunç Sesleri* (1935), *Geçmiş Geceler* (1936), *Bizim Türküler* (1937), *Ergenekon* (1941) adlı kitaplarında topladı. Asıl çalışmasını edebiyat tarihi ve incelemesine ayırdı.

Cevdet Kudret Solok (d.1907) *Birinci Perde* (1929) adlı kitabında şiirlerini topladı. Roman ve tiyatro türlerinde de eser veren Cevdet Kudret, okul kitapları ve edebiyat tarihimizle ilgili ciddi eserler yazdı.

Ziya Osman Saba (1910-1957) grubun şiire en sadık şahsiyeti oldu. *Sebil ve Güvercinler* (1943), *Geçen Zaman* (1947), *Nefes Almak* (1957) adlı kitaplarda şiirlerini toplayan Ziya Osman hikâyeler de yazmıştır. Özellikle ev içi şiirleri yazdı ve kendisinden daha kabiliyetli bir başka şaire, Behçet Necatigil'e örnek oldu. Necatigil en sevdiği şairlerden olan Ziya Osman için şöyle der: "Ölümü , içinde küçükten beslediği için dehşete düşmeden, irkilmeden, tam bir iman ve teslimiyetle, özleyerek beklemiş tek şairimizdir". "Tanrı'ya bu şekilde bağlılığı, onu beyazın hayranı yaptı. Şiirlerinde kir yoktur, leke yoktur. Katıksız, arı, duru dünya kirlerinden uzak, temiz şiirlerdir bunlar; hatıralara vefası, sevgileri gibi temiz" (21) Ziya Osman'dan evlerin güzelliğini öğrendiğini belirten Necatigil, Yunus ile arasında benzerlik bulur ve onun şiirlerinde hatıraların yoğunluğu ve yalnızlık duygusunun başarıyla verilmesine dikkati çeker. Çok sakin, çekingen ve dost bir insan olan Ziya Osman'ın en yakın arkadaşı Cahit Sıtkı'ya olan bağlılığı ayrıca anılmaya değer. Heceyi, duraklarında değişiklik yapmadan kullanan Ziya Osman, uzun zaman serbest şekillerden uzak kalmıştır. Cahit Sıtkı'ya yazdığı mektuplarda onun serbest şekilleri denemesini Orhan Veli ve arkadaşlarıyla dostluğuna bağladığı Cahit Sıtkı'nın cevabından anlaşılmaktadır. *Ziya'ya Mektuplar* (1957) sa-

dece Cahit Sıtkı'nın şiir görüşlerini ve düşüncelerini aktarmak değil, bu iki şair arkadaş arasında ömür boyu süren dostluğu göstermesi bakımından da önemlidir.

Yakınlarından başlayarak bütün insanların mutluluk içinde yaşamalarını dileyen ve onları kucaklamak isteyen Ziya Osman, kendisinden bahsedenlerin çok yerinde belirttikleri gibi, geleneğimizin bu cephesini Yunus Emre ve Mevlâna'dan alarak modern çağa taşır.

Şair olduğu kadar edebiyat tenkitçisi de olan Behçet Necatigil, Yedi Meşaleciler'in, bir kaynak olduklarını ve sonrakilerin bu şairlere olan ve fa borcundan söz eder ve şu hükmü verir: "*Kısa sürdü şiire tutkunlukları; ama şiirimize kattıkları özel hava ergeç belirtilecektir*" (5/256).

Yedi Meşale'nin dışında kalan bir önceki nesle mensup, ama sanat için sanat görüşüne bağlı bir şair olan Ali Mümtaz Arolat (1897-1967) *Bir Gemi Yelken Açtı* (1926) ile Cumhuriyet devrinde bazan romantik bir şekle bürünen memleketçi şiir cereyanının yanı sıra, onun kadar değilse bile oldukça mühim bir yer tutan "imajist ve sembolist akımın tesirinde"dir. Tanpınar'ın beğendiği Ali Mümtaz'ı (22), Mehmet Kaplan, "*psikolojik realite ile sembol arasında bir uygunluk bulunmayışi ve hayaldeki insicamsızlık*" tan ötürü beğenmez ve onu "*Cumhuriyet devrinde birçok aydının ve şairin düşmüş olduğu boşluğu önceden haber*" veren bir şair sayar (s.50). "Bir gemi yelken açtı hayal ufuklarına" diye başlayan ilk şiir kitabından uzun yıllar sonraki dönüşünü yine kitabının adına aksettirir: *Hayal İkliminden Dönen Diyor ki* (1960).

Yahya Kemal'in öğrencileri olan Ahmet Hamdi Tanpınar ve Ahmet Muhip Dırnas, Valéry'nin tesiri ve Ahmet Haşim'in uyandırdığı zevk ile şiiri hayatlarının meselesi haline getirirler.

Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962) çocukluğunu Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde geçirmiş, öğretmen olarak Anadolu'da hizmet etmiştir. Bu tecrübe onun yetişmesinde çok yararlı olmuştur. Millî Mücadele'nin heyecanlı günlerinde, millî duyguları derinden yaşaması, hayatta asla feda edilemeyecek değerleri tanınması ve Cumhuriyet dönemi Türk şiirine yön veren iki büyük şair ile yakınlığı onun sadece şiirine değil, roman ve hikâyelerine, hattâ denemelerine derinden tesir etmiştir. Fransız şiirini ve felsefesini tanınması da Tanpınar'ın zengin kültür birikimini oluşturan unsurlardandır. Zaman, ruh ve aşk kavramlarının zengin imajlarla işlendiği şiirlerini yazmakta son derece titiz davrandığı gibi, onları kitap haline getirmekte de çok gecikmiştir. Kendi şiirine karşı çok insafsız bir tenkit ölçüsü kullanmıştır.

22. Tanpınar, *Yahya Kemal*, s.34-35.

Yahya Kemal'e olan hayranlığına rağmen, belki de onun taklitçisi durumuna düşmemek için, tarih atmosferini şiirinden uzak tutan Tanpınar, yine en çok "Bursa'da Zaman" şiiriyle tanınır. Zamanı, geçmiş, yaşanan an ve geleceğin birlikte idrak edildiği yekpare bir bütün olarak gören ve anlatan Tanpınar, okudukça tesirini arttıran, unutulmaz şiirler yazmıştır.

Başlangıçta heceyi kullanmasına rağmen, sonraları serbest şiire geçmiştir. Folklorlardan daima uzak kalmıştır. Hayat karşısındaki pasif tutumu, sevdiği kelime ile "eşik"te oluşu, Tanpınar'da rüya ve hayal ile gerçeğin karışmasına yol açar. O, aksiyon isteyen gerçek karşısında rüya, masal ve hayale sığınır. Yahya Kemal ve Valéry'den aldığı "mükemmellik"e ulaşma çabasında rüya ve masaldan hareketle, bütün duygu ve düşüncelerini "ses" haline getirir. Varlığın sınırlarını sembollerle anlatır. Hecedeki başarısından sonra serbest tarzda da yazmıştır (23). Estetiği bütünüyle rüya ve masala dayanan Tanpınar'ın insanı pasiftir. Olaylar, sosyal sarsıntılar şiirinde yer almaz. İnsanı kader ve olaylar karşısında mahkûm gören Tanpınar, tek kaçış yolunu rüyaya, masala sığınmakta bulur. Eşiikteki bu insan, hatıratındaki bir açıklamaya göre, şiirinde erotizmi aramıştır. Kendisini en çok ilgilendiren kadın vücudu ve bununla ilgili imajlardır. Tanpınar şiirlerinin bir kısmını ölümünden az önce *Şiirler* (1961) adlı kitabında toplamış, ölümünden sonra *Bütün Şiirleri* (3b.1990) derlenmiştir.

Ahmet Muhip Dıranas (1909-1980) şiirlerinde kuvvetli bir tabiat sevgisi ve aşk duygusunu işleyerek bir boşluğu doldurmak ister. Halk şiiri geleneği ile Fransız şiiri, özellikle Baudelaire'den gelen zevki, güzelliklere trajik bir duygu ile yaklaşmasını sağlar. Vezin ve kafiyeyi Dıranas'ın şiirini doğuran unsurlar olarak gören Mehmet Kaplan, şairin, "*fikir ve hayallerinin çoğunu, dili vezne uydururken, kafiyelerin mânâları arasında bağlantı kurarken*" bulduğunu "Ağrı" şiiri tahlilinde belirtir(24). Ülke coğrafyasının yücelik, kutsallık duyguları telkin eden özellikleri ayrıca trajik duygular ve çağrışımlar uyandırarak görünen manzaradan, insanlık kavramına kadar ulaşır. Şiirlerini, *Şiirler* (1974) adı altında toplamıştır.

Tanpınar ve Dıranas'taki birçok özellik Cahit Sıtkı Tarancı (1910-1956) da da görülür. Cahit Sıtkı kendinden önceki bütün tesirlere açık, Fransız şiirini iyi tanıyan ve Türkçenin en güzel şiirlerini yazarak, geleceğin şiir okuyucusunu memnun etmekle kendisini görevli sayan bir şairdir. Şiiri onun kadar ciddiye alan, şiirin dışındaki edebiyat türleriyle uğ-

23. Mehmet Kaplan, *Tanpınar'ın Şiir Dünyası*, Dergâh Yayınları 1983, *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yayınları, 1978, s.154.

24. "Ağrı Şiiri", *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 2*, Dergâh Yayınları 1987, s.330-355.

raşmaktan kaçınan azdır. Ziya Osman'a yazdığı bir mektupta "şiire dört elle, kollarının olanca kuvvet ve aşkıyla sarılmak lâzım. Şiir insanoğlunun ruhundaki her suale, bülbül sesiyle, acı veya tatlı, yanık veya şen cevap verebilecek bir kudrettir, yeter ki o tele dokunmasını, ondan istediğin nağmeyi çıkarmayı bilesin", der.

Babasına yazdığı 15 Aralık 1929 tarihli mektupta şiiri ulaşmayı amaçladığı "mefkûre" olarak gören Cahit Sıtkı'nın çabaları şiirle uğraşan bütün gençler için bir örnek olmalıdır. Gerçek şairin toplum dışı olması gerektiğine inanmayan şair toplumun değerlerini savunur. Ölüm, hayatı ve anlık mutlulukları, eşyayı güzelleştirir. "Tereke" adlı şiirinde:

Ben ölürsem ölürüm, bir şey değil
Ne olursa garip eşyama olur

diye başlayarak eşyalarını sayar ve böylece eşya ile onları kullananları, yani kendisini de anlatır. *Dünya Nimetleri* 'nin tesirindeki gençlerden olan Cahit Sıtkı bütün dünyayı duyuları ile kavrar ve tadar. Yaşanan an bu hazlarla güzelleşir:

Bu gün masal değil
Masaldan daha güzel, gerçek

diyen şair, geçmiş mutluluk anlarına da çocukluk hayalleriyle döner.

İbadet gibi bir şey teneffüs etmek

diyen şair, yaşamayı, gerçekten sürekli bir ibadet ve saadet olarak görmüş ve hür vatan toprakları üzerinde yaşarken bu toprakları vatan haline getirenleri de hatırlamıştır. Türkçenin en güzel mısralarını yazan Cahit Sıtkı'nın ömrünün son günlerinde dilini, yeniden annesinden öğrenmesi trajiktir. "Her mihnet kabulüm yeter ki gün eksilmesin pencereden" duası kabul edilmiş gibidir.

Az kelimeyle çok şey söylemekten yana olan, söylediklerinin ses ve çağrışım bakımından zenginliğine önem veren Cahit Sıtkı'nın şiirlerinde kuvvetli bir yaşama sevgisi hissedilir. Ölüm korkusu ise, bu güzel dünyayı bırakmak korkusundandır. Onun şiirlerinden, okuyucu, yaşama zevkini, saadetini tadar.

Şekil ve vezin üzerinde de sürekli denemeler yapmış olan Cahit Sıtkı, şiir görüşlerini, arkadaşı Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplarda dile getirmiştir. Ancak onun sadece şekil konularına saptığı sanılmama-

lıdır. Şiirde asıl önem verdiği kelimelerin istifidir. Bu istif veya sıralama sayesinde uyanan çağrışımlardan yararlanır. Halk kültüründen gelen bin bir unsur, başta hece vezni olmak üzere, tekerlemesiyle, deyimleri ve masalıyla bu şiirlerin örgüsünü oluşturur. "*Türkçenin ses vekâleti bizim uhdemizedir*" (25) diyen Cahit Sıtkı, bu sorumluluğu yerine getirmeye bütün gücüyle çalışmış, Fransız şiirinden olduğu kadar, kendi şiir geleneklerimizden de bol bol yararlanarak, kendine has son derecede şahsî bir şiir vücuda getirmiştir. *Ömrümde Sükut* (1933), *Otuz Beş Yaş* (1946), *Düşten Güzel* (1952), *Sonrası* (1957) adlı kitaplarda şiirleri toplanan Cahit Sıtkı'nın bütün şiirleri Asım Bezirci tarafından yeniden yayımlanmıştır (*Bütün Şiirleri* Can yayınları 1983, 3b.1987)

O kadar çok ki etrafta karanlık

Herkesin gecesi kendine yeter.

Bu yoğun yalnızlık içinde de o, yaşamaktan yine mutludur. Cahit Sıtkı'ya göre "*insanoğlu dünyanın en zengin madenidir*" ve o da bu madeni derinden derine işlemiştir. Okuyucusu ile arasında kurduğu bağ şürekli olabilen nadir şahsiyetlerdendir. Duygularındaki samimiyet ve saflık, onun kaybetmediği çocukluğundan kalmıştır ve masalların cazibesine de bu saflıkla ulaşır.

Tanpınar, "*onun eseri Türkçede bütün bir mahremiyet havasıdır. Şu şartla ki, Cahit bu intimisme'i bütün insanlığa doğru genişletmesini bilmiştir*" der (26).

Fazıl Hüsnü Dağlarca (d.1914) gerçek bir şair muhayyilesi ile doğmuş, şiirin kaynağı mitlere ulaşmıştır. Büyük bir bereketle fişkırın şiir kaynağını olduğu gibi okuyucusuna sunması, onu bir bakıma gerçeküstücülere yaklaştırır.

Yayımlanmış kitaplarının sayısı 50 yi bulan Fazıl Hüsnü Dağlarca, bunlardan yaptığı seçmeleri *Dört Kanatlı Kuş* (1970) ta toplamıştır. Tarihimizin büyük savaşlarını destan boyutunda işleyen Fazıl Hüsnü, *Çakırın Destanı* (1945), *Üç Şehitler Destanı* (1949), *İstiklâl Savaşı Samsun'dan Ankara'ya* (1951), *İstiklâl Savaşı-İnönüleri* (1951), *Sivaslı Karınca* (1951), *İstanbul Fetih Destanı* (1953), *Anıtkabir*(1953), *Delice Böcek* (1957), *Yedi Memetler* (1964), *Çanakkale Destanı* (1965), *Malazgirt Ulu-*

25. Ziya'ya Mektuplar, Varlık Yayınları 1957, s.127.

26. Edebiyat Üzerine Makaleler, Haz. Zeynep Kerman, Dergâh Yayınları 2.b.1977, s.447.

laması (1971) ile bu destan şiirin temsilcisi durumundadır.

Hayat ile ölüm arasındaki trajik durumun fertlerin davranışlarına yansımaları çok iyi yakalayan Dağlarca, vatan sevgisi ve savunmasını da ölümsüz masallar haline getirir. *Delice Böcek* (27). İstiklâl savaşının "şiir masalı"dır.

Türkçem benim ses bayrağım

diyen şair, bu bayrağı çok geniş bir şiir dünyasında dolaştırır. Eserlerini fazla ayıklamadan okuyucuya sunan şair, çok yazan ve kendilerini bir tenkit süzgecinden geçirmeyenlerin akıbeti ile karşı karşıyadır. Hiçbir akıma bağlanamayacak olan Dağlarca, *Havaya Çizilen Dünya* (1935) ve *Çocuk ve Allah* (1940)'tan başlayarak şiirin esrarlı dünyasını, çarpıcı imajları ve yoğun anlatışı ile okuyucularına sunmuştur.

1960'lı yıllardan itibaren şiirlerinin dili çok çetrefilleşen Dağlarca, konularını da yaymış, kendi estetiğinin dışındaki günlük politik konuları da işlemiştir. *Cezayir Türküsü* (1960), *Vietnam Savaşımız* (1966), *Nötron Bombası* (1981) gibi eserleriyle kendi ülkesi dışındaki insanları da anlatmaya teşebbüs etmiştir.

Mehmet Kaplan, Dağlarca'nın daha ilk kitabı olan "*Havaya Çizilen Dünya* (1935) ile kendisini yıllarca besleyecek olan ilham kaynağını ve ondan faydalanma metodunu" bulduğunu belirtir. " Bu kaynak, şairin kendi varlığı ile münasebetini derinden hissettiği kozmik âlem ve onun gizlediği sır, metod ise 1950'den sonra bize bir hayli gecikmiş olarak gelen 'gerçeküstücülük' akımının moda haline getirdiği, serbest çağrışım" yoludur. Bu yol ile Dağlarca Türkçenin en "orjinal" şiirlerini yazmıştır (s.175).

Bu devrin en ilgi çekici şairlerinden biri de Behçet Necatigil'(1916-1979)dir. Şiirlerinde çevresini anlatan şair, çekingen mizacından da kaynaklanan bir tavır ile ev içi/dış dünya; insanın açıklanmayan iç dünyası ile/herkese görünen çehresini dile getirir. Halk kültüründen gelen unsurları, batı şiiri ile birleştirmiş olan Necatigil, son şiirlerinde Divan şiirinin özelliklerinden de yararlanarak çok kapalı bir şiire ulaşmıştır. Divan şiirinin cinaslı, tevriyeli anlatımı, Türkçenin yapı ve ses özelliklerinden kaynaklandığı için, şair bu özellikleri konuştuğumuz dil malzemesine de uygular. Necatigil dilin ifade imkânlarının çok bol olduğuna inanır ve bunları gösterir. Kültürsüzlük yüzünden sadece taklitte kalanlara Türk şiir geleneklerini işaret etmesi çok yararlı olmuştur. Şiir dünyasının temeli,

27. M. Kaplan, "Delice Böcek", *Edebiyatımızın İçinden*, s.221.

aslî unsurları ve oyunları eserlerinin adlarından başlayarak görülür. *Kapalı Çarşı* (1945), *Çevre* (1951), *Evler* (1953), *Eski Toprak* (1956), *Arada* (1958), *Dar Çağ* (1960), *Yaz Dönemi* (1963), *Divançe* (1965), *İki Başına Yürümek* (1968), *En/Cam* (1970), *Zebra* (1973), *Kareler Aklar* (1975), *Beyler* (1978), *Söyleriz* (1980).

Şiirlerinin bir çeşit "agrandismanı" olarak gördüğü radyo oyunları ile şiirleri arasında paralellik vardır. Mitolojik unsurları (Yunan, Asur; İslâmlaşmış Doğu mitolojisi) bir arada kullanışı şiirine esrarlı bir hava kattığı gibi, bu mitleri günümüz hayatında araması da şiirin orijinalliyetidir. Onun şiirinde kendi çevresinin insanları vardır ve çok basit gibi görünen anlatışında, ancak okundukça derinliğine varılan bir tad bulunur.

Geniş kültürü Necatigil'e hem Türk edebiyatının hem de Fars ve Alman edebiyatının kapılarını açmıştır. Topluma karşı şairin görevi olduğu tezi, Tanzimat sonrası şiirimizde dozunu artırarak günümüze kadar sürer. Şiir tarihinde birer isim olarak kalan bu şairlerin dışında, "koroyu bozmak pahasına" kendi anlayışını, duyusunu en iyi aktaranlar yaşamıştır. Behçet Necatigil bu koronun dışında kalanlardan biri olarak, 1950 lerin şiir değerlendirmelerinde sık sık rastlanan "insanı yakalamış" ibaresi dolayısıyla "Toplum ve Şiir" adlı yazısında şöyle söyler: "*Şimdi bir insan avidir gidiyor. Burada insanı yakalamış, burda kurduğu kapan bomboş... gibi laflar moda. Sanki Yunus, Baki, Nedim, türlü yönleriyle insanı göstermiyordu. Bu av iyi bir av; yalnız yakalıyoruz derken insanı öldürmek şartıyla*" (5/77).

Behçet Necatigil, ömrü boyunca sokakta, her günkü basit ve dar hayatın içinde yaşayan insanların şiirini yazdı. Kitaplarına verdiği adlar onun ev ile evin dışı arasında gidip gelen, saadeti çok nadir anların dışında bulamayan, bedbaht modern insanın çıkmazlarını gösterir. Tanpınar'ın "günlük ihtiyaçları içinde trajedi kahramanlarına" benzettiği bu insanları anlatırken, Necatigil sürekli bir arayış içindedir. Gitgide, açık seçik anlatımdan kapalıya ulaşan şair, bu şekil ile insanın kapanmışlığını, anlaşıl-mazlığını, yalnızlığını dile getirir gibidir. Ancak bu anlatış tarzı, zaman zaman oyuna, bilmeceye de dönüşür. Divan edebiyatını mazmunlar sistemini bilenlerin kolaylıkla anlamalarına karşılık, Necatigil'in şiirini yer yer tam mânâsıyla çözmek imkânsızlaşır.

"*Ben mum alevinde pervane gibi hep aynı odakta yazdım şiirlerimi. Ev ve her günkü yaşamalar*" (5/50) diyen Necatigil, gerçekten de dar bir çevreyi anlatmıştır. Şair ayrıntılar üzerinde sürekli yorumlar yapmıştır. Bu yorumlar, hayatı bir bakıma zenginleştirirse de, bazan bütünüyle hayatı çıkmaza sokar veya kişiler arası iletişim kopukluğuna yol açarlar. Bu değişik yorumlar, bir bakıma da zaten mevcut kopukluktan kaynaklanır. "*Bir yakın yüzünden katlanırsın, içimizde sessiz ağıtımız*" (5/15) "*Yaşantı-*

ları yazmak. Hem acı güzelleşir, hem katlanma kolaylığı" (5/26).

Şiir estetiğini de Behçet Necatigil, bazı özdeyişlerle ortaya koymuştur: "Şiir ısrarlı bir telkindir, ama tekin olmayabilir bazı telkinler gibi." Şiir yazılamaz olunca mı anlaşılır nasıl yazılacağı"(5/31). "Şiirler, beraber söylenen solo şarkılardır"(5/32). Şair hitap ettiği kitleyi seçme sebebini de şu mısırda açıklar: "Çalçene şiircikler, bir kaşık suda gargara. Şiir bir durum, bir sorun üzerinde ölçülü konuşan, susunca da bizim düşünmemizi bekleyen bir olgunluktur"(5/35). "Şiir, varlıklı yoksul, ikisinin de uzağındadır, sesini ancak orta hallilere duyurur"(5/33). Şair bu anlaşılmazlığın aslında şiirin anlatmak istediklerinden ileri geldiğini belirtir: "Şiirin çapraşık ve kat kat atkılarla dokunması, anlamın yok edilmesi için değil, nesnenin çok yönlülüğünü tek kumaş üzerinde toplayabilmek" arzusundan ileri gelir (5/48).

1940 yılından itibaren yazdıkları ile ilgi çeken ve hattâ alaylara hedef olan Asaf Halet Çelebi (1907-1958), bazı araştırmacılar tarafından Celâl Sılay (1914-1974) ile birlikte "garip şiirin" öncüsü sayılmıştır⁽²⁸⁾. Asaf Halet Çelebi de çok kültürlü bir şahsiyettir; şairi bir "veli" gibi değerlendirmiştir. Dış manzara tasvirleri, tanıdıkların adlarını zikrederek günlük şiir yazma modasının yanında, Asaf Halet, şiirin esrarlı iç âlemlerden çıkarılacağına inanmıştır. Şiirlerinde semboller ve mânâsı bilinmeyen kelimeler kullanması, âdeta zaman ve mekândan soyutlanan "insan"ın müphem dualarını andırır. Bu esrarlı, meçhul âlemden bahsederken Asaf Halet, masalın sırlı kapısını aralayan söz kalıplarından da yararlanır.

Asaf Halet iyi bildiği doğu kültürü ile, modern batı şiirinin ifade tarzını birleştirerek kendisini ve dünyasını da anlatır. "Masal havası taşıyan ve ilk bakışta fantastik gibi görünen şiirlerinin oldukça karışık hissî bir muhteva ile yüklü olduklarını ve şuur altında bazı şeylere tekabül ettiklerini" belirten Mehmet Kaplan, Asaf Halet'in görünenin ardındaki görünmeyeni hissettirme amacı taşıdığını belirtir (s.192).

Bu ahenkli ve esrarlı şiirleriyle Asaf Halet, Necip Fazıl ile başlayan mistik akıma bağlanabilir. Şiir anlayışını "bir nevi refoulement gibi ilcaî bir tesirle söylenen bir söz telakki eden " Asaf Halet, "şiir her şeyden evvel ferdîdir. Sonra içtimaî bir bünyeye de sahip olabilir" der. Bu da aynı duyguları yaşayanların o şiirleri benimsemeleriyle kabildir. Şiir böylece yayılır veya "mahdut bir sahada" kalır. Şairdeki "şuuraltı birikintileri", şuurun müdahalesiyle ortaya çıktığında şiir olur.

28. Semih Güngör, *Asaf Halet Çelebi*, s.18.

Şiir cereyanlarını reddeden şair, "saf şiir parçalanmayan bir tek kelime hâlinde olunca ona ne bir şey ilâve edebilmeye, ne de ondan bir şey eksiltmeye imkân olamaz" diyerek şiirin bütünlüğüne dikkati çeker.

Doğu dinleri ve felsefesini çok iyi bilen, gerçeği bunlar vasıtasıyla aşmaya çalışan Asaf Halet Çelebi'nin şiiri, varlığın derinliğine inen ve insanı asırlardan beri gelişen tarih ve medeniyetin içinde ele alan "kültür şiiri"dir, (29) Bu şiir bütün kâinatı kavrar, okuyucuda "garip, zengin, karışık" izlenimler bırakır ve bütün esrarlı havasına rağmen, alelade gerçeğin daha kolay kavranmasına imkân verir.

Cumhuriyet döneminin bağımsız şairleri arasında birkaç isim daha önem taşımaktadır. Salah Birsal (d.1919) ironik ifadesi ile alelade insanların günlük yaşayışlarından kesitler verir. Son derece şahsî, mizacının aksi olan üslubuyla şair bıkkınlık ve bezginliğini gizler, dil ile çok keyfi bir şekilde -denemelerinde de görüldüğü gibi- oynar.

"Sanatsız sanat yapmak ilkesini öne sürerdim. Bunun için de şiirdeki ahengi en alt derecesine indirmeye ya da şiir dinliyormuşçasına ses çıkarmama haline uyararak en sessiz bir biçime sokmaya çalışıyordum." diyen Salah Birsal 1947 den sonra anlayışının değiştiğini belirtir. "Sessiz ahenk yerine gürültülü ahenkti artık peşinde koştuğum". Şiir anlayışı da garip bir nihilizme ulaşmış gibidir: "Şiir dinliyormuşçasına ses çıkarmama hali, beni eşyaları olayları daha iyi görmeye de etelemiştir. Eşyaları olayları sessiz sessiz seyrederken yeryüzünde gerçek denilen şeyin var olmadığını da anladım. Şiirlerimin bazılarını yergiye dayandırışım, konularımı bir ince alay (ironi) imbiğinden geçirişim de kökünü buradan alır" (30). *Dünya İşleri* (1947), *Hacivat'ın Karısı* (1965), *Asis* (1960), *Kikirik-name* (1961), *Haydar Haydar* (1972) adlı kitaplarından sonra şiirlerini topluca da yayımlamıştır.

Kültürü ve mizacı onun dil ile çok özel bir şekilde oynamasına ve aleladeyi şiire döndürmesine imkân sağlamıştır.

Sabahattin Kudret Aksal(d.1920) ilk şiirlerinde *Garip* hareketinin tesirinde görünen Sabahattin Kudret sonraları şahsîleşir. İlk şiirlerini günlük hayatın kesitleri teşkil ederken, insanın kâinattaki yerini arayan düşünce şiirine kaymıştır. Mehmet Kaplan, Sabahattin Kudret'in şiirinin "iç düzene" sahip olduğunu belirtir ve ayrıntı ile bütün arasında sıkı bir münasebet gördüğü bu şiirlerde "sembolik şiirlere has bir telkin gücü" bulur (s.496).

29. *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yayınları, 1978, s.167.

30. Şahinkaya dil, *Çağdaş Türk Şiirinden Örnekler*, Ankara 1961, s.77-78

Hikâye ve tiyatro alanlarında da başarılı eserler vermiş olan Sabahattin Kudret şiirlerini *Şarkılı Kahve* (1944), *Gün Işığı* (1953) *Duru Gök* (1958), *Bir Sabah Uyanmak*(1962), *Elinle* (1962), *Eşik* (1970), *Çizgi* (1970), adlı kitaplarda yayımlamış ve hepsini *Şiirler* (1979) adıyla toplamıştır.

Necati Cumalı (d.1921) da özellikle yaşantı şiirleriyle dikkati çeker. Küçük hikâye ve şiirde başarılı olan Necati Cumalı'nın bütün dünyası kendi yaşantısına girenlerden ibarettir, denilebilir. Ege bölgesindeki hayatı mesleğinden gelen dava konuları ve bunların insan ruhundaki akisleri, hikâyelerinde olduğu gibi şiirlerinde de geçer. Yaşama sevinci ilk şiirlerinden itibaren görülür. Şair dar da olsa çevresini başarıyla verir. İlk kitabı *Kızılçullu Yolu* (1943) nu, on iki şiir kitabı takip eder: *Harbe Gidenin Şarkıları* (1945), *Mayıs Ayı Notları* (1947), *Güzel Aydınlık* (1951), *İmbatla Gelen* (1955), *Güneş Çizgisi* (1957), *Başaklar Gebe* (1970), *Ceylân Ağıdı* (1974), *Bozkırda Bir Atlı* (1981) *Yarasın Beyler* (1982), *Denizin İlk Yükselişi* (1954), *Yağmurlu Deniz* (1968), *Aç Güneş* (1980), *Tufandan Önce* (1983) bir kısım şiirlerinin yeniler de eklenilerek yapılmış toplu baskılarıdır. Son olarak Necati Cumalı, şiirlerini topluca *Aşkılar Yalnızlıklar I*,1985, *Kısmeti Kapalı Gençlik II*,1986 da yayımlamıştır.

Özdemir Asaf (1923-1990) alaycı, çelişkili nükteleriyle dikkati çeker.

II. 1940-1960 Dönemi:

Garip hareketi (*Yeni Şiir, Birinci Yeni Şiir*) diye de adlandırılan bu hareket Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday'ın, o yıllarda savundukları şiir görüşünü ortaya koyan şiirlerinden bir kısmını *Garip* (1941) adıyla yayımlamaları ile başlar. İmzaları 1937'den beri dergilerde görülen bu şairler (Orhan Veli, Mehmet Ali Sel takma adını kullanmıştır.) kitaplarının "garipsenmesini" istemişlerdir. Kitaplarına seçtikleri ad ve kitaptaki "*Bu kitap, sizi alışılmış şeylerden şüpheye dâvet edecektir*" cümlesi, geleneklerin dışında, yepyeni bir tutum takındıklarını, yerleşik bütün şiir anlayışlarına meydan okuduklarını duyurmaktadır.

Garip'in önsözü Orhan Veli tarafından yazılmış fakat ortak kitabın ortak görüşü olduğundan imzasız yayımlanmıştı. Bu kitap aslında kendilerinin şiirde "garip" sayıldıklarını, fakat alışılmış her şeyden uzaklaşacaklarını haber veriyordu. Bunlar birkaç maddede toplanabilir:

1. Vezin ve kafiye karşı idiler, zira cümle yapısı, şiirin bu vasıtalarıyla bozuluyordu. Şiirde ahenk, vezin ve kafiye dışında aranmalıydı.

2. Bütün söz oyunlarının karşısındaydılar. Teşbih ve istiareden, tabiatı zekâ ile değiştirdiği ve bozduğu için uzak kalıyorlardı. "Gibi" kelimesini hiç kullanmıyorlardı. Kitabın en çok yadırganan şiiri, ilk yayımlandı-

ğında da üzerinde çok konuşulmuş olan "Kitabe-i Seng-i Mezar" idi.

Hiç bir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar,
Hattâ çirkin yaratıldığından bile
O kadar müteessir değildi.
Ayakkabısı vurmadiğı zamanlarda
Anmazdı ama Allah'ın adını
Günahkâr da sayılmazdı
Yazık oldu Süleyman Efendi'ye (31)

3.Şiir için ayrı, özel bir şiir dilini reddediyorlardı. Şiir, günlük konuşma dilinin alelâde kelimeleriyle yazılabılırdi. Şairanenin düşmanı olduklarını da açıklıyorlardı. "Nasır ve Süleyman Efendi" kelimelerinin şiire sokulmasını hazmedemeyenlerse, şairaneye tahammül edebilenler, hattâ onu arayanlar, hem de bilhassa arayanlardı. Halbuki eskiye ait olan her şeyin, her şeyden evvel de şairanenin aleyhinde bulunmak lâzımdır."

4. Şiir bütün geleneklerden uzaklaşmalıydı. "Yapıyı temelinden değiştirmelidir. Biz senelerden beri zevkimize ve irademize hükmetmiş, onları tayin etmiş, onlara şekil vermiş, edebiyatların sıkıcı ve bunaltıcı tesirinden kurtulabilmek için o edebiyatların bize öğretmiş olduğu her şeyi atmak mecburiyetindeyiz."

Behçet Necatigil, konu ile ilgili yazısında bu ifadeyi doğrulamak amacıyla Garipçilerin yaptıklarını bir yenilik saymaz. Zaten daha önceden benzer tutumun Mehmet Akif'te bulunduğunu belirtir ve şöyle der: "Garipçilerin oyuncaklar ,yemekler , yiyecekler, kuşlar, hayvanlar, giyecekler, çeşitli üretim-tüketim-ihtiyaç maddeleri ve ufak tefek şeyler yardımıyla yepyeni bir şiir zevki yarattıkları, sırf sokağa çıkmakla ve gündelik yaşayışa geçmekle yarattıkları söylenemez. Ayrıca yazmanın sohbetten, yarenlikten farksızlaştığı bu şiir biçimi, 'şairane'yi yok etmiyor, sadece değiştiriyor, eskisinin yerine yumuşak bir ironi ve hüznle karışık yeni bir şairanelik getiriyordu".

"Garipçilerin şiiri Garip Dönemi şiirleri, büyük ihtiraslar, hayaller taşımayan, bu tür sarsıntuların uzağında, içlenmeleri bile sathi ve küçük şeyler yüzünden; iç dünyalarını zenginleştirmeye vakitleri ve kabiliyetleri olmamış kişilerin aylak , boş dolaştıkları bir lunapark görünümündeydi" (32).

31. İlk neşri, *İnsan*, 5. 1 Ekim 1938

32. B. Necatigil, "Garipçiler", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* c. 3,1979, s.285-288.

Behçet Necatigil, kendisinin de içinde bulunduğu günün şairlerinin (Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cahit Külebi, Atilla İlhan, İlhan Berk, Celâl Sılay, Selahattin Bırsel'in) bu akımın dışında kaldıklarını belirtir. Ancak bu çok kolay yazılır görünen şiir, pek çok kimseyi şiir yazmaya sevketmiş ve klişe halinde yazılan şiirler artmıştır.

Garip hareketinin en önemli yanı, şiiri adeta günlük tartışmalar arasına getirmesidir. Bir süre toplumda, şiir herkesin konuştuğu ortak bir konu olur.

Ancak böylesine sığ bir şiir anlayışının sürekli olması ve birkaç istisna ile ölümsüz eserler vermesi mümkün değildi.

Edebiyat tenkitçilerinin değişik yorumlarına uğrayan *Garip* akımını Nurullah Ataç, Sabahattin Eyüboğlu'nun desteklemesine karşı Ahmet Hamdi Tanpınar, bu hareketi şiirden uzaklaşmak sayar. Bu görüşe daha sonra Behçet Necatigil'in de katıldığı görülmektedir. Atilla İlhan ise baştan itibaren bu akıma karşı çıkmıştır.

Çok kısa bir süre sonra, ikinci kitaplarını yayımlarken bu üç arkadaş, *Garip* hareketinden uzaklaşmışlardı. Ona en çok bağlı kalan Orhan Veli'nin sonraki eserleri, onun vaktiyle tenkit ettiği halk geleneğine dönüşünü gösterir: *Vazgeçemediğim* (1945), *Karşı* (1949).

1950 yılında Orhan Veli'nin ölümünden sonra, Oktay Rıfat ve Melih Cevdet'te de önceden başlayan *Garip*'ten uzaklaşma artar. Bundan sonra *Garip* akımı, yaratıcılarının taklitçileri elinde kalır ve yozlaşır.

II. Dünya Savaşı yepyeni bir dünya görüşünü de beraberinde getirmişti. Sürrealizm artık hâkimdi. André Gide ile yaygınlaşan duyularla yaşama ve mutlu olma, bu gençlere de tesir eder. Batı dillerini özellikle Fransız edebiyatını tanıyanları, onlardan yaptıkları çevirilerle, batılı yazarların savaş dehşeti karşısında, geçici hazlara sığınışlarını Türkçeye taşımalarına yol açar.

Düşünme,
Arzu et sadel
Bak, böcekler de öyle yapıyor

diye Orhan Veli'nin dile getirdiği boşluk ve inançsızlık, onun birçok şiirinde yer alır. Aslında bu temayülün *Divan* şiirinde de dile getirildiğini biliyoruz:

İç bade güzel sev var ise akl u şuurun
Dünya var imiş ya yok imiş ne umurun

Ancak Orhan Veli biraz daha ileri gidiyor, insanı böcekle eşit kılıyordu. Her değerden şüphelenme, onları alaya alma Orhan Veli'nin hayat görüşü olarak , şiirlerinde yer alır.

Mehmet Kaplan *Şiir Tahlilleri*'nde Orhan Veli'yi incelerken "*bir şiirin bize nasıl ve ne zaman hakiki ve ciddi görüldüğü*" nden bahsederken "*şiir, bizimle hayat arasında bir bağ kurduğu vakit, bizim için var olmaya başlıyor. O bazen bize beklenmedik bir anda bir sırrın anahtarını veriyor. Onu okuduktan sonra dünyaya ve insanlara başka bir gözle bakmaya başlıyoruz*" demektedir.

Gerçekten de Orhan Veli'nin şiirlerinde duyularla yaşanan hayat, binbir ayrıntısıyla, bir bütün olarak okuyucuya aktarılır: Hayat güzel ve yaşanmaya değer. Bu şiirlerle hayat arasında çok kuvvetli bir bağ kurulmuştur. Fark etmediğimiz veya hiç dile getirmediğimiz ufacak bir ayrıntı, birdenbire saadetimizin bütünü olur:

Deli eder insanı bu dünya,
Bu gece, bu yıldızlar, bu koku,
Bu tepeden tırnağa çiçek açmış ağaç.

Orhan Veli, sahteliklerin üstündeki örtüyü de, şairanelikten sıyrarak atar. Kuvvetli ironisi (istihza) sosyal hayatın kalıp hâline getirdiği birçok şeyi yıkmaya yarar:

Neler yapmadık şu vatan için
Kimimiz öldük,
Kimimiz nutuk söyledik

mısraları en çarpıcı olanlarındandır ve bir bakıma beylik edebiyat haline düşen memleket edebiyatına yapılan en mânâlı isyandır.

Garip'in ikinci baskısında sadece Orhan Veli'nin şiirleri vardır. O da daha sonraki eserlerinde kendisini halk şiiri geleneğine kaptırır. Hattâ "*Yol Türküleri*"nde Faruk Nafiz'in "*Han Duvarları*"ndaki gibi yol izlenimleri yer alır. Bundan dolayı *Garip*'i bir akımdan çok, darbe saymak yerinde olur. Şiiri günlük hayatın gündemine getirmiş, her yerde geniş olarak tartışılmasını sağlamış ve görevini yaparak dağılmıştır. Akım hâlinde kalışı, Orhan Veli'nin taklitleriyle sınırlıdır.

Orhan Veli Kanık harekete en bağlı olandır. Bundan dolayı Behçet Necatigil, "*Garip şiirinin, gene de hemen sadece Orhan Veli'nin şiiri ve ısrarı olduğu da söylenebilir*" (s.287) der. *Garip* hareketi, adına uygun şekilde yadırganır ve birçok hücumlara vesile olurken, onu savunan Orhan Veli'dir. Bundan dolayı *Garip* hareketinin tek sadık temsilcisinin, Orhan Veli olduğunu kabul etmek doğrudur. Ancak *Garip* hareketi, şiirin

sadece kalıplara bağlı bir şekilden ve belirli bir kelime kadrosundan ibaret olmadığını, belirli kalıp düşüncelerin şekillerinin ve ifade tarzının dışında şiirin bulunabileceğini ve fantazi dünyasının mutlaka imajlara dayanmadan en saf şekilde dile getirilerek kurulabileceğini göstermiştir. Bu özelliği ile İkinci Yeni hareketine yol açmıştır.

Garip hareketinin ikinci önemli şahsiyeti Oktay Rifat Horozcu (1914-1989), 1950 den sonra *İkinci Yeni* hareketinde yer alır. Cumhuriyet'in ilk dönem şairlerinden Samih Rifat'ın oğlu olan Oktay Rifat, şiire önce hece vezniyle başlar (1936-1940). *Garip* hareketinden sonra yeniden halk edebiyatı kaynaklarına döner, sosyalizme kayar.

Oktay Rifat bazen şiirlerinde kelimecilik diye vasıflandırılacak bir oyuna da düşer. Şuuraltı akımıyla gerçekçiliği birleştirme temayülü, onu sürekli bir arayışa itmiştir. *Yaşayıp Ölmek*, *Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler* (1945), *Güzelleme* (1945), *Aşağı Yukarı* (1952), *Karga ile Tilki* (1954), *Perçemli Sokak* (1956), *Âşık Merdiveni*(1958), *İkilik(Âşık Merdiveni ve Karga ile Tilki'nin 2.b.)*, *Elleri Var Özgürlüğün* (1966), *Şiirler* (1969), *Yeni Şiirler* (1973), *Çobanlı Şiirler* (1976), *Bir Cigara İçimi* (1979).

Oktay Rifat'ın şiirleri daima saygı uyandırmıştır. 1941 yılında "Ağaç" şiirini okuduğunda, Tanpınar kendisinde uyanan izlenimi şöyle kaydeder: "Bütün bir zenginlik içinde kaldım; alemşumul bir mevcudun bir parçası olduğumu hissettim. Bende bir sır çözülmüş hissini bırakan şiirlerin arasında yer alan bu eserde şüphesiz ki, bilgilerimiz ve tecrübelerimizle hiç de zıt düşmeyen yeni bir mistiğin şulesi vardı"⁽³³⁾

Perçemli Sokak'ın (1956) önsözünde Oktay Rifat "kelimeleri kullanma, gerçeğe oynamak, gerçeği kurcalamakla birdir" der.

Mehmet Kaplan, Oktay Rifat'ın şiirinin bu özelliği ile ilgili yorumu yapar. "Kelimecilik, hiçbir şeye inananmayan, hayata, gerçeğe, dile, insana ciddi gözle bakmayan bir davranışın ifadesidir" (s.176).

"Şiir kelime oyunlarına dayanan keyfi bir görüntüler silsilesidir" (s.176). Bazı şiirlerinde çıplak gerçeğin verilmesiyle yetinen Oktay Rifat çoğu zaman kelimeler arası kurduğu münasebette "masal"a yaklaşır. Mehmet Kaplan serbest şekilleri denedikten sonra klasik şekillere de dönen Oktay Rifat'ın şiirine "resim duygusu ve halis şiir yaratma kaygısı hakim olduğunu belirtir(s.185)

33. Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, s.107.

Grubun üçüncü şahsiyeti Melih Cevdet Anday'a (d.1915) gelince, *Garip* hareketinden sonra son derecede zihni bir şiir geliştirmiştir. Yunan mitolojisinden geniş alıntılarla, çağdaş ilimlerin formulleriyle şiirini duygudan alabildiğine uzaklaştırmıştır. Bu zihnilik son şiirlerinde onu vecize söylemeye veya nüktelerden ibaret çarpıcı kısa şiirlere itmiştir.

Hisar Grubu (34) 1950 yılında çıkmaya başlayan *Hisar* (1950-1957 ve 1964-1980) dergisinin kurucuları ve idarecileri arasında yer alan Mehmet Çınarlı (d.1925), Gültekin Sâmanoğlu (d.1927), İlhan Geçer (d.1917) ve Nevzat Yalçın (d.1926) 1980'e kadar devam eden dergide memleket edebiyatının bir devamı olarak belirli kavramları savunan ve yozlaşmaya karşı mücadeleci tavırlarıyla dikkati çekmektedirler. Dergi pek çok yazarı etrafında toplamıştı.

Batının taklidiyle yetinilmesine karşı çıkan; sanatın zarurî şartı olan değişmeyi reddetmemekle birlikte, bu değişimin geleneklerin reddi anlamında olmasını istemeyen, belirli bir siyasî görüş veya ideolojinin aracı propagandası olan sanatı reddeden, dil konusundaki aşırılıklara karşı, günlük dilin kullanılmasını savunan bu yazarlar, ortak bir görüş etrafında birleşmişler ve "öztürkçe" akımına karşı çıkmışlardır. Onlar "öztürkçe" akımının, dilde ifade gücünü azalttığını savunmuşlardır. Dergide yazan şairler şunlardır: Orhan Seyfi Orhon, Halide Nusret Zorlutuna, Ahmet Muhip Dırnas, Arif Nihat Asya, Cahit Külebi, Ziya Osman Saba, Salâhattin Batu, Behçet Kemal Çağlar, Halit Fahri Ozansoy (1911-1975), Şinasi Özdenoğlu (d.1922), Hamit Macit Selekler (1909-1974), Fazıl Hüsnü Dağlarca, Şükrü Enis Regü (1923-1976, özellikle çocuk şiirleriyle şöhret kazanmıştır) Cemal Yeşil (1900-1977), Mustafa Necati Karaer (d.1928), Mehmet Çınarlı, İlhan Geçer, Gültekin Sâmanoğlu, Nevzat Yalçın, Bekir Sıtkı Erdoğan (d.1926), Feyzi Halıcı (d.1924), İbrahim Zeki Burdurlu, Gülten Akın (d.1933), Sezai Karakoç (d.1933), Ümit Yaşar Oğuzcan (1926-1984), Yavuz Bülent Bakiler (d.1936), Nüzhet Erman (d.1926), Kerim Aydın Erdem (d.1936), Ayhan Kırdar (d.1936), Türkân İldeniz (d.1938), Coşkun Ertepinar (d.1914), Talât Sait Halman (d. 1931), Bahattin Karakoç (d.1930), Halil Soyuer (d.1921), İbrahim Minnetoğlu (d.1920).

Hisar şairlerinden özellikle Munis Faik Ozansoy, Salâhattin Batu, Mehmet Çınarlı, Mustafa Necati Karaer, İlhan Geçer, Gültekin Sâmanoğlu, Nevzat Yalçın, Bekir Sıtkı Erdoğan, Feyzi Halıcı, Kerim Aydın Erdem, Yavuz Bülent Bakiler isim yapmıştır. Mustafa Necati Karaer halk

34. Mehmet Çınarlı, "Hisar", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, c.4, 1981, s.242-244.

edebiyatı kaynaklarını başarı ile kullanışı ve yeni arayışlarıyla dikkati çekerken, Yavuz Bülent Bakiler'in şiirlerinde de hamasî bir hava görülür. Diğer şairler genellikle yaşantıya ağırlık vermektedirler, geleneklere bağlılıkları, hayli kötümser -yaşları ilerledikçe bu kötümserlik artmaktadır- tavırları millî değerlerine bağlı oluşları diğer özellikleridir.

Hisar dergisini yıllar yılı büyük bir fedakârlıkla yayımlayan ve bu dergi etrafında pek çok imzayı toplayan Mehmet Çınarlı (d.1925) aruz veznini kullanmaya devam eden şairlerdendir (*Hisar* 21,1966). *Güneş Rengi Kadehlerle* (1958), *Gerçek Hayali Aştı* (1969), *Bir Yeni Dünya Kurmuşum* (1974) şiirlerini derlediği kitaplarıdır. Geleneğin imkânlarından yararlanarak fakat geleneği aynen tekrarlamadan, günümüz Türkçesiyle yazdığı şiirlerinde, şairin dil ve şekle hâkimiyeti görülür. Bu merak şairi bazen vecizeye de götürür.

Derginin kurucuları arasında yer alan İlhan Geçer (d. 1917) de şiir geleneğimizden yararlananlardandır. Lirizmin hâkim olduğu bu şiirleri *Büyüyen Eller* (1954), *Belki* (1960) ve *Bir Bulut Geçti* (1973)'de toplamıştır. Bu şiirler karamsar bir dünya görüşünü aksettirir. İçerme dönmesi, aşka sığınması, şiirlerinin bir yanını teşkil eden yalnızlığa bağlıdır. Bu duygularını anlatırken İlhan Geçer, şairane ifadelerle, sıfatlara baş vurur.

Hisar dergisi etrafında yer alan şairlerden Munis Faik Ozansoy (1911-1975) Servet-i Fünun şairlerinden Faik Âli'nin oğludur. *Büyük Mabetin Eşiğinde* (1938), *Hayal Ettğim Gibi* (1948), *Yakarış* (1959), *Bir Daha* (1959), *Zaman Saati* (1965), *Yakınma* (1968), *Kaybolan Dünya* (1971) adlı kitaplarında toplanan şiirleri, bol yazdığını göstermektedir.

Gültekin Sâmanoğlu (d.1927) şiirlerini *Alacakaranlık* (1970), *Uzun Vuran Gölge* (1983) adlı kitaplarında toplamıştır. Yaşantının dağınık duygularla idrakine dayanan şiirlerinde, saadeti ve güzelliği arayış vardır. Hatıraların, esrarlı müphem duyguların anlatıldığı bu şiirlerde dışın ortadan kaldırılmasıyla mutluluk bulunur.

Nüzhet Erman (d.1926) 1942'den itibaren yayınladığı şiirlerini *Yeşil* (1945), *A Benim Canım Efendim* (1959), *Anadolu 1970* (1970), *Hem Hürriyet Hem Ekmek* (1974), adlı kitaplarında topladı. Konularını Anadolu'dan alan şair, sert ifadesi ile dikkati çeker. İdareci olarak Anadolu'da görev yapan şairin, işlenmeyi, hizmet götürülmeyi bekleyen yurt topraklarına sevgi ile yaklaşması ama gördükleri karşısında duyduğu şiddetli isyan da, bu şiirlerde hissedilir.

Feyzi Halıcı (d. 1924) halk şiiri geleneğinden kaynaklanan ilhamını modern tarzda şiirleştirir ve bunun en güzel örneklerini *Yaşama Sevinci* (1983) adlı kitabında toplarken Kerim Aydın Erdem (d. 1936) de Anado-

lu insanının ince duyarlılığını şiirleştirdi. *Çoban Ateşleri Gözlerin* (1962), *Döner Dolaplarda* (1968) ve *Kırlangıç Ormanı* (1981) adlı şiir kitapları vardır. Son dönemde o, sevgi, aile ve çocuk şiirleri yazmaktadır.

Daha ziyade hamasî şiir yazan Yavuz Bülent Bakiler'in millî konulardaki tavizsiz tutumu ve gür sesi yer yer Enis Behiç Koryürek'i hatırlatır.

Bir çocuk kadar masum duyguları, tertemiz bir Türkçe ve sadelikle şiirine yansıtan Coşkun Ertepinar bu derginin en kolay yazan şairidir.

Mustafa Karaer Hisar grubunun en iyi şairidir. Sese verdiği önemle kelimeleri kullanırken zengin bir ahenk ve çağrışımlar kurar. *Sevmek Varken* (1972), *Güvercin Uçurmak* (1977), *Kuşlar ve İnsanlar* (1982). Halk edebiyatına duyduğu ilgi ile *Kerem ile Aslı* 'yı (1985) yeniden yazmıştır.

Hisar 'ın kapanmasından sonra şairlerinin adlarına çeşitli dergilerde rastlanmaktadır.

Garip hareketine ilk karşı çıkanlardan biri de Atillâ İlhan'dır (d.1925). *Mavi* dergisinde "Sosyal Realizmin Münasebetleri yahut Başlangıç" adlı yazısında (sayı 21, 1 Temmuz 1954) Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet'i "bomstiller" diye nitelemiştir. Aynı derginin yazarlarından Ahmet Oktay (d.1933) "Orhan Veli'nin Yeri" (sayı 26, Ocak 1955) adlı yazısında "Orhan Veli eksik bir öncü ve eksik bir şairdir" hükmüyle, *Garip* akımının sığığını anlatmıştı. Daha sonraları *Mavi* dergisindeki bu yazılardan hareketle bir yeni akım sayılmak istenmişse de, bu görüş rağbet bulmamıştır. Onlar *Birinci Yeni* hareketine karşı çıktıkları için bir bakıma *İkinci Yeni* 'nin öncüleri olarak değerlendirilmişlerse de Atillâ İlhan, buna da karşı çıkmış ve *İkinci Yeni* 'yi "yozlukla" itham etmiştir.

Atillâ İlhan, Türk şiirinin "Batılı ve Türk olabilen bir esthetique bir bileşime varabilme sorunu" içinde olduğunu, ancak önce *Garip* sonra *İkinci Yeni* hareketinin şiirimizi "yozlaşmaya" götürdüğünü söyler (35)

Bu hüküm, kendisi de şiir üzerinde düşünen bir şair olarak Atillâ İlhan'ın şahsî görüşünü yansıtmaktan öte gitmez. Zira bütün sanat faaliyetleri gibi şiir de ancak yaratıcıları ile ortaya çıkar. Onun hakkında verilecek hükümler de zamana dayanıklılık ölçüsünde büyük önem taşır. Türk şiirinin 1960 sonrasının hâlen bir oluşum içinde bulunduğunu belirtmek daha doğrudur.

Atillâ İlhan, şiirlerinin son baskısına, onları neden yazdığını açıklayan notlar eklemiştir. Bir şiirin kendi başına anlaşılması şiirin kendi

35. "Şiir Sanatı, "Mayıs 1967, *Tutuklunun Günlüğü*, s. 144, 147.

kendisine okuyucuya ulaşmaya yetmediği demektir ki, bir şiir için eksikliklerdir. Şiir okuyucuya kendini hiç bir açıklamaya ihtiyaç duyurmayacak şekilde kabul ettirmeli, değişik şartlar ve saatlerde, ortak duyusu uyandırmalıdır. Atillâ İlhan'ın bu anlamda kalıcı bir şiir vücuda getirdiğini sanmıyorum.

İmlâ kurallarını bütünüyle reddetmiş veya kendisine has bir imlâ tarzı geliştirmiş olan Atillâ İlhan (Büyük harf kullanmaz ama özel isimleri ek almaları halinde (') ile ayırır), dil konusunda çok keyfidir. Günlük dilde artık kullanılmayan çok eski kelimeleri, Fransızca veya Almanca kelimelerle beraber kullanır. Bunlar, hem yazarın dikkati çekme çabasını, orijinal olma merakını, hem de karmakarışık bir dünyada yaşadığımızı okuyucuya hissettirme gayretini gösterir. Sinema tekniğini kullanan Atillâ İlhan âdeta kamerasını kalabalıklar üzerinde gezdirir, zaman zaman belirli noktalarda uzunca durur. Renkli, ıslak, ürperiş ve korku dolu bu şiirlerde bazan büyük bir ferahlık bazan da melankoli gizlidir. 1940-1950 arası Türk edebiyatında yepyeni bir kıpırdanma ve şahsiyetlerin belirmesi dönemidir. Atillâ İlhan da 1946 yılında "CHP Şiir Yarışması"nda ikinciliği kazanmış ve birbirlerinden farklı üç şair, bu yarışmada ilk üç dereceyi paylaşmıştır (Cahit Sıtkı Tarancı, Atilla İlhan ve Fazıl Hüsnü Dağlarca).

Atillâ İlhan, şiir anlayışını şöyle açıklar: " Şiirin kelimelerle değil, imgelerle yazıldığını bilen şairler için, kelime, diyalektik bir ilişkiler yumağıdır; bir kere, anlatacağı imgeyle ikincisi aynı imgeyi anlatmakla görevli öteki kelimelerle, üçüncüsü mısra içindeki özel şiir içindeki genel ses uyumuyla, dördüncüsü imgelerarası birlik ve karışıklıkların gelişme süreciyle bağlantılıdır. Çünkü (...) Kelimenin önemi, imgenin somutlaşmasında oynayacağı role göre değişir, bu rolü belirleyen ise kelimenin çağrışım yükü anlam boyutları ve imgeyle olan diyalektik bağlantısıdır" (36).

Şiirimize ve genç şairlere yönelttiği tenkitlerde heyecanın aklı bastırıldığından şikâyetçidir: " Şiir, heyecanla aklın dengesini içerir. Heyecan, duygusal düzeydeki izlenimleri yoğunlaştırırsa, akıl bilgi düzeyindeki verileri şiire katar" der.

Şiir anlayışında, sadece şairlerin değil, "sinemadan resme, romandan toplumsal bilimlere değin, şiir dışında bir sürü disiplinin katkısı" olduğunu belirten Atillâ İlhan, "sinema tutkusu"nun hesaba katılmadan şiirinin değerlendirilemeyeceğini açıklar ki, bu açıklama çok yerindedir.

36. *Elde Var Hüzün*, s. 100,

"Slogancılık"ı şiirimizin "en büyük hastalığı" diye niteleyen Atillâ İlhan (s.116) "*tarih bilinci olmayan bir sanatçının çağını kavrayamayacağını, anlayamayacağını*" düşünmektedir (s.120)

Kendisi *İkinci Yeni* hareketinin başında sayılsa da o, *İkinci Yeni*'yi bir yozlaşma olarak görür: "*İmgeyi sadece kelime istifi diye ananlarinsa, çapraz bulmacayla şiiri birbirine karıştırdıkları, aşağı yukarı kesindir. Türk şiirinin böyle bir çıkmaza girmesinde, galiba gelenekten kopmasıyla, Türk Dil Kurumu uydurmacılığına kanıp, yeni ve anlaşılmasız bir şiir şifresine yozlaşması sebep olmuştur. Gelenekten kopma mısraı öldürdü, oysa mısra cümleye yozlaştı mı, şiir şiirlikten çıkıyor, etkileme gücü sıfıra eşit! Sayfalarca 'şiir' okuyor, en küçük heyecan duyamıyoruz*" (a.e.s.125).

İkinci Yeni Şiiri 1955-1965 yılları arası kendisini gösteren ve ortak nitelikleriyle beliren bir akım değildir. Yeniyi deneyen, dünya görüşü, yetiştirme şekilleri ve beslenme kaynakları bakımından birbirinden çok farklı olan şairlerin eserlerinde sonradan tespit edilen benzerliklere dayanılarak ona bu ad verilmiştir. 1955-1956 yılında *Yeditepe* dergisinde, bir önceki hareketten farklılığını hissettiren bu şiir anlayışında İlhan Berk (d.1916), Turgut Uyar (1927-1985), Cemal Süreyya (1931-1989) öncüler olarak görülür.

Papirüs dergisinde yayımlanan antoloji (*İkinci Yeni Antolojisi*, s.41,Kasım 1969)'de Mehmet H. Doğan bu akımın çıkışıyla ilgili bilgi verir. Bu hareket *Garip* hareketinin yozlaşmasından doğmuştur. Yozlaşan bir yeniliğe tepki olan bu harekette, ihmal edilen semboller ön plâna çıkar. Basitlik, alelâdelik bu şairlere artık yetmemektedir. Hattâ bunun tezahürü, günlük konuşma dilinden uzaklaşarak, anlaşılması güç bir dile dönmek, bu şiirin okunmasını da, anlaşılmasını da zorlaştırmıştır. Halk kültürüne genelde karşı olan şair, dikkatini büyük şehrin kalabalıklığında kaybolmuş, yalnız insana çevirmiştir. Yeni bir duygu dalgası ve yoğun bir çağrışımlar ağı ören bu şairler, vezin ve kafiyeyi bütünüyle reddetmekle birlikte, zaman zaman yeniden mensur şiir denilebilecek tarza da dönüyorlardı. Bütün edebî sanatlar, bol semboller, çok karışık cümle yapısı, öztürkçeden çeşitli yabancı dillerden alıntılara kadar zengin, fakat çağrışım uyandırmaktan uzak kelime kadrosu kullanmak bu yeni akımın belli başlı özellikleriydi. Şiirler çok uzundu. Bazıları Divan şekillerinin sadece adlarını taşıyor ise de onlardaki kurallardan uzaktı. Bu şiirin "yeni gerçekçilik" olduğunu ileri sürenler oldu. Sezai Karakoç (d.1933) "*Dişimizin Zarı*" adlı yazısında (*Pazar Postası*, 29,Haziran 1958) bunu şöyle açıklıyordu: "*Lâleli'den dünyaya doğru giden bir tramvaydayız. İşte Ye-*

ni Şiir'i özetleyen bir mısra. Bu artık klasik şairin yolculuğuna benzemiyor. Klasik şair 'azgın bir davet'le "nerdeyse toprağın sonu'na gider : Uçmak, kayıp gitmek, kaçıp dönmemek' şartıyla. Orhan Veli akımında ise insan Lâleli'den çıkar bir yolculuğa ve tramvaya atlar. Ama mutlaka Sirkeci'ye gider. Yeni gerçekçi akımda ise (çünkü bence yeni akım, bir çeşit neo-realist akımdır) Lâleli'den çıkar yolculuğa tramvayla, ama dünyaya gider. Ben'in en küçük davranışı bile büyük bir haber gibidir. Yaşama vardır ve önemlidir. Ama bir haber olarak. Neyin haberi? Bunu şair de bilmez. Orhan Veli akımı günlük çırpınışların şiiriydi, bu şiir ise yaşamayı, gerçek yaşamayı cevheriyle görmeye, yakalamaya çalışıyor".

Edib Cansever (1928-1986) de yazılarında şiir üzerindeki düşüncelerini açıklar. Sürekli olarak düşündüğü şiir konusunu bu açıklamaların vuzuha kavuşturduğunu söylemek güçtür. Şiirin ufkunu çok genişletmiş olmakla birlikte bu akımın zengin, hattâ sadık bir okuyucu kitlesine ulaştığını da söylemek güçtür. Bu şiire yöneltilen en önemli tenkit, kapalı oluşudur. Bu kapalı şiir anlaşılacak için mutlaka okuyucudan çaba ister.

Faydacı şiirden yana olanlar, *İkinci Yeni*'nin toplumsal yarar açısından değerlendirilmesini istiyorlardı. Ahmet Oktay "Bir duyguya, bir düşünceye bağlanmadan yazılacak şiirlerin, salt toplum sorunları yönünden değil, toplu olarak faydasız olduğuna inanıyorum. İnsanla ilgisini koparan her sanat yapısı çürümek zorundadır. Bir sanat yapısının ana özelliğinin insanlar arasında bir anlaşma aracı olmasıdır. Sesi geldiği insanlar arasında bir ortak dil kurmasıdır" demektedir ve "sentaksı bozmak, cümle yapısını tanınamaz hâle getirmek, salt akıl dışı organizasyonlardan faydalanmak suretiyle ortak bir şiir dili kurulacağına inanmıyorum" demektedir. (Pazar Postası, 24Şubat 1957)

"Şiirin bütününden sezgi yoluyla yarı karanlık bir anlam, gizli bir güzellik çıkarmak, okuyucunun hazırlığına bakıyordu"

Oktay Rifat (*Perçemli Sokak* 1956), Edip Cansever (*Yerçekimli Karanfil* 1957), Cemal Süreya (*Üvercinka* 1958), İlhan Berk (*Galile Denizi* 1958), Turgut Uyar, (*Dünyanın En Güzel Arabistanı* 1959), Sezai Karakoç (*Körfez* 1959), Kemal Özer (*Gül Yordamı* 1959), Ülkü Tamer (*Soğuk Otların Altında* 1959), Ece Ayhan (*Kınar Hanımın Denizleri* 1959), Erçüment Uçarı (*Et* 1960) bu hareket içinde yer alan şairlerdi.

İkinci Yeni ortak bir hareket olmamakla birlikte, anlamsızlığı savunması, kelimeciliği, orjinal hayalleriyle 1957-1961 arası kendisini kuvvetle hissettirdi ve anlamsızlığı çözmeye uğraşmaktansa ne dediği açıkça an-

laşılan ama şiir duygusunu kaybettiren, kalabalıkları kışkırtıcı bir şiir ihtiyacını ortaya çıkarmaya vasıta oldu.

Bu şairlerden bir kısmı ömür boyu kendi çizgilerini aradılar, kendilerini geliştirdiler. Bu akımdan da yine kendi kendisi olmayı bilen şahsiyetler ortada kaldı. Önceki nesillerden devam ettirenler, şiiri hayatının tek gayesi olarak alan ve devam edenlerle birlikte, şiirimize katkıda bulundular. Bir kısım şairler ise, sosyalist, komünist propagandasının aleti olarak birçok defa basılan kitaplar yazdılar ve adları şiir sanatının dışında toplumsal savaşın öncüleri arasında tanındı.

İkinci Yeni 'nin öncülerinden Cemal Süreya (takma adı Osman Mazlum) dört kitap yayımladı. *Üvercinka* (1958), *Göçebe* (1965), *Beni Öp Sonra Doğur Beni* (1973), *Uçurumda Açan* (1984), *Sevda Sözleri* 'nin içinde. *Sevda Sözleri* Toplu Şiirler, Can Yayınları 1984).

Behçet Necatigil, onun için "buluşları ve söyleyiş biçimiyle *İkinci Yeni* şiirinin karanlığını giderdi:, gelenekten yenilik yarattı; zarif parıltılı şiirler yazdı" der (37).

Cemal Süreya Seber'in ilk şiirlerinden sonuncusuna kadar lirizm ve erotizm hâkimdir. Zaman zaman cinsiyet, politika ve yazarın dünya görüşü birleşir:

Sarılr eşkiyama türkümü söylerim
Bembeyaz bir kadın halinde

Tarihe, din ve aile gibi sosyal kurumlara bakışı da Cemal Süreya'nın olumsuzdur. Bu olumsuzluğu, nükteli bir ifadeyle dile getirir "Kısa Türkiye Tarihi"adlı şiirinde, bütün Türk tarihi sanki eşkiyalıktan ibarettir:

Şelaleye
Düşmüştür
Zeytinin dalı:,
Celâliyim
Celâlisin
Celâli.

Şairin özellikle kadın vücudunun uzuvlarını teker teker anlatması

37. *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, 13.b. Varlık Yayınları 1989,

onu modern resme bağlar:

Bir senin gözlerin var zaten daha yok
Ya bu başını alıp gidiş boyundaki
Modigliani oğlu Modigliani

*

Gözleri göz değil gözistan

İkinci Yeni'nin en orjinal şairlerinden olan İlhan Berk (d.1916) sürekli denemelerle şiirin yapısını da değiştirir. Gündelik yaşayış sahnelerini tasvirde, zamanla nesre yaklaşan bir üsluba yönelir. Zengin çağrışımlar, anlamsız, yığın tesiri uyandıran ifadeler, cinsiyetle ilgili yoğun telmihler İlhan Berk'in şiirinden alınan ilk izlenimlerdir. *Güneşi Yakanların Selâmı* (1935), *İstanbul* (1947), *Günaydın Yeryüzü* (1952), *Türkiye Şarkısı* (1953), *Koroğlu* (1955), *Galile Denizi* (1958), *Çivi Yazısı* (1960), *Otağ* (1961), *Mısırkalyoniğne* (1962), *Aşıkane* (1968), *Şenlikname* (1972), *Taşbaskısı* (1975), *Atlas* (1976), *Kül* (1979), *İstanbul Kitabı* (1980), *Deniz Eskisi* (1981) *Şiirin Gizli Tarihi* (1983), *Delta ve Çocuk* (1984), *Galata* (1985), *Güzel Irmak* (1988), *Pera* (1990).

İkinci Yeni'nin başlangıçta ferdietçi şairlerinden Kemal Özer (d.1935), 1970'ten sonra "sınıfsal kavganın içinde şiirin de önemli ve etkin yerini" bulmaya yönelir. *Gül Yordamı* (1959), *Ölü Bir Yaz* (1960), *Tutsak Kan* (1963), *Kavganın Yüreği* (1973), *Yaşadığımız Günlerin Şiirleri* (1974), *Sen de Katılmalsın Yaşamı Savunmaya* (1976), *Kimlikleriniz Lütfen* (1982), *Sınırlamıyor Sevda Beni* (1987) adlarında da görüleceği üzere yazardaki değişikliği ortaya koyar.

Sezai Karakoç (d.1933) *İkinci Yeni* şairleriyle aynı zamanda eser vermesi, ve kapalılığı dolayısıyla bu akım mensupları arasında sayıldı. İslamî düşünüş, önce dağınık hayallerinde sonra destansı şiir anlayışında göründü. *Diriliş* dergisinde açıkladığı görüşleri, mevcut durumun tenkidi ve "insanların kurtuluşu ermesinde, mutlak gerçeğin habercileri olan peygamberlerin bize bıraktıkları yol, miras ve metod"un araştırılmasıdır. *Körfez* (1959), *Şahdamar* (1962), *Hızır 40 Saat* (1967), *Sesler* (1968), *Tahanın Kitabı* (1968), *Gül Muştusu* (1969), kitaplarının yeni baskısı altı cilt olarak *Şiirler* (1974-1980) adıyla yayımlandı.

1960'tan sonra şiir yazarlar arasında *İkinci Yeni* dışında dikkati çekenler var. Bunlardan Talât Sait Halman, Kıbrıslı şair Osman Türkay, Turan Oflazoğlu, Hilmi Yavuz ve İsmet Özel'i anabiliriz.

Talât Sait Halman (d.1931) bu gün batıda ve Amerik'da yaptığı çeviriler ve konuşmalarla Türk edebiyatını büyük bir başarıyla tanıtmaktadır.

Can Kulağı (1968), *Binbir* (Özleyişler 1976) adlı şiir kitaplarını yayımlamıştır. Şairin İngilizce olarak yayımlanan *Shadows of Love/Les ombres de l'amour (Aşk Gölgeleeri)* (1979) adlı kitabı onun Türkçe kadar İngilizceye de hakim olduğunu gösterir. Şair bu kısa şiirlerini sadece şiir diye adlandırmak ister. Doğuda ve batıda yaygın olan bu kısacık şiirlerinin ne haiku ne rübai geleneğine dayandığını belirtir.

Hilmi Yavuz (d.1936) kültürlü, Türk şiirini iyi tanımış bir şairdir. Şiirlerinin birçoğunda Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Asaf Halet, Tanpınar ve Nazım Hikmet'i hatırlatan kuvvetli tesirler bulunmaktadır. Bu kadar çok tesire açık olması, onun hâlâ arayış içinde bulunduğunu gösterir. Bunlara ek olarak *Divan* şiirinden çeşitli alıntılar yapan şair, Divan şiirinden yararlanmış, hattâ kendisi de bu şairler meclisine girmek istediğini, "dörtlükler" in başına aldığı bu beyitle ifade etmiştir.

Cihani, câmi nazmım şi'r-i Bâki gibi devr eyler
Bu bezmin şimdi biz de Câmi-i devranıyız, cânâ⁽³⁸⁾

Bazı şiirlerinde içten içe nazire geleneğini çok serbest bir şekilde devam ettirir (s.58,144). Bu da kültürlü şairin örnek aldığı hedefleriyle yarışmak istediğinden kaynaklanır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki, Hilmi Yavuz, geleneği bütün basmakalıp kurallarıyla devam ettirmez, ondan modern şiirin bütün serbestliğini kullanarak, eskiyi dağıtarak yararlanır.

Lirik şiirin güzel örneklerini veren Hilmi Yavuz, bazı imajları da çok değişik çağrışımlar uyandıracak şekilde kullanmıştır. Böylece Nazım Hikmet'i takiben yazdığı şiirleri de kaba propaganda şiirleri olmaktan kurtulmuştur. Çağdaş Türk şiirini besleyen Batı, Divan ve Halk şiiri ile, kendinden önceki yeni Türk şairleriyle beslenen Hilmi Yavuz kendisini bu zincirin bir halkası olarak gören ve şiir sanatını ciddiye aldığı gösteren bir şairdir.

Türk şiirini dünyada tanıtan bir diğer şairimiz de Kıbrıslı Osman Türkay'dır (d.1927). Kıbrıs'ın sesini hamasi tonda duyurmuş olan Özker Yaşın (d.1932) dan farklı olarak Osman Türkay bütün zamanları ve mekânları uzayın sonsuzluğunda yakalamak ister. Şiirdeki sonsuz dağılıp birleşmeler, bol sıfatlı imajist bir üslup şiirinin özellikleridir. Sonsuzluk içinde çok somut sahneler, okuyucuyu yer yer zapteder.

Şiiri hakkında yaptığı bir açıklama bu hedefini çok önceden çizmiş olduğunu gösterir: "Altay mitolojisi, eski Yunan sanat ve felsefesi, modern Japon, güney ve kuzey Amerika, İngiliz edebiyatı üzerinde incele-

38. *Hüzün ki En Çok Yakışandır Bize, Toplu Şiirler*, Can Yayınları 1989, s.109.

meler yaptım. Bilimsel ülkücülük diye bir akım yaratmaya çalışıyorum. Duygu olarak da mısralarımla soyları ve ulusları birleştirmek.. Bir Kıbrıslı olarak Kıbrıs'ın çeşitli yönlerini işlerken, bir Türk olarak da Orta Asya'ya, köke kadar yönelmek, zamanın insanı olarak atom ve uzay çağında modern adamın durumunu entellektüel açıdan incelemek ve Türk şiirine "Atomium" gibi yeni konular getirmek" (39)

Osman Türkay'ın bu hedefine ulaştığı görülmektedir. *Yedi Telli* (1959) adlı ilk şiir kitabından sonra *Uyurgezer* (1969) *Beethoven'de Aydınlığa Uyanmak* (1970), *Evrenin Düşünde Gezgin* (1971), *Kıyamet Günü Gözlemleri* (1975) ve *Seçme Şiirler* (1990) adlı eserlerini yayınlamıştır. İngilizce kitaplarının sonuncusu *Symphonie for the World* (1989) dır.

Böylesine bir kültürlü şair de Turan Oflazoğlu'dur. Batının yanında *Divan* ve Halk şiir geleneklerinden beslenen kültürlü ve sanatını çok ciddiye alan Turan Oflazoğlu kendisini asıl tiyatroya adamıştır. Ancak tiyatro eserlerindeki birçok parçayı müstakil şiirler olarak da okumak mümkündür. Bu onun dramatik şiirindeki başarısı yanında lirizmini de gösterir. *Cem Sultan* tragedyasında Cem Sultan ve beraberindekilerin ülkeden ayrılırken, belki de bir daha hiç dönmeyeceklerini hissederek vatan sahillerine elveda dedikleri parçada, kişiler arasında bölünmüş mısraları bir arada okuduğumuzda dokunaklı, derin bir hasret şiiriyle karşılaşırız:

Ülke sınırından geçmek, her şeyiyle yabancı
bambaşka bir dünyaya girmek...
koparılır gibi ayrılmak
doğup büyüdüğün yerlerden... Elveda vatan!
Elveda!
at koşturduğumuz ovalarına,
gölgesine sığındığımız ağaçlarına...
Elveda!
Gönlümüzü yücelten dağlarına,
kanımızı coşturan ırmaklarına...
Elveda!
Kaygıyı sıkıntıyı bölüştüğümüz,
birlikte sevinip gülüştüğümüz insanlarına...
Elveda!
Sabırlı kadınlarına gayretli erkeklerine,
vefalı toprağına rahmet saçan göklerine,
ruhu derinleştiren günbatışlarına,
umut tazeliyen gün doğuşlarına,
çiçeklerine böceklerine kuşlarına...
Elveda!
Belki dönüş var sana belki yok,

Sevdiklerimizi iyi sakla bağrında.
Elveda!
Biz değil de vücutlarımız dönerse bir gün sana,
yadırgama, koynunda yer ayır onlara da.
Elveda vatan, elveda.

Sevgi Hakanı (1986) adlı eserinde yer alan şiirleri onun eski kültürümüzle nasıl iç içe olduğunu ve onları basmakalıp bir şekilde tekrarlamak yerine nasıl yenileştirdiği göstermektedir. Fuzulî'nin "Gözüm canım efendim, sevdiğim devletli sultanım" mısraından hareketle yazdığı "Der-saadet" başlıklı şiiri hem İstanbul çağrışımlarını hem de saadet yuvası olan ev ve aileyi içine almaktadır. Aşk ve kahramanlık temlerinin çok değişik tonlamalarıyla dile getirildiği bu şiirlerde tarihimiz, klâsik kültürümüz, insanımız basmakalıbın dışında, saygı uyandırıcı, beşerî ve evrensel boyutta dile gelmiştir.

İsmet Özel (d.1944) 1960 'larda sembollere bağlı şiirler yazmış, önce Marksist sonra da 1974'ten itibaren dindar şairler arasında yer almıştır. Şiirlerinde anlaşılmazlık, dağınıklık önde gelir. *Geceleyin Bir Koşu* (1966), *Evet İsyân* (1969), *Cinayetler Kitabı* (1975), *Şiirler* (1980), *Cel-ladıma Gülümserken Çektirdiğim Son Resmin Arkasındaki Satırlar* (1984), *Erbain* (1987).

Dinî çağrışımlara açık olan bir şiir vücuda getiren İsmet Özel, Türkiye'de 1960 sonrası "sosyal konulara duyulan ilginin şiiri olumsuz yönde etkilediği" görüşündedir.⁽⁴⁰⁾ "Şiirin muhtaç olduğu gerginliği kötü bir şekilde çözdü sosyal konulara olan ilgi. Ben, kendi şiir deneyimim içinde bu gerçekliği koruyarak bir şeyler yapmaya çalıştım". İnsan olmak ile şiir yazmak arasında münasebet kuran Özel, sanatçının "aslında bir bütünü aramak yüzünden sanatla bağlantı" kurduğunu belirtir. "Şiir şairin şifresini çözmez. Şiir, alınmak üzere konulmuş bir şey. Alınabilecekler olduğu için şiir. O yüzden, sanatın dışavurumu, belirginliği şairden çok öbür insanlarla ilgili. Ama şair burada bir ajanlık yapıyor. Kendi sesiyle, herkesi çok ilgilendiren düğümleri belirginleştiriyor. Bu düğümler, işte benim düğümüm diye insanların yöneldikleri şeyler hâline geliyor."

1970'lerden sonra şiirimiz adlarını daha önce andıklarımıza eklenen çok daha gençlerle birlikte ama bu çizgilerde devam etmektedir. Çok açık seçik ifadeden sonra, kapalılık arzusu, anlaşılması çözmekten usanınca, vuzuh merakı şiirimizde sırasıyla birbirini takip etmektedir. Günümüz şiirinde geniş bir kitlenin adı etrafında heyecanla birleştiği bir şair adı zikredemeyeceğim. 1920 'lerin memleket şiirlerini devam ettirenler

40. *Gergedan*, no. 3, Kasım 1983, s.56.

yanında, didaktik dinî, bütünüyle anlamsız veya son derece kaba ve müstehtecen yazıları şiir olarak sunanlar bir arada görünmektedir. Bunlar çok dar bir okuyucu zümresinin şairleridir.

Cumhuriyet dönemi şiirinin ilk yıllarından 1940'a kadarki devresi hakkında hükümler kesinleşmiş sayılabilir. Ancak ondan sonraki yıllarda ortaya çıkan şairlerin ve şiirlerinin değerlendirilmeleri, şüphesiz ki tartışmaya açıktır. Bu yazıda adını zikrettiğim şairlerin de çok büyük bir kısmını zaman tasfiye edip götürecektir. Cumhuriyet döneminin -1923-1980- arasında adını zikrettiklerimden belki on tanesi geleceğin okuyucularına hitap edebileceklerdir. Yaşayan her şair elbette kendisini zirve saymaktadır. Onlara hayran olan üç beş dostları da vardır. Ama edebiyat tarihi, zamanın insafsız süzgecinden geçenlerle ilgilenmektedir. Bu tahminimin kırıcı da olsa, yanlış olmadığını sanıyorum. Cumhuriyet dönemi, ihtiyaçlar, arayışlar doğrultusunda şairlerinin teklifleriyle zengindir. Güzel şiirler yazılmıştır. En önemli tarafı da Türkçenin bu şiirlerde pırıl pırıl parlamasıdır.

ŒİİRLERDEN ÖRNEKLER*

---

* Cumhuriyet dönemi Œairlerimizin Œiirleri ayrı ayrı kitap halinde basıldığı gibi, son zamanlarda da bazı Œairlerimizin Œiirleri "Bütün Eserleri" baŒlıđı altında topluca yayımlanmaktadır. Biz buraya aldığımız örnekleri, değişik kaynaklardan, özellikle de ilk yayımlandıkları yerden almaya özen gösterdik.

ABDÜLHAK HAMİT TARHAN

Sinema Şairi

Rüzgâr, rüzgâr, bir havaî zelzele
Üsküdar.
İskele,
herkeste tehâcüm, acele...
Yeri var...
İşte vapur haykırıyor hiddetle..
Son düdük
velvele.
İâkin karayemiş bu ne berbat rüzgâr!
Bu, evet, zelzele!
Bir sıska topal hergele
çekmekte çürük,
bir araba!
Geliyor. Durdu, bu kimdir acaba?
Canlı bir âbide-i kıymetdâr
çıktı bir manzara-i rikkat-res...
Bir takım kirlî çocuklarla muhât.
Bir hazin ü mütefekkir bîkes
yadigâr!
Almalı ancak bunu herkes
yâda.
Vaz'-ı hâmuşu müheyya gibi bir feryada!
İhtiyar
Hayli de pejmürde kıyafet...Ancak
küberâ-yı fukaradan olacak;
Revişinden kılınan istinbat.
Hem kibar
hem de velî çehreli bir hatıra âl-i aba!
Galiba

1 Altın devrine ait eski bir hadisenin en yeni tarz-ı garbîde yazılmış bir tahatturu demek olan bu manzumenin mevkii neresidir bilmem. Fakat tasavvur ettiğim zatın bugünkü makamı küberâ makberesidir. Hem hayatı için, hem vefatı için ağlarım. A.Hamid

Çamlıca'da sâkin,
o bir ehl-i tarîk
Bakıyor her yana bir hayret-i pür-haclet ile.
Hele, çok geçmedi lâkin
arası:
Âşikâr
oldu hep esrârı, ne lâzım ta'mîk?
Arabayla vapura vermek için
yok parası!
Bu demek ehl-i maaş!...
Toprağın altına da girmek için
para lâzım! Karayelmiş ne denir böyle yele?
Çok şükür, rastgele.
Bir ehl-i ata
ediyor bir lira itâ
rüzgâr,
mesele,
altın... ve çocuklarda telâş!
Karayel oldu sarı!
Altını bozdu.Ufaklık yapıyor...
Ve çocuklar kapıyor.
Hoşuna gitti bu yağma
gayet.
Şen ü şâd oldu keder manzarası.
İşte son merhale,
son mev'id ü mikat:
Vapura girdi nihayet,
heyhat!
O çocuk belki çıkarken dışarı!
Acaba kim bu mübarek simâ?
Dediler: İşte bu bir yüz karası!
Ne demektir bu muamma?
Hedemâta sademât!
O gün a'yân-ı kirâmdan bir zât
feleğın olmuş idi maskarası!
Bense nazmen ediyordum tekrar:
Rüzgâr, rüzgâr,
Bir havaî zelzele! ¹

CENAP ŞAHABETTİN

Senin İçin

Sesin işler gibi bir şûh kanat gamlarına
Seni dinlerken olur kalbim uçan kuşlara eş,
Gün batarken sanırım gölgeni bir başka güneş;
Sarışınlık getirir gözlerin akşamlarıma...

Doğuyor ömrüme bir yirmi sekiz yaş güneşi
Bir kuş okşar gibi sen saçlarımı okşarken.
Koklarım ellerini gülleri koklar gibi ben;
Avucundan alırım kış gününü bir yaz ateşi.

Gönlüme avdet eder her unutulmuş nisan
Ne zaman gençliğini yolda hırâman görsem.
Eskiden penbe dudaklarda dağılmış bûsem
Toplanır leblerime, bir gece dalgın dursan.

Seni zanbak gibi gördükçe açık pencerede
Gül açar bahtımın evvelki hazanlık korusu
Genç eder ufkumu hülyâlarımın genç kokusu;
Sorarım ak saçımın örttüğü yıllar nerede.

Cebhemi varsın o solgun seneler soldursun
Yeni yıldız gibi doğdukça güzel her akşam,
Gençliğin böyle benimken kocaman, hiç kocamam...
Ruhum, ölsem bile ben, sen yaşayan rûhumsun.

MEHMET ÂKİF ERSOY

Şehitler Abidesi İçin

Gök kubbenin altında yatar, al kan içinde,
Ey yolcu, şu topraklar için can veren erler.
Hakkın bu velî kulları taş türbeye girmez;
Gufrana bürünmüş, yalnız Fatîha bekler.

Hilvan, 27 Aralık 1924

Kıssadan Hisse

Geçmişten adam hisse kaparmış... Ne masal şey!
Beş bin senelik kıssa yarım hisse mi verdi?
"Tarih"i tekerrür diye ta'rif ediyorlar;
Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi.

Resmim İçin

Toprakta gezen gölgeme toprak çekilince,
Günler şu heyûlâyı da, er geç, silecektir.
Rahmetle anılmak, ebediyet budur amma,
Sessiz yaşadım, kim beni, nerden bilecektir?

Nefs-i Nefis

Beşerin taptığı bir kendisinin heykelidir;
Dinlemem, etse de Allahı bütün gün takdis.
Ben bu mel'un putun uğrunda geberdim, hâlâ,
Kabaran kokmuş içimden: "Yaşasın nefs-i nefis!"

YAHYA KEMAL BEYATLI

Süleymaniye'de Bayram Sabahı

Artarak gönlümün aydınlığı her sâniyede,
Bir mehâbetli sabah oldu Süleymâniye'de.
Kendi gök kubbemiz altında bu bayram saati,
Dokuz asrında bütün halkı, bütün memleketi
Yer yer aksettiriyor mâvileşen manzaradan,
Kalkıyor tozlu zaman perdesi her ân aradan.
Gecenin bitmeğe yüz tuttuğu andan beridir,
Duyulan gökte kanad, yerde ayak sesleridir.
Bir geliş var!... Ne mübârek, ne garîb âlem bul...
Hava boydan boya binlerce hayâletle dolu...
Her ufuktan bu geliş eski seferlerdendir;
O seferlerde açılmış nice yerlerdendir.
Bu sükûnette karışıkça karanlıkla ışık,
Yürüyor, durmadan, insan ve hayalet karışık;
Kimi gökten, kimi yerden üşüşüp her kapıya,
Giriyor, birbiri ardınca, ilâhî yapıya.
Tanrının mâbedi her bir tarafından doluyor,
Bu saatlerde Süleymâniye târih oluyor.

Ordu-milletlerin en çok döğüşen, en sarıp
Adanmış sevdiği Allahına bir böyle yapı.
En güzel mâbedi olsun diye en son dînin
Budur öz şekli hayâl ettiği mîmarînin.
Görebilsin diye sonsuzluğu her yerden iyi,
Seçmiş İstanbul'un ufkunda bu kudsî tepeyi;
Taşımış harcını gazîleri, serdarıyla.
Taşı yenmiş nice bin işçisi, mîmarıyla.
Hür ve engin vatanın hem gece, hem gündüzüne,
Uhrevî bir kapı açmış buradan gökyüzüne,
Tâ ki geçsin ezeli rahmete rûh orduları...

Bir neferdir bu zafer mâbedinin mîmarı.
Ulu mâbed! Seni ancak bu sabah anlıyorum;
Ben de bir vârisin olmakla bugün mağrûrum;
Bir zaman hendeseden âbide zannettimdi;
Kubben altında bu cumhûra bakarken şimdi,
Senelerden beri rüyâda görüp özlediğim
Cedlerin mağrifet iklimine girmiş gibiyim.
Dili bir, gönlü bir, imânı bir insan yığını

Görüyor varlığının bir yere toplandığını;
Büyük Allahı anarken bir ağızdan herkes
Nice bir dalgalı Tekbîr oluyor tek bir ses;
Yükselen bir nakarâtın büyüyen velvelesi,
Nice tuğlarla karışmış nice bin at yelesil!...

Gördüm ön safta oturmuş nefer esvaplı biri
Dinliyor vecd ile tekrar alınan Tekbîr'i;
Ne kadar saf idi sîmâsı bu mü'min neferin!
Kimdi? Bânîsi mi, mîmârı mı ulvî eserin?
Tâ Malazgird ovasından yürüyen Türkoğlu
Bu nefer miydi? Derin gözleri yaşlarla dolu,
Yüzü dünyâda yiğit yüzlerinin en güzeli,
Çok büyük bir işi görmekle yorulmuş belli;
Hem büyük yurdu kuran hem koruyan kudretimiz,
Her zaman varlığımız, hem kanımız hem etimiz;
Vatanın hem yaşıyan vârisi hem sâhibi o,
Görünür halka bu günlerde teselli gibi o,
Hem bu toprakta bugün, bizde kalan her yerde,
Hem de çoktan beri kaybettiğimiz yerlerde.

Karşı dağlarda tutuşmuş gibi gül bahçeleri,
Koyu bir kırmızılık gökten ayırmakta yeri.
Gökte top sesleri var, belli, derinden derine;
Belki yüzlerce şehir sesleniyor birbirine.
Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?
Üsküdar'dan mı? Hisar'dan mı? Kavaklar'dan mı?
Bursa'dan, Konya'dan, İzmir'den, uzaktan uzağa,
Çarpıyor birbiri ardınca o dağdan bu dağa;
Şimdi her merhaleden, tâ Beyazıd'dan, Van'dan,
Aynı top sesleri bir bir geliyor her yandan.
Ne kadar duygulu, engin ve mübarek bu seher!
Kadın erkek ve çocuk, gönlü dolanlar, yer yer,
Dinliyor hepsi büyük hâtıralar rüzgârını,
Çaldıran topları ardınca Mohaç toplarını.

Gökte top sesleri, bir bir, nerelerden geliyor?
Mutlaka her biri bir başka zaferden geliyor:
Kosva'dan, Niğbolu'dan, Varna'dan, İstanbul'dan...
Anıyor her biri bir vak'ayı heybetle bu an;
Belgrad'dan mı, Budin, Eğri ve Uyvar'dan mı?
Son hudutlarda yücelmiş sıradağlardan mı?
Deniz ufkunda bu top sesleri nerden geliyor?
Barbaros, belki, donanmayla seferden geliyor!...
Adalardan mı? Tunus'dan mı, Cezâyir'den mi?

Hürr ufuklarda donanmış iki yüz pâre gemi
Yeni doğmuş aya baktıkları yerden geliyor;
O mübârek gemiler hangi seherden geliyor?

Ulu mâbedde karışım vatanın birliğine,
Çok şükür Tanrıya, gördüm, bu saatlerde yine
Yaşayanlarla berâber bulunan ervâhi.

Doludur gönlüm ışıklarla bu bayram sabahı.

Açık Deniz

Balkan şehirlerinde geçerken çocukluğum;
Her lâhza bir alev gibi hasretti duyduğum.
Kalbimde vardı Byron'u bedbaht eden melâl
Gezdim o yaşta dağları, hulyâm içinde lâl,
Aldım Rakofça kırlarının hür havâsını,
Duydum akıncı cedlerimin ihtirâsını,
Her yaz şimâle doğru asırlarca bir koşu,
Bağrımda bir akis gibi kalmış uğultulu...
Mağlupken ordu, yaslı dururken bütün vatan,
Rû'yama girdi her gece bir fâtihâne zan.
Hicretlerin bakıyyesi hicranlı duygular,
Mahzun hudutların ötesinden akan sular,
Gönlümde hep o zanla beraber çağıldadı,
Bildim nedir ufuktaki sonsuzluğun tadı!
Bir gün dedim ki istemem artık ne yer ne yâr!
Çıktım sürekli gurbete, gezdim diyar diyar;
Gittim o son diyâra ki serhaddidir yerin,
Hâlâ dilimdedir tuzu engin denizlerin!
Garbin ucunda, son kıyıda en gürültülü
Bir med zamânı, gökyüzü kurşunla örtülü,
Gördüm deniz dedikleri bin başlı ejderi;
Gördüm güzel vücudunu zümrüdeleyen deri
Keskin bir ürperişle kımıldandı anbean;
Baktım ve anladım ki o ejderdi canlanan.
Sonsuz ufuktan âh o ne coşkun geliştî o!
Birden nasıl toparlanarak kükremişti o!
Yelken, vapur, ne varsa kaçışmış limanlara,
Yalnız o kalmış ortada, âsi ve bağı hûn,
Bin mağra ağzı açmış, ulurken uzun uzun,
Sezdim bir âşinâ gibi heybetli hüznünü?
Rûhunla karşı karşıya kaldım o med günü,

Şekvânı dinledim, ezeli muztarip deniz!
Duydum ki ruhumuzla bu gurbette sendeniz.
Dindirmez anladım bunu hiç bir güzel kıyı;
Bir bitmeyen susuzluğa benzer bu ağrıyı.

Güftesiz Beste

Sizi dün bekledim o yollarda
Ki gezindikti bir zaman karda,
Kararan gözlerimle rüzgârda
Sizi dün bekledim o yollarda!...

Sanıyordum unuttunuz adımı;
Dediniz hissedince maksadımı:
"Beni hâlâ bu genç unutmadı mı
Ki bugün bekliyor bu yollarda?"

Nice sevdalılarla sevgililer
Aşkı yollarda böyle beklediler!
Nice sevdâlilar da var ki diler
Akşam olsun bu kuytu yollarda!..."

Ses

Yârab ne müsâvâtı ne hürriyeti ver
Hattâ ne o yoldan gelecek şöhreti ver
Hep neşve veren aşkı terennüm dilerim
Yârab bana bir ses yaratan kudreti ver

Rubâî

Çepçevre bahâr içinde bir yer gördük
Ferhâd ile Şîrîn'i berâber gördük
Baktık geceden fecre kadar ellerde
Yıldızlara yükselen kadehler gördük

Vehbi'ye

Her rind bu bezmin nedir encâmı bilir
Dünyâmızı nâgâh zalâm örtebilir
Bir bitmeyecek şevk verirken beste
Bir tel kopar âhenk ebediyyen kesilir.

AHMET HAŞİM

Bir Yaz Gecesi Hatırası

İşveyle, fısıltıyla, gülüşle
Olmuş şeb-i sevdâ yine bitâb
Oklar gibi saplanmada kalbe
Düştükçe semâdan yere mehtâb...

Bûseyle kilitlenmiş ağızlar
Gözler neler eyler, neler işrâb;
Uçmakta bu âteşli havada
Vuslat demî bir kuş gibi, bitâb...

Tahattur

Bir Acem bahçesi, bir seccade,
Dolduran havzı ateşten bâde?
Ne kadar gamlı bu akşam vakti!
Bakışın benzemiyor mutade!

Gök yeşil, yer sarı, mercan dallar,
Dalmış üstündeki kuşlar yâda!
Bize bir zevk-i tahattur kaldı
Bu sönen, gölgelenen dünyâda!

Ağaç

Gün bitti. Ağaçta neşe söndü.
Dallar ateş oldu. Kuş da yakut.
Yaprakla kuşun parıltısından
Havzın suyu ergûvâna döndü.

Süvari

Şu bakır zirvelerin ardından
Bir süvari geliyor kan rengi.
Başlıyor şimdi melûl akşamda
Son ışıklarla bulutlar cengil!...

Bir bakır tasta alev şimdi havuz,
Suya saplandı kızıl mızraklar
Açılıp kıvrılarak göklerde
Uçuyor parçalanın bayraklar

SAMİH RIFAT

Onun Sazı

(Rahmetli oğlum Hâtîf'in muazzez hâtırasına)

Bir dere boyunda yüksek bir çam
Kol atmış bir yıkık damın üstüne
Dertli bir anacık çıkar her akşam
Diker gözlerini camın üstüne
Oturur kıyıda, düşünür...Ağlar
Dal budak seçilmez bir ana kadar
Tarlası çoraktır, bahçesi kıraç,
Bırakıp gidemez, fakat kalsa aç
Şehit oğlundur bu öksüz ağaç
Demiş: Yurt kurtulsun kimsesiz ana
Tek bir yavrusunu vermiş vatana

Oğlunun diktiği fidan bir dalmış
Büyümüş, yeşermiş, dal budak salmış
Sazı bir dalında asılı kalmış
Kırık tellerine vurdukça rüzgâr
Saz ağlar, zavallı anacık ağlar.

Bulgurlu, 10 Teşrinisâni 1931

Gazi

Yaslı gittim, Şen geldim
Aç koynunu ben geldim
Bana bir yudum su ver
Çok uzak yerden geldim

Korkma, açıl Şen yurdum!
Dağlarda ordu kurdum
Açık denizlerine
Süngümle kilit vurdum.

Rüzgârlardan atım var
Şimşekten kanadım var,
Göğsümde al yazılı
Gazilik beratım var

Rüzgâr bana at oldu
Şimşekler kanat oldu
Eğilin gökler dedim
Bulutlar kat kat oldu.

Varsın yansın ocağım
Kurtuldu al sancağım
Bayrağımın altında
Ben hür yaşayacağım.

Yürü ey Şanlı gazi
Kılıcı kanlı gazi
Seni Meriç bekliyor
Büyük unvanlı gazi!

FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL

Han Duvarları

Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar..
Gidiyordum, gurbeti gönlümlle duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya.
İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık,
Gök sarı, toprak sarı, çıplak ağaçlar sarı...
Arkada zincirlenen yüksek Toros dağları,
Önde uzun bir kışın soldurduğu etekler,
Sonra dönen, dönerken inleyen tekerlekler.
Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına.
Her tarafta yükseklik, her tarafta ıssızlık,
Yalnız arabacının dudağında bir ısıklık!
Bu ısıklıkla uzayan, dönen, kıvrılan yollar,
Uykuya varmış gibi görünen yılan yollar
Başını kaldırarak boşluğu dinliyordu,
Gökler bulutlanıyor, rüzgâr serinliyordu.
Serpilmeye başladı bir yağmur ince ince,
Son yokuş noktasından düzlüğe çevriline
Nihayetsiz bir ova ağarttı benzimizi,
Yollar bir şerit gibi ufka bağladı bizi.
Gurbet beni muttasıl çekiyordu kendine,
Yol, hep yol, daima yol... Bitmiyor düzlük yine.
Ne civarda bir köy var, ne bir evin hayali,
Sonun ademdir diyor insana yolun hâli.
Ara sıra geçiyor bir atlı, iki yayan,
Bozuk düzen taşların üstünde tıkırdayan
Tekerlekler yollara bir şeyler anlatıyor,
Uzun yollar bu sestten silkinerek yatıyor...
Kendimi kaptırarak tekerleğin sesine
Uzanmışım, kalmışım yaylının şiltesine.

Bu sarsıntı... Uyandım uzun süren uykudan.
Geçiyordu araba yola benzer bir sudan.

Karşıda hisar gibi Niğde yükseliyordu,
Sağ taraftan çingirak sesleri geliyordu:
Ağır ağır önümden geçti deve kervanı,
Bir kenarda göründü beldenin viran hanı.
Alaca bir karanlık sarmadayken her yeri
Atlarımız çözüldü, girdim handan içeri.
Bir devâ bulmak için bağındaki yaraya
Toplanmıştı garipler şimdi kervansaraya.
Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı,
Gurbet çeken gönüller kuşatmıştı ocağı.
Bir parıltı gördü mü gözler hemen dalıyor,
Göğüsler çekilerek nefesler daralıyor,
Şişesi is bağlamış bir lâmbanın ışığı,
Her yüze çiziyordu bir hüznün kırışığı.
Gitgide birer âyet gibi derinleştiler.
Yüzlerdeki çizgiler, gözlerdeki çizgiler..
Yatağımın yanında esmer bir duvar vardı,
Üstünde yazılarla hatlar karışmışlardı:
Fânî bir iz bırakmış burda yatmışsa kimler,
Aygın baygın mânîler, açık saçık resimler...
Uykuya varmak için bu hazîn günde, erken,
Kapanmayan gözlerim duvarlarda gezerken
Birdenbire kıpkızıl birkaç satırla yandı,
Bu dört mısra değildi, sanki dört damla kandı.
Ben garip çizgilerle uğraşırken başbaşa
Raslamıştım duvarda bir şair arkadaşa:

On yıl var ayrımı Kınadağ'ından
Baba ocağından, yar kucağından
Bir çiçek dermeden sevgi bağından
Huduttan hududa atılmıştım ben

Altında da bir tarih: Sekiz mart otuz yedi.
Gözüm imzâ yerinde başka bir ad görmedi.
Artık bahtın açıktır, uzun etme, arkadaş!
Ne hudut kaldı bugün, ne askerlik, ne savaş;
Araya gitti diye içlenme baharına,
Huduttan götürdüğün şan yetişir yarına...
Ertesi gün başladı gün doğmadan yolculuk,
Soğuk bir mart sabahı...Buz tutuyor her soluk.
Ufku tutuşturmadan fecrin ilk alevleri
Arkamızda kalıyor şehrin kenar evleri.
Bulutların ardında gün yanmadan sönüyor,
Höyükler bir dağ gibi uzaktan görünüyor...

Yanımızdan geçiyor ağır ağır kervanlar,
Bir derebeyi gibi kurulmuş eski hanlar.
Biz bu sonsuz yollarda varıyoruz, gitgide,
İki dağ ortasında boğulan bir geçide.
Sıkı bir poyraz beni titretirken içimden
Geçidi atlayınca şaşırdım sevincimden:
Ardımda kalan yerler anlaşırken baharla,
Önümdeki arazi örtülü şimdi karla.
Bu geçit sanki yazdan kışı ayırıyordu,
Burada son fırtına son dalı kırıyordu.
Yayımız tüketirken yolları aynı hızla
Savrulmaya başladı karlar etrafımızda.
Karlar etrafı beyaz bir karanlığa gömdü,
Kar değil, gökyüzünden yağın beyaz ölümdü..
Gönlümde can verirken köye varmak emeli
Arabacı haykırdı: "İşte Araplı Beli!"
Tanrı yardımcı olsun gayrı yolda kalana,
Bir menzile vararak atları çektik hana.

Bizden evvel buraya inen üç dört arkadaş
Kurmuştu lar tutuşan ocağa karşı bağdaş.
Çıtırdayan çalılar dört cana can katıyor,
Kimi haydut, kimi kurt masalı anlatıyor...
Gözlerime çökerken ağır uyku sisleri
Çiçekliyor duvarı ocağın akisleri,
Bu akisle duvarda çizgiler belirliyor,
Kalbime ateş gibi şu satırlar giriyor:

Gönlümü çekse de yarin hayali
Aşmaya kudretim yetmez cibâli
Yolcuyum bir kuru yaprak misâli
Rûzgarın önüne katılmışım ben

Sabahleyin gökyüzü parlak, ufuk açtı,
Güneşli bir havada yayımız yola çıktı...
Bu gurbetten gurbete giden yolun üstünde
Ben üç mevsim değişmiş görüyordum üç günde.
Uzun bir yolculuktan sonra İncesu'daydık,
Bir handa, yorgun argın, tatlı bir uykudaydık.
Gün doğarken bir ölüm rüyasıyla uyandım,
Başucumda gördüğüm şu satırlarla yandım!

Garibim, nâmına Kerem diyorlar
Aslı'mı el almış harem diyorlar

Hastayım derdime verem diyorlar
Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ım ben

Bir kitâbe kokusu duyuluyor yazında,
Korkarım, yaya kaldın bu gurbet çıkmazında.
Ey Maraşlı Şeyhoğlu, evliyalar adağı!
Bahtına lânet olsun aşmadınsa bu dağı.
Az değildi, varmadan senin gibi yurduna,
Post verenler yabanın hayduduna, kurduna!...
Arabamız tutarken Erciyes'in yolunu:
"Hancı, dedim, bildin mi Maraşlı Şeyhoğlu'nu?"
Gözleri uzun uzun burkulu kaldı bende,
Dedi: - Hana sağ indî, ölü çıktı geçende!
Yaşaran gözlerimde her şey artık değişti,
Bizim garip Şeyhoğlu buradan geçmemiştî...
Gönlümü Maraşlı'nın yaktı kara haberi.

Aradan yıllar geçti, işte o günden beri
Ne zaman yolda bir han rastlasam irkillirim.
Çünkü sizde gizlenen dertleri ben bilirim,
Ey köyleri hududa bağlayan yaslı yollar,
Dönmeyen yolculara ağlayan yaslı yollar!
Ey garip çizgilerle dolu han duvarları,
Ey hanların gönlümü sızlatan duvarları...

Atatürk'e

Gökyüzü binlerce yıl çalışmış gece gündüz,
Yeryüzüne en güzel örneği versin diye.
Ulusların gözünü kendine çeksin o yüz,
Bu göz yabancıları toprağa sersin diye.
Türklük onunla buldu en ulu yıldızını.
Ülkemiz ondan aldı dağ deviren hızını.
Gündüz güneş, gece ay, ışıklardan kızını
Gönderir el öpmeye en büyük "er"sin diye
Ey gök, şimdi o baştan bu yurdu sencileyin
Gündüzün güneş doğar, ay doğar geceleyin.
Ey kimsesiz uluslar, ülkünüzden dileyin
En büyük baş size de kol, kanat gersin diye.

Güç

Şanlı yaprakları tarihin açılmış, duruyor;
Canlı bir levha, fakat her yiğidin girmesi güç.
Nice destanların ilhamı olan kavmimize,
Ata'dan sonra, bir efsane beğendirmesi güç.

Ana Dil

Hangi sözlerle ninem gönlünü açmışsa bana,
Ben o sözlerle gönül vermedeyim sevgilime.
Sözlerim ninni kadar duygulu olmak yaraşır,

Koşma

Kipriğine sürme çek,
Kına yak parmağına:
Bu yıl şaşın girecek,
Kız, gelinlik çağına...

Anlatıyor duruşum.
Ben sana vurulmuşum.
Ko, düşsün gönül kuşum
Saçlarının ağına.

Yaş olsam gözden akmam,
Göz olsam gayre bakmam,
Vatanımsın bırakmam,
Ellerin kucağına !

Memleket Türküleri

El gibi dolaşma Anadolu'nda,
Arkadaş yurdunu içinden tanı:
Dinle bir yosmayı pınar yolunda,
Dinle bir yaylada garip çobanı

Bir ıssız ev gibi gezdiğin bu yurt
Yıllarca sana gözyaşı döktürür,
Yavrunun derdiyle ah eder Bayburt,
Turnanın hasreti yakar Maraş'ı...

Bir çölü andırır, bil ki, dört yanın
Bağrını delmezse yanık türküler;
Varlığı bu korla tutuşmayanın
Kırığı yaşarsa gözleri güler.

Ayşe, Sana...

Saklıyor içinde yüzen hayali
Nezaman gözlerin yaşlansa, Ayşe!
Diyemem boynuna olsun vebali
Sevdiğin o güzel çobansa, Ayşe!

Gönlünü yorarak bütün bütüne
Benedin sararmış yaban gülüne.
Güvenme sana and içtiği güne,
Ya bütün sözleri yalansa, Ayşe?

Canına karışmak istiyor canı
Kim görse bu güneş başlı çobanı.
Gün yüzlü Zeynep'in çekildi kanı,
Gözyaşı döküyor Kezban'sa, Ayşe.

Çobanın kızıl yele saçları,
Ateştir, alınmaz ele saçları,
Ah hele saçları, hele saçları...
Yakar parmağına dolansa, Ayşe!

Ayşe, kaç boğadan, tehlikelidir,
Kendini ateşe atan delidir.
Kuşlara emniyet etmemelidir.
Buluştunuz yer ormansa, Ayşe!

O ne, birdenbire karşımda soldun,
Bir anda boşaldın, bir anda doldun?
Yoksa, dün çocukken, ana mı oldun?
Yanarım kederin bundansa, Ayşe!

Bizim Memleket

İçinden tanırım ben o elleri
Onlar ki zâhirde viran olurlar
Ardıçlı dağları, çamlıbelleri
Aşanlar şi'irine hayran olurlar

Dökülür köpüklü sular yarından,
Baharlar yaratır kışın karından,
İçenler sihirli pınarlarından
Şöyle bir silkinir, ceylân olurlar!...

Orada yaşayan erlerin içi
Bir tasta yoğurur derdi, sevinci,
Onlar ki sapsız tarlasız çiftçi,
Davarsız, kavalsız çoban olurlar.

Başı boş kırlara salar tayını,
Elinden düşürmez okla yayını,
Ellere bırakır zafer payını,
Memleket yolunda kurban olurlar.

Kızıl Saçlar

Önce baygın bir iniltiydi yamaçtan duyulan,
Sonra bir gölge belirmişti kuş uçmaz yoldan:
Asya'nın titreterek bağı yanık toprağını
Geliyor, baktım, uzaktan sökülen bir kağını.
"İnleyen, memleketimdir bu tekerlekte!" dedim;
"Hangi bir köylü bu kağıyla sürünmekte?" dedim.

Canlı bir yüz bana yaklaştı, mehâbetle dolu;
Kim bu? Nerden bu geliş? Hangi yolun yolcusu bu?..
Bu gelen, bir yuvasız kuş gibi pervasızdı;
Bu gelen köylü, sesinden tanıdım, bir kızdı.

Sanki vurmuş da onun bir kara sevda başına,
Kahramanlar gibi yalnız çıkıyor dağ başına
Ne uzun yol yürümüş hâli, ne yorgunluk izi...
Saçının rengi bakırdandı, bakırdan derisi.

Yaklaşırken bu bakır tenli güzel, kıvrılarak,
Karlı gönlümde güneş gördü kızıl bir yaprak.
Bir kızıl gün doğuyor sandım o baştan yarına;
Gözlerim yandı dokundukça kızıl saçlarına.

Öyle bir kor gibi kızgındı ki korkuttu beni;
Dökülürken saçı, kıpkırmızı, kan tuttu beni.
Anladım ben, neye her rûha tekindir denemez;
Neye bir kuş gibi her saçta gönül dinlenemez.

Anladım ben ki dokunmaz sana ağyârın eli...
Gönlümün sarmak için yandığı binbir güzeli
O tutuşmuş başın en sonra unutturdu bana;
Gözlerim görmüyor etrâfı, güneş vurdu bana;

Kağnı kayboldu. Güneş battı. Bir ishak sesi var.
Kız uzaklaştı. Fakat bende o baş dönmesi var.

EMİN RECEP GÜNEY

Orakçı Kız

Uluyor bir deniz gibi tarlalar...
Bu anda kim olsa hayale dalar.
Güneşte parlayan orağı savur,
O boynu bükülen başaklara vur!
Dilerim yorulmak bilmessin kolun,
Her zaman aşkınla yansın yavuklun.
Bu engin tarlada böyle yapıyalınız.
Çalış, durma çalış ey orakçı kız!

Dağıt yüreğinde biriken gamı,
Güzel kız, bu gündü ekin bayramı!..

Bu sıcak yaz günü, sen yalınayak
Tarlada işlerken kalbim duracak
Karşında duyduğum büyük neşeden;
Sen oldun gönlümü bahtiyar eden.
Ufkunda bir altın taç gibi güneş...
Git bayırda öten kuşlarla birleş!
Bu engin ovanın perisisin sen
Varsın eski olsun senin elbisen!

Dağıt yüreğinde biriken gamı,
Güzel kız, bu gündür ekin bayramı!..

Kalbinde ne hicran, ne de kin olsun,
Sadece orağın çok keskin olsun!
Ey altın ovanın güzel perisi
Gönüllere sarmadan akşamın sisi

O coşkun sesinle hep terennüm et
Sonra başakları yığ demet demet.
Unutma ne mümkün bu güzel günü,
Seni dinliyorum, söyle türkünü!..

Dağıt yüreğinde biriken gamı,
Güzel kız, bu gündür ekin bayramı!..

Rodop 1925

YUSUF ZİYA ORTAÇ

Türk Güzeli

İnce bir bulut gibi siyah, ipek peçesi,
Gözleri yıldız dolu bir ilkbahar gecesi,
Kahkahası bir bülbül nağmesini andırır,
Boyu ince bir fidan, sinesi gül bahçesi!

Sevda nedir bilmeyen gönüllerdeki kışı
İlkbahara çevirir o sıcacık bakışı,
Bir kere görenlere binlerce ilham verir
Saçlarını çözüp de omzundan bırakışı!

Doğrusu yer yüzünde her kadın güzelse de,
Bir küçük iltifatı bin ömre bedelse de,
Yurdumun güzelleri başkadır, değişmem
Arzın bütün kızları birleşerek gelse de!...

Koşma

Dün yine günümüz geçti beraber,
Gece de yanında kalasım geldi!
Duruşu utangaç, bakışı dilber,
Vallahî çapkını alasım geldi!

Yüreğim bağlandı her bir sözüne,
Kara kaşlarına, kara gözüne,
Siyah kâkülünü dökmüş yüzüne,
Uzanıp birkaç tel çalasım geldi!

Güldükçe gönlüme inciler döktü,
Baktıkça ufkumda şafaklar söktü,
İçime bir tatlı baygınlık çöktü,
Koynunda rüyaya dalasım geldi!...

ENİS BEHİÇ KORYÜREK

Güneşin Ölümü

Güneşi öldürdüler; zavallı yiğit güneş!
Bu sabah nasıl dinçti, nasıl şendi, güzeldi!
Bağrında tâ ezelden yalap yalap bir ateş,
Göklerin ortasında ne pervasız yükseldi!

Şu sonsuz mavilikte var mıydı onun eşi?
Kim söndürebilirdi o muhteşem güneşi?
Parıldattıkça her an altından miğferini,
Tabiata serptikçe gözlerinin ferini
Kuşlar şakıyorlardı...
Irmaklar, çağlayanlar,
Ve sevinçler, heyecanlar
Rengârenk akıyorlardı...

Gecenin çocukları, karanlığın piçleri
Çarpık, sıska gölgeler, çekilerek içleri,
İnlerde, kovuklarda hasetle yerindiler;
Sinsi yılanlar gibi çöreklenip sindiler...

Bir zaman böyle geçti...Sonra fısıldaştılar;
Sindikleri yerlerden dışarıya taştilar;
Ve çapraşık yollardan, zenci akını gibi,
Hepsi batı yolunu tuttular teker teker...

Kuşların âhenginden,
Suların bin renginden
Doğan mâlihulyayı, veba salgını gibi,
Güneşe gönderdiler;
Kızıl kordan gönlüne karasevda verdiler...

Güneşin altın tacı tunçlaştı, bakırlaştı.
Dört yana fırlattığı mızraklar ağırlaştı.

Düşünme: "Neden böyle kesildim?" diye, güneş!
Ey toprağa bir günlük gelen hediye güneş!
Okların mızrakların işte bütün tükendi;
Ey saçları perişan efsane şehlevendi!

Böyle kolu kanadı kırılınca güneşin,
Alevi paslanınca ruhundaki ateşin,
Dalgın dalgın bakarken
Sazlar ardında suya

Gölgeler onu birden
Düşürdüler batıda kurdukları pusuya.

Ne bitkin düştü, eyvah, o yiğit güneş düştü!
Karanlığın piçleri üzerine üşüştü.
Göğsüne indirdiler kara hançerlerini,
Öldürdüler göklerin en kahraman erini.
Ey güneş, ah ey güneş, ey sevgili güneşim!
Büyük aşkım, ey benim karartılan ateşim!
Genç yaşında, alçakça öldürülen kardeşim!

Yamaçtaki sürüden birkaç çelimsiz kuzu
Haykırıyor: "Ya bizi kimler kurban edecek?"
Rüzgârdan sinirlenen bir azgın kırçıl köpek
Çarpınarak uluyor...
Cihana, bentiğime bir facia doluyor.

Tanrım, şimdi yollar kan, sular kan, bulutlar kan...
Benim kanım, ey güneş, senin bağırdan akan,
Yakutlar gibi, lavlar gibi dünyayı yakan !...

Ey güneş, ah ey benim bahtı kara kardeşim!
Bir tûvana genç ile öldürülen güneşim!

Hatıra

Geçsin günler, haftalar
Aylar, mevsimler, yıllar...
Zaman, sanki bir rüzgâr
Ve bir su gibi aksın...
Sen gözlerimde bir renk,
Kulaklarımda bir ses
Ve içimde bir nefes
Olarak kalacaksın...

Sevgi

Nasıl söylesem, bilmem,
Ve anlatsam ne ile?
Bu öyle bir duygu ki
Gelmez kaleme, dile...

Sen varsın bakışımda,
Her nefes alışımda,
İçimde ve dışımda,
Günâhlarımda bile!

II

Gözümde, hayalimde
Hiç sorma ki neler var...
Sendedir ufukları
Ve ancak sana kadar...

Dünyayı iki şeyden
İbaret bilirim ben:
Biri, her şey olan sen!
Biri, sen olmayanlar!

ORHAN SEYFİ ORHON

Gidiyor

Gidiyor, rastgelmez bir daha tarih eşine;
Gidiyor, on yedi milyon kişi takmış peşine.

Gidiyor, sonsuz olan kudreti sığmaz akla;
Gidiyor, göğsünü çepçevre saran bayrakla.

Gidiyor, izleri üstünde birikmiş yaşlar,
Gidiyor, yerde kılıçlarla, eğilmiş başlar...

Gidiyor, harbin o en korkulu arslan yelesi;
Gidiyor, sulhun ufuklarda yanan meş'alesi...

Gene bir devr açacakmış gibi en başta o var;
Hiçkırın seste o var, sessiz akan yaşta o var!

Siliyor ruhunun ulviliği fâni etini;
Çiziyor ufka, batan bir güneşin heybetini:

Büyüyor, gökten inip toprağa yaklaştıkça;
Büyüyor, gitgide gözlerden uzaklaştıkça.

Üç Dünya

İnsan,
Yaşar, üç türlü şu üç dünyada:
Evela:
"Şunu sevdim, bunu sevdim!" diyerek
Ömrü sevmekle geçer!

Sözde olgunlaşır ondan sonra:
"Şunu yaptım, bunu yaptım!" diyerek
Ömrü saymakla geçer.

İhtiyarlıkta tanır dünyayı:
"Kahbe dünya!" diyerek,
"Hey gidi dünya!" diyerek,
Ömrü sövmekle geçer

Veda

Hani o, bırakıp giderken seni;
Bu öksüz tavrını takmayacaktın?
Alnına koyarken veda buseni,
Yüzüme bu türlü bakmayacaktın!

Hani ey gözlerim, bu son vedada,
Yolunu kaybeden yolcunun dağda,
Birini çağırarak için imdada,
Yaktığı ateşi yakmayacaktın.

Gelse de en acı sözler dilime,
Uçacak sanırdım birkaç kelime...
Bir alev halinde düştün elime,
Hani ey gözyaşım, akmayacaktın?

Leylek

Damın üstünde gördüğüm şey bu:
Upuzun bir gagayla ipince
Ortasından düğümlü çifte bacak,
Ve sonra: "Tak, tak, tak!"

Biz İnsanlar

"İnsanız, en şerefli mahlûkuz!"
Deyip de pek fazla
Övünmemiz haksız:
Atamız elma çaldı cennetten.
Biz o hırsızların çocuklarıyız!

Saadet

Otuz sakız çiğne,
Ya gergef işle, masaf dinle, şarkı söyle ve gül
İnan, bu dünyanın
Bütün saadeti bu!

Diyorlar

Ölürsem yazıktır sana kanmadan,
Kollarım boynunda halkalanmadan,
Bir günüm geçmiyor seni anmadan,
Derdine katlandım hiç usanmadan...
Diyorlar: Kül olmaz ateş yanmadan,
Denizler durulmaz dalgalanmadan!

Saadet benziyor boş bir serâba,
Düşüyor her seven gönül azâba,
Gelmiyor çekilen dertler hesaba
Diyorum: Sebep ne bu ıztıraba?
Diyorlar : Kül olmaz ateş yanmadan,
Denizler durulmaz dalgalanmadan!

HALİT FAHRİ OZANSOY

Yağmur Altında

İki fener, iki fanus,
Işık serpiyor meydana.
Yağmur sanki meyus meyus
Ağlıyor yolda kalana.

Kim bu gece serserisi,
Kim bu şair, bu kalender?
Hangi bir ilham perisi
Ona yağmurda bekle der?

Kaldırımlar üzerinde
Gümüş bir sel oldu sular.
Selin tâ orta yerinde
Gene bu garip yolcu var.

Anlaşılan dertli başı,
Saadete etmiş veda!
Gökten içiyor gözyaşı
Belki ağlıyamıyor da...

Belki böyle can verecek
Yağmur altında bir gece.
Belki murada erecek
Na'şını sel götürünce

Gecem

Kedimin sofada yok pıtırdsı;
Sesine gölgeler ses vermededir.
Saat tıkırdısı, kor çıtırdısı:
Gecem bu seslerle ürpermededir.

Gecem, kitap dolu etajerlerde
Esatir gecesi gibi uyumuş,
Gecem, hayallerin sindiği yerde
Boynu kanatları altında bir kuş,

Gecem bir ankadır, duyulmaz sesi,

Kapı vurulmadan, saat çalmadan.
Masamın, lambamın solgun gölgesi
Gecemi dinlerler nefes almadan.

Duvarda tablolar içinde yüzler
Gecemin rengini alır karşımda.
İçimden bir çığlık kopar oku der,
İsmimi okurum mezar taşımda,

Gecem bir ruh gibi ağlar başımda!

Uludağ

Sedbaşı'nın ışıkları
Gölgeleri nokt alıyor,
Uludağ'ın âşıkları
Yine sevdaya d alıyor.

Ta ezelden böyle meftun
Hepsi engin bakışlarla
Yüksek başlı bir bulutun
Koynundaki bu kartala.

Mağrur kanatları taştan,
Fakat göze yumuşaktır.
Etrafında sanki baştan
Başa sevgimiz kuşaktır.

Bu sevgi, bu derin sevgi
Millî bir neşedir bize.
Bu bulutlar içindeki
Dağ yakındır kalbimize.

Manzarası ta uzaktan
Kabartırken göğsümüzü,
Bize selâm verir bazen
Ayın gülümseyen yüzü.

Bu ay, durgun akşamlarda
Uludağ'ın ziynetidir.
Yıldızlarsa ta yukarda
Onun çiçek demetidir!

Aynı yazın bile karlı:
Bakanlara hayret gelir.
Ve o, daima vakarlı,
Böyle yükselir, yükselir.

Sararken de, mağrur durur.
Akşam onu sisleriyle.
Ve kalbimiz vurur, vurur
Coşkun vatan hisleriyle...

HALİDE NUSRET ZORLUTUNA

Tayyarecilerin Şarkısı

Tayyareciyiz, Türkeli'nin hâkimiyiz biz,
Tayyaremizin geçtiği yollarda kalan iz
Bir nazlı güneş parçası halinde parıldar.

Kartal gibi yükseklere, yükseklere akmak,
Kandil yerine ayları, yıldızları yakmak:
Tayyarecinin böyle hayat zevkini okşar!

Göklerde o mağrur ve muzaffer süzülüşler...
Âfâkı tutan kahkahalar, canlı gülüşler,
Yerden bize rüzgârla uçan tatlı selâmlar.

Vaktiyle bütün âleme baş eğdiren ecdat!
Evlâdını gör! Varsa, bütün kaygını sök, at:
Türk ordusu, bak, ceddini göklerde selâmlar!

Süvarilerin Şarkısı

Bu toprağın bağrında bir coşkun çağlayanız;
Dağdan dağa atarız, coşar, taşar güleriz.
Türkün kolunda kuvvet, damarlarında kanız;
Biz tarihe bir altın yaprak açan erleriz!

Kızıl alevler saçar atımızın yelesi,
Ovaları inletir nallarımızın sesi.

Biz Türk süvarisiyiz: İyi bak, iyi tanı!
Rüzgârlarla yarışır hücumlarda atımız.
Yakarız yurdumuza kem gözlerle bakarı
Şimşeklerden hız alır çelik mızraklarımız.

Kızıl alevler saçar atımızın yelesi,
Ufukları çınlatır nallarımızın sesi.

1929

Güneş Doğarken

-Ulu Kurtarıcı'ya-

Esaret acısı bir kabus gibi
Çökmüş biçare omuzlarına;
Hepsinin bunalmış, ezilmiş kalbi;
Ümitsiz bakıyor gözler yarına.

Şu yanda yaralı bir delikanlı,
Öteden matemli bir taze dul var.
Bütün gözler yaşlı, ufuk dumanlı,
Her göğsün altında bin yara kanar...

Bu kadar elemli bir günde doğdun,
Ey büyük Türklüğün büyük güneşi!
Zulmü parçaladın, zalimi kovdun,
Söndürdün bayrağa salan ateşi.

Yaralar sarıldı, yaşlar silindi,
Parladı zulmetten eriyen gözler;
Her kalbe ümidin ışığı sindi,
Ümitle gülmeye başladı her yer.

Çelikten kolunla tuttun elinden,
Kaldırdın muztarip, hasta vatani.
Cihan! Hayretle bak! Tarih, eğil sen!
Ey âti, kemali "Kemal" de tanı!....

Dağların Efesi

Gözleri yaş dolu yorgun bulutlar
Gökte gezip gezip iner dağlara.
Bazı birbiriyle sarmaşıp ağlar,
Bir gariplik tavrı siner dağlara.

Bazan gururları aşkıdır baştan,
Yanar da gözleri bulanmaz yaştan.
Başları dumandan, kalpleri taştan.
Derdini anlatmak hüner, dağlara.

Kalplerine basar al atlı efem,
Başlarından uçar kanatlı, efem

Sormaz bile gökler kaç katlı, efem
Ata biner gibi biner dağlara.

ŞUKÛFE NİHAL BAŞAR

Su

Kalbinden kalbime akan bir sestî
Akşam gölgesinde çağlayan o su;
Sesini en tatlı yerinde kesti
Bizi sonsuzluğa bağlayan o su...

O su, bir sır gibi mırıldanırdı;
Göğsünde bir sarı ay yıkanırdı;
Bizi Leylâ ile Mecnun sanırdı
Gamli yolumuzda ağlayan o su....

Sessiz ruhumuzu o bestelerdi;
Bize. "Unutalım dünyayı!" derdi...
Bir aldı, sonunda verdi bin derdi
Bizi bizden fazla anlayan o su....

Şimdi ne akşam var, ne ses, ne dere;
Yolumuz ayrıldı başka ellere;
Benzetti bizi bir kırık mermere
Ruha zehir gibi damlayan o su...

Kalbinden kalbime akan bir sestü
Akşam gölgesinde çağlayan o su;
Sesini, en tatlı yerinde kesti
Bizi sonsuzluğa bağlayan o su....

Duymayan Kadına

Topla eteklerini yerlere sürünmesin,
Rüzgâra cilvelenen tülleri görünmesin,
Köşede kar içinde can veren çocuklar var...

Süzülerek çıkarken bir barın kapısından,
Haberin yok yurdunun eleminden, yasından...
Köşede kar içinde can veren çocuklar var...

Yerlere pırıldılar aksederek dizinden
Karlar göz göz olmuştur bir gözyaşı izinden...
Köşede kar içinde can veren çocuklar var...

Yükselme gururunla indir başını yere,
Tahammülüm yok artık çiçeklere, tüllere...
Köşede kar içinde can veren çocuklar var...

Anadolu Kadınlarına

Baktıkça yüzünüze aksiniz vurdu bana,
Neş'e dolu gözlerim büründü bir dumana;
Birer birer sönerek ruhumdaki ışıklar,
Alnımda sizin gibi belirli kırışıklıklar...
Dudaklarım büküldü bıkmış gibi canından,
Çekildi zerre zerre damarlarımdaki kan...
Alnınızda ne derin bir ızdırap izi var,
Hepiniz bir esrarlı gece, siyah bir mezar...
Ömrünüzde bir yaprak çiçek yok dökülmemiş,
Hangi zerreniz var ki hicranla örülmemiş!..

Öyle mağrur, mermerden bir duruşunuz var ki,
"Merhametine muhtaç değiliz!" diyor sanki...
Ezildim karşınızda gözlerimi kapadım:
"Zavallı" sizin değil elbette benim adım...

YAŞAR NABİ NAYIR

Sonbahar

Altın rengi gözleri yanan bir semaverdi,
Ilık bir çay kokusu akardı saçlarından.
Yanmanın lezzetini onda hissetim bir an
Ve yazın sevgisini bana önce o verdi.

Yaz gibi iri olgun meyvaları severdi,
Bir çocuk gibi şendi ve gülerdi her zaman,
Bir mevsim gözlerinden içime doldu cihan
Ve güzel yaz günleri ne çabuk geçiverdi.

Artık donuk bir cam var mavi gökler yerinde.
Güneşi benden çalan o sıcak bakışlardır,
Ve yazı o götürdü mutlak beraberinde.

En güzel rüyaların bile bir sonu vardır:
Bir bahar rüzgârından alarak bir sabah hız
Mevsimlerin ömrünü yaşamıştı aşkımız.
Onu şimdi kaybettim ve şimdi sonbahardır.

Sır

Başımda fırl fırl dönüyor bin makara,
Makineler bir devin kafasız gövdesidir.
Lânetimin kumaşı dokunuyor kapkara,
Bu diş gıcırtiları tezgâhların sesidir.

Önümde çözülmemiş düğümler sıra sıra:
Hayat kimin eseri, şüphe aşkın nesidir?
Biraz baksam önümde girift olan yollara
Duyduğum ya bir dehşet, ya bir baş dönmesidir.

Ben hançeri ararken karşımda diye kını,
Saklamak ister gibi gözlerimden sırrını
Bir el perde çekiyor her akşam gündüzüme.

Tırnakları üstünde dolaşiyor derimin,
Zaman, nedametini, nakşediyor yüzüme,
Satırları üstünde toz olmuş günlerimin...

CEVDET KUDRET SOLOK

Çocukluk

Ne oldu çocukluğum?
Köşelerinde nefes nefes koştuğum
Odalar?
Ortalarında tahta at koşturduğum
Geniş sofralar?
Sofalarda gizli yuvalarım, gizli yerlerim?..

Hani benim kurşun askerlerim?
Bir oda içinde kurduğum şehir,
Geçtiğim nehir?..

Hani benim hayallerim, emellerimi,
Suya girince balık sandığım ellerim?
Bir leğende bir deniz gören ben,
Bir leğende Çin'e varan yelken?
Beni ufuklardan ufuklara götüren,
İçine binmeden bindiğim tren?..

Hani benim sevgilerim, kinlerim,
Yüzünde yüzümü gösteren potinlerim?
İçine girmeden girdiğim ev gibi
Yüzünü görmeden gördüğüm misafir?..

Ah! ne beyazdı yelkenim,
Ne güzeldi evlerim benim,
Ne ufaktı potinlerim,
Ne minikti ellerim benim!

Nerdesin çocukluğum,
Küçüklüğüm nerdesin?..
Bir metrede bin metre koşan tahta atım,
Bir metrede bir dünya gören saltanatım,
Her zaman her yeri alan kurşun askerim,
Evlerim, potinlerim

Nerdesiniz?
Bana şimdi bir uzak,
Bir uzak yerdesiniz!
Nerdesiniz?..

Elimde ne ev kaldı,
Ne evin yeri kaldı,
Sırtımda kumaş değil,
Bir ince deri kaldı
Ayağımda potinler
Gitti, izleri kaldı.

S. E. SİYAVUŞGİL

Bıkmak

Sesin, dudaklarımda fağfur bir Japon tası,
Uzun saçların bir yaz yağmurunun teması,
Ellerin, semaverden akan çay kadar ılık.

Sesin, odaya girmiş bir serçe gibi ürkek,
Ellerim, açık kalan pancuru gösterecek
Ve saçın gözlerimin içi gibi karanlık.

Yağmur gibi doldursan odayı gözlerinle,
İçinden konuşacak aynalar gözlerinle
Ve gün avuçlarından kayan bir gümüş balık.

Bir koltuğa sinecek sıcaklığın derinden;
Girecek, yaklaşınca başın, kirpiklerinden
Gözlerime ağaçlı bir yol gibi ayrılık.

ZİYA OSMAN SABA

Dilek

Mesut olmuş görmek isterdim hepinizi...
Bu bahar gününde, dertliyi, ümitsizi;
Terfi etmiş memur, sınıf geçmiş öğrenci,
Kadını erkeği, yaşlısı, genci,
Bir bayram sevinciyle, kolkola, sokaklarda.
Su başlarında ağaç altlarında, parklarda
Sevgililer, baş başa, muratlarına ermiş.
Çocuklar, el ele, bir halka oluvermiş.
Görmek isterdim camlardan, odalarda oturmuş,
Radyoyu açmış, küçük sofrayı kurmuş.
Yol, meydan, dere, tepe, dağ, bayır, kır...

Vapurlar, limanlarda, yola çıkmaya hazır.
Gazinolar, plajlar, sinemalar açık.
Her dilde bir şarkı, her dudakta bir ısıklık
Ne yoksul ahı, ne dul hıçkırığı, ne hasta iniltisi,
Mesut olmuş görmek isterdim hepinizi!

Beyaz Ev

Gözlerimin önünde hep aynı beyaz ev.
Her dağ yamacına kurduğum,
Beliren her su kenarında,
Pembe damlı, yeşil pancurlu, balkonlu
Balkonuna tırmanan sarmaşık.
Gece, pencerelerinden sızacak ışık,
Kışın tütecek bacası.
Kapıyı ittiğinde çalacak bir çingirak.
-Duyuyorum o sesi şimdiden, berrak-
Geçeceğin yol, çıkacağın üç basamak,
Ellerinden sıyırıp atacağın eldiven,
Her halin, gülüşün, kokun, bütün ruhunla sen!
Ah, bütün bir ömür bırakmayacağım el,
Okşayacağım saç, dinleyeceğim ses,
Bakmakla doymayacağım yüz...
Açık pancurlardan o gün dolacak gündüz,
O günkü hava,
Bir kapıyı açman, dolaşman sofada,
Şaşıracağım: Böyle gezinen kim?
-Evim! Evim!...Ellerimle asacağım
Camlarına perdelerini.
Yatak odasında düşüneceğiz bir an
İki kişilik karyolanın yerini...
Yatak odamız, yemek odası, kiler,
Raflarında ellerinle yapılmış reçeller.
Karşı karşıya oturacağımız sofra,
Sûrahide ışıldayan su,
Yazın, rüzgâra koyacağımız testi;
Senin yatacağın öğle uykusu...
Sararacak bir yandan çardaktaki üzümler,
Kâh esecek rüzgâr kâh dinleyeceğiz yağmuru.
Kâh karlarla bembeyaz kesilecek çimenler.
Hep geçireceğiz içimizden:
Hayat beraber , ölüm beraber...

Şu göklerin altında,
Olacağız o kadar bahtiyar
Ki çıkıp mezarlarından annemiz, babamız da,

Beyaz evimize yerleşecekler,
Uzun kış geceleri onlar da aramızda
Göz göze bakışacak, mangalı eşecekler

Nefes Almak

Nefes almak, içten içe, derin derin.
Taze, ılık, serin,
Duymak havayı bağrında.

Nefes almak, her sabah uyanık.
Ağaran güne penceren açık.
Bir ağaç gölgesinde, bir su kenarında

Üstünde gökyüzü, ufuklara karşı.
Senin her yer: Caddeler, meydan, çarşı...
Kardeşim, nefes alıyorsun ya!

Koklar gibi maviliği rüzgârı öper gibi,
Kana kana, doya doya...

Nefes almak, kolunda bir sevgili,
Kırlarda, bütün bir pazar tatili.
Bahar, yaz, kış.

Nefes almak, iş bitince;
Çoluk çocuğunla artık bütün gece,
Nefesin nefeslerine karışmış

Yatakta rahat, unutmuş, uykulu
Yanında karına uzatıp bir kolu,
Nefes almak.

O dolup boşalan göğse...
Uyumak, sevmek nefes nefese,
Kalkıp adım atmak, tutup ılık çalmak.

Sürahide, ıslıl ıslıl, içilecek su.
Deniz kokusu, toprak kokusu, çiçek kokusu.
Yüzüme vuran ışık, kulağıma gelen ses.

Ah, bütün sevdiklerim, her şey, herkes....
Anlıyorum, birbirinden mukaddes,
Alıp verdiğim her nefes.

Sebil ve Güvercinler

Çözülen bir demetten indiler birer birer,
Bırak, yorgun başları bu taşlarda uyusun.
Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun.
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler...

Nihayetsiz çöllerin üstünden hep beraber
Geçerken bulmadılar ne bir ot ne bir yosun.
Ürkmeden su içsinler yavaşça, susun, susun.
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler...

En son şarkılarını dağıtarak rüzgâra,
Beyaz boyunlarını uzattılar taslara...
Bir damla suya hasret gideceklermiş meğer.

Şimdi bomboş sebilden selviler bir şey sorar,
Hatırlatır uzayan dem çekişleri, rüzgâr
Mermer basamaklarda uçuşur beyaz tüyler

Nasıl Anmazsın

Nasıl anmazsın o çocukluk günlerini!
Dalda bülbülü vardı, gökte bembeyaz bulutu.
Annem vardı, babam vardı.
Bahçemizde, ılık, uzayan günlerdi yaz,
Bir beyaz âlemde kış.
Başkaydı güneşi, böyle değildi ayı.
Artık istemiyorum yaşamayı!
Bir gün ver bana Tanrım,
Tâ çocukluğumdan kalmış

"O"nsuz

Ah işte duyuyorum mesut günler içinden,
Sana "Sevimli yüzün asla solmasın" diyen
Bütün adınla dolu o coşkun şarkıları...
- Sen öldüğün için mi şimdi bayraklar yarı!
Görüyorum, ilk defa seni gördüğüm günü;
Altından, alkışlarla geçiyorsun bir takın.

O gün bana gelmiştin babamdan daha yakın...
Meğer duyacakmışım bir sabah öldüğünü!
Meğer görecekmışız bir sabah gidişini.
İstanbul'un önünden son defa geçişini...
Bizler ki az sıkılsak, "O başımızda " derdik.
Nasıl yok bileceğiz o güzel güneş yüzü?
Ana, baba, değil bu, bizler Ata öksüzü...
Tatmadık, bilmiyoruz bu bambaşka yarayı,
Öğret bize, Yarabbim, ah "O"nsuz yaşamayı...

1938

Düşümde

Düşümde gördüm Cahit'i:
Banka gibi bir yer,
Aynı servise verilmişiz,
Yolumu gözler.

Baktım ki, toplamış memurlarını
Nutuk çekmede şefimiz.
El edip geçecektim yerime.
Sessiz.

Cahit bu, dayanamadı, boynuma atıldı.
Göz yaşlarını duydum yüzümde bir ara.
O, düşümde ağladı.
Bense uyandıktan sonra.

KEMALETTİN KAMU

Zaman İçinde

I

Gök uzak, yer uykuda...
Yalnız değilim ama;
Bu açık pencereden
Ay doluyor odama.
İçim odam gibi loş
Urperiyor geceden...
Şurada yatağım boş,
Burada uykusuz ben.

II

Gök uzak, yer uykuda...
Engin mesafelerle
Ay giriyor buluta...
Sesler hatırlatıyor
Bana uzak yakını...
Durdurmak istiyorum
Saatin tik-takını

III

Ses, yok, mesafe silik...
Odamda varlığımın
Bütün tüyleri dimdik.
Odamda iki kardeş
Bakıyor birbirine;
Birisini can veriyor
Öbürünün yerine...

Odamda iki kardeş,
Biri dün biri yarın.

Kimsezsizlik

Yıllardır ki bir kılıcım kapalı kında,
Kimsezsizlik dört yanımda bir duvar gibi;
Muztaribim bu duvarın dış tarafında,
Şefkatine inandığım biri var gibi.

Sanıyorum saçlarımı okşuyor bir el,
Kıpırdamak istemiyor göz kapaklarım;
Yan odadan bir ince ses diyor gibi gell!
Ve hakikat bırakıyor hulyamı yarım.

Gözlerimde parıltısı bakır bir tasın,
Kulaklarım komşuların ayak sesinde;
Varsın yine bir yudum su veren olmasın,
Baş ucumda biri bana "su yok" desin de!

Siperde Akşam

Akşam rüzgârları der ki Ali'ye:
"Gözler ileriye, gönül geriye!"
Sanki köylerdeki görünsün diye,
Tepeler alçalır, dereler dolar!

Düşünür köyünü: her taraf kara...
Ne haber gönderen, ne beş on para...
Belki birkaç anne bakar yollara,
Belki bir iki dul saçını yolar!

Yıllarca gurbette çektiği çile
Canlanır yeniden gelerek dile,
Aksini arayan birkaç ah ile
Göğsü boşalırken gözleri dolar!

Bingöl Çobanları

"Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum,
Bu dağların eskiden âşinasıdır soyum,
Bekçileri gibiyiz ebenced buraların.
Bu tenhâ derelerin, bu vahşi kayaların
Görmediği gün yoktur sürü peşinde bizi,
Her gün aynı pınardan doldurur destimizi
Kırlara açılır çingiraklarımızla;
Kırlarda buluşuruz kızımız, karımızla.

Okuma yok, yazma yok, bilmeyiz eski yeni,
Kuzular bize söyler yılların geçtiğini.
Arzu, başlarımızdan yıldızlar gibi yüksek;
Önümüzde bir sürü, yanımızda bir köpek,
Dolaştırıp dururuz aynı daüssılayı.
Her adım uyandırır ayrı bir hatırayı:
Anam bir yaz gecesı doğurmuş beni burda;
Bu çamlıkta söylemiş son sözlerini babam..
Şu karşıki bayırda verdim kuzuyu kurda
Suna'mın başka köye gelin gittiği akşam.
Gün biter, sürü yatar, ve sararan bir ayla
Çoban hicranlarını basar bağrına yayla.
-Kuru bir yaprak gibi kalbini eline al,

Diye hıçkırır kaval;

Bir çoban parçasının olmasan bile koyun,
Daima eğeceksin başkalarına boyun.

Hulyana karışmasın ne şehir ne de çarşı;
Yamaçlarda her akşam batan güneşe karşı
Uçan kuşlar düşün, geçen kervanları an...
Mademki kara bahtın adını koydu çoban!"

...Nasıl yaşadığından, ne içip yediğinden,
Çıngırak seslerinin dağlara dediğinden
Anlattı uzun uzun
Şehrin uğultusundan usanmış ruhumuzun
Nadir duyabildiği taze bir heyecanla...
Karıştım o gün bugün, bu zavallı çobanla
Bingöl yaylalarının mavi dumanlarına,
Gönümü yayla yaptım Bingöl çobanlarına.

ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI

Deniz Sarhoşları

Köpükten omuzları birbirine dayanmış,
Yüksek, mağrur başları akşam rengiyle yanmış;
Sahile koşuyorlar bak deniz sarhoşları!...

Bazen yırtık yelkenli bir sandala çarparak,
Bazen ufkun kıpkızıl şarabına taparak
Gitgide coşuyorlar bak deniz sarhoşları!...

Rüzgârların ıslığı en yakın yoldaşları...
Yıllarca dövünerek içi yenmiş taşları
Bir anda parçalayıp doycak bu sarhoşlar!...

Çılgın gönüllerinde aşkın en büyük kını;
Yosunlu kayaların o yeşil gözlerini
Deli âşıklar gibi oycak bu sarhoşlar!...

Ayşe'nin Aşkı

(Ahmet Haşim'e)

"Simsar geliyor" diye kapıdan geldi haber, 1
Halı dibi kızları başlarını örttüler..2
Kınalı, narin ellerin son ilmekleri ildi,
Kirkit, bıçak sesleri hep bir anda kesildi...3
Dolaşık adımlarla avluya girdi simsar,
Birer birer gözünden geçti bütün nakışlar...
Sonra, soluk fesini eliyle düzelterek
"Kızlar dedi, bu halı cumaya kesilecek!
Malûm ya, Hasan için bir düğün halısı bu.
Düğün halılarının en pahalısı bu!"

Simsar gitti, ipleri aldılar ele kızlar;
Günde beş on kuruşa bakan amele kızlar!
Kirkit, bıçak sesleri işte yine başladı;
O titrek göğüslerde nefesler yavaşladı;
Fısıltılar döküldü karanfil dudaklardan
Dediler ki "Ayşecik artık ayrıldı yardan!"
Bütün ona çevrildi gülümseyen bakışlar;
Ayşe'nin gözlerinde yılan oldu bakışlar..

Kız Ayşe, dilber Ayşe!
Halıyı sen ger Ayşe.
O zengin çocuğunu
Sana vermezler Ayşe!..

İldiğin her bir ilmek
Gönül bağından gibi...
Halıya verdiğin renk
Al yanağından gibi!...

Gözlerin yine doldu,
Gül yüzün yine soldu;
O kınalı elinde
Kirkidin ateş oldu!...

Bakışların derinde,
Mâniler ezberinde...
Nakış olmak fikri var
Zülfünün tellerinde...

Vur, kirkidin inlesin!
Kalbler seni dinlesin...
Koy başın serinlesin,
Halının direğinde!...

Yine geliyor simsar,
Daha çok ilmeğin var...
Senin gönlün ne arar,
Elin zengin beyinde?...

Canından kopan can mı,
Gözüne dolan kan mı,
Yoksa gözyaşından mı
İşlediğin her çiçek?...

Ağlama yana yana,
Bilsen ne mutlu sana:
Hasan'ın ayağına
Bu halı serilecek...

- 1 Halının iyi dokunmasına nezaret eden adam.
- 2 Halı, dibi halının dokunduğu yerdir.
- 3 Kirkit, ilmekleri sıkıştıran demir taraktır. (Notlar metne aittir)

Başaklar Arasında

(Mehmetçiğin yavrusuna)

Başaklar kundağın,
Bağ, bahçe solun, sağın;
Yıldızlar oyuncağın...
Ağlama güzel çocuk!

Mavili bir nişan mı,
Nazara derman mı?
Göklerden armağan mı?
Başındaki şu boncuk!?...

Uruban yama yama;
Gönül koyma akşama!
Güzel çocuk ağlama,
Anan orak biçiyor

Tanrım sevsin başını,
Rüzgâr silsin yaşını;
Babanı, kardaşını
Sakarya ufkuna sor!...

Unutma sakın dünü,
Bitmez bu zafer günü,
Atanın ak yüzünü
Senin yüzün ak tutar!

Oğlusun bir askerin,
Ağlama derin derin;
Başak tutan ellerin,
Bir gün al bayrak tutar!...

Munzur Dağları

Ovada kızıl bir granit seli,
Bir heykel uzaktan Munzur dağları!
Sanki bir canavar, hançer pençeli,
Göklere sıçrayan Munzur dağları!...

Kopuyor boynunda her kızıl şimşek,
Gürleyen sesinden gökler çökecek;
Gerilmiş sırtında kar benek benek,
Kükremiş bir kaplan Munzur dağları!...

Ovacık 1939

Ay Işığında Bekleyiş

Kederli durma güzel rengin uçmasın;
Bu simsiyah gece dağlarda kaybolur!
Çalar yakında o altın büyük saat;
Güzelleşir o derin gözlerinde nur,
Ve haziya titrer içinden geçen murat;
O ince gül yüze göklerden ay vurur,
Bu simsiyah gece dağlarda kaybolur!
Bu yaslı bahçede bir sensin aşınam;
Seninle mavi denizlerdedir şifam!
Yarın o mavi ışıklarda titrerim,
Bakışların o ışıklarda şimdiden
Ve saçların deli rüzgârda şimdiden!

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR
(ANKARALI ÂŞİK ÖMER)

Mezarının Başında

Senin için yas tutuyor bulutlarıyla gökler
Ve binalar yarıya inmiş bayraklarıyla.
İri gözyaşlarıyla ağlamakta insanlar
Ve dallar tane tane düşen yapraklarıyla.
Bekçindir baş ucunda, şehirler kalemleri,
Tarlalar başakları, köyler oraklarıyla.
Şimdi dolan bir gözdür sis içinde her kıyı.
Hasretinden yanıyor bozkır çoraklarıyla
Bugün aşındırdılar senin örtündür diye
Sevişen çiftler bile yeri dudaklarıyla.
Yırttı bayramlığını en hevesli çocuklar
Gelinler gözyaşlarını sildi duvaklarıyla.
Eşyanın cansızlığı vakfene iştiraktan:
Mermerler birer deniz ürpermiş aklarıyla.
Geçenler değil sade başı silindirililer.
Geçiyorlar köylüler yalın ayaklarıyla.

Atatürk'e Ağıt

Yok gayri bizlere uyku dinek vay
Kime bel bağlayıp kime dönek vay
Vay amansız ecel zalim felek vay

Türkler yüreğini dağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Dereler denizler çağlar ağlayıp
En büyük en güzel en yiğit kayıp
Rabbim de gözyaşı dökmezse ayıp

Türkler yüreğini dağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Atan gitti millet başın sağ olsun
Ölümü devr açsın yeni çağ olsun
Dağlar birer yanardağ olsun.

Türkler yüreğini ağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Bakışları şimşek gibi çakardı
Yarını görürdü düne bakardı
Kürsüye çıktı mı arşa çıkardı

Türkler yüreğini ağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Bizdendi sevinci bizdendi derdi
Biz uyurduk o bizleri beklerdi
Uyudu nöbeti bizlere verdi

Türkler yüreğini ağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Dönmüş denizler gözyaşı tasına
Dünya ortak çıkmış Türk'ün yasına
Her evden bir ölü çıkmışçasına

Türkler yüreğini ağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Gitti her ocağın söndü alevi
Yeryüzü dediğin bir ölü evi
Cihan türbe olsa almaz bu devi

Türkler yüreğine ağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Kaybını yıldızlar bile bileler
Kırık kanatlar düşse yeşerler
Kurt kuş duyup ölüsüne geşerler

Türkler yüreğini ağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Gök düşün toprağa toza belensin
Gece mezarına yıldız elensin
Şehitler doğrulsun nöbet dolansın

Türkler yüreğini ağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Dünya hem kabr olur hem onu gömer
Yıldızlar kandildir semalar kemer
Sus boğulayazdın sus Âşık Ömer

Türkler yüreğini dağlasın gayri
Cihan da bizimle ağlasın gayri

Fatiha Sûresi

Hamd, evrenler sahibi yüce Allah içindir;
Allah ki acıyandır, koruyandır, sevendir;
Günü gelince, ancak
Odur hesap soracak..
Tek sana tapan, senden medet umanlarız biz;
Sapıtılmışlar yoluna düşmekten kuru bizi,
Doğru yoldan ayırma bizi, aman Rabbimiz!

Maun Suresi

Yazık: gösteriş için namaz kılana;
Yoksula yardımdan uzak kalana;
Öksüzü hor görüp azarlayana;
Ödünç vermeyi de ayıp sayana!
Onun nasibi yok iymandan yana...

Onuncu Yıl Marşı

Çıktık açık alınla on yılda her savaştan,
On yılda on beş milyon genç yarattık her yaştan;
Başta bütün dünyanın saydığı Başkumandan,
Demir ağlarla ördük ana yurdu dört baştan.

Türküz, Cumhuriyetin göğsümüz tunç siperi,
Türk'e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!..

Bir hızla kötülüğü, geriliği boğarız,
Karanlığın üstüne güneş gibi doğarız.
Türküz, bütün başlardan üstün olan başlarız;
Tarihten önce vardık, tarihten sonra varız.

Türküz, Cumhuriyetin göğsümüz tunç siperi,
Türk'e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!..

Çizerek kanımızla öz yurdun hartasını,
Dindirdik memleketin yıllar süren yasını.
Bütünledik her yönden İstiklâl kavgasını,
Bütün dünya öğrendi Türklüğü saymasını.

Türküz, Cumhuriyetin göğsümüz tunç siperi,
Türk'e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!..

Örnektir milletlere açtığımız yeni iz;
İmtiyazsız, sınıfsız kaynaşmış bir kitleyiz.
Uyduk görüşte bilgi, gidişte ülküye biz,
Tersine dönse dünya yolumuzdan dönmeyiz.

Türküz, Cumhuriyetin göğsümüz tunç siperi,
Türk'e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!..

1933

ORHAN ŞAİK GÖKYAY

Bana Bir Seslenen Var

Adını kimseden, hiç işitmediğim,
Bir yerlerden bana bir seslenen var...
Senin bilmediğin, benim gitmediğim
Bir yerlerden bana bir seslenen var...

Dallarını eğip de tutamadığım,
Hoş yemişlerden tadamadığım,
Gölgesi altında yatamadığım
Ağaçlar içinden bana bir seslenen var...

Bazı yakınlardan, bazı ıraklardan,
Kimi meyvelerden, kimi yapraklardan;
Yoldan gelmişlerden, yola çıkacaklardan,
Yolun kendisinden bana bir seslenen var...

Bir kervana köle deseler satsalar,
Geçen bulutlara su olsam katsalar,
Beni benden alıp bırakıp gitseler
Gidilmez yerlerden bir seslenen var...

İklimler dışından, iklimler içinden,
Varmışla yokmuştan ve Çin'den Maçin'den,
Gelecek günlerin çoktan geçmişinden
İşte bir yerlerden bana bir seslenen var...

Destan

Nerden baksan görünen bir dağydın vatanın,
Ne zaman seslensek sen bize çağlar gelirdin...
Ne destanlar söyledin, ne coşkun bir nehirdin,
Bir yalın kılıcıydın Türk denen kahramanın,
Yurdu kuşatan dağlar alnında çelengindir...

Altın bir küheylan gibi şahlanan dağlar,
Gölgesi ta göklere vuran askerlerindir;
Topların konuştuğu yalnız zaferlerindir;
Söyler gezer adını yankılar diyar diyar,
Adın tarihi döğen bir umman, bir engindir.

Serhatlerde açtığın bayraklar bizim için,
Öpüp kokladığım şen gaza gülleridir:
Savaş baba mirası, atalar hüneridir,
Bastığımız her toprak şan saklar bizim için,
Ruhumuzda her köşe hatıranla zengindir...

Atlar şahlanmalıdır, yaslar saklanmalıdır,
Sesime ses katmalı seller coşkunluğundan,
Gökler haber alsın bir kahraman vurulduğundan,
Ordular bir meçhule doğru ayaklanmalıdır,
Sancaklar düşsün öne! Bu senin son cengindir.

Bu Vatan Kimin

Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıra dağlar gibi duranlarındır
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir

Köpürüp kan akan ırmaklarından
Tutuşup kül olan ocaklarından
Hudutlarda gazâ bayraklarından
Alnına ışıklar vuranlarındır

Ardına bakmadan yollara düşen
Şimşek olup çakan, sel olup coşan
Huduttan hududa yol bulup koşan
Cepheden cepheyi soranlarındır.

İleri atılıp sellercesine
Alnından vurulup tam ercesine
Bir gül bahçesine girercesine
Şu kara toprağa girenlerindir.

Tarihin dilinden düşmez bu destan
Nehirler gazidir, dağlar kahraman
Her taşı bir yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir.

Gökyay'ım ne yazsan ziyade değil
Bu sevgi bir kuru ifade değil
Sencileyin hasmı rüyada değil
Topun namlusundan görenlerindir.

NAZIM HİKMET RAN

Makinalaşmak

Trrrum,
Trrrum,
Trrrum!
Trak tiki tak!
Makinalaşmak
istiyorum!
Beynimden etimden iskeletimden
geliyor bu!
Her dinamoyu
altıma almak için
çıldırıyorum!
Tükrüklü dilim bakır telleri yalıyor,
damarlarımda kovalıyor
oto-direzinler lokomotifleri!!!
Trrrum,
Trrrum,
Trrrum!
Trak tiki tak!
Makinalaşmak
istiyorum!
Mutlak buna bir çare bulacağım
ve ben ancak bahtiyar olacağım
karnıma bir türbin oturtup

kuyruğuma çift uskuru taktığım gün!
Trrrum,
Trrrum,
Trrrum! .
Trak tiki tak!
Makinalaşmak
istiyorum!

Şair

Şairim
şimşek şekillerini şiirlerimin
caddelerde ılık çalarak
kazırım
duvarlara...
100 metreden
çiftleşen iki sineği seçebilen iki gözüm,
elbette gördü
iki ayaklıların
ikiye ayrıldığını...
Sen
benim hangisinden olduğumu anlamak istiyorsan
cebime sok
kafanı:
orda
aydınlığı okuyan kara ekmek
sana doğruyu söyler..
Şairim
şiirden anlarım
en sevdiğim gazel
Anti Düringidir Engelsin...
Şairim
bir yıl yağın yağmur kadar şiir yazdım...
Fakat asıl
şaheserime
başlamak için
Hafızı kapital olmayı bekliyorum.
Futbolda eski kurdum.
Fenerbahçenin forvetleri
mahallede kaldıracak oynayan birer piç kurusuyken
ben
en ağır hafbekleri yere vururdum.

Futbolda eski kurdum.
Santırdan alınca pası
çakarım
Hoooooooooooooooooooooop!
5 numro top
açık ağzından birer golkipin karnına.
Bana mahsustur bu vuruş
futbol potinlerim
kurşunkalemimden öğrendi bu zanaatı!
O kurşunkalemim ki
9 deliğinizden vücudunuza her tiktığı mısra
ışkembenizde taş.
Şairiz be,
şairiz dedik ya be arkadaş....

1923

Salkımsöğüt

Akıyordu su
gösterip aynasında söğüt ağaçlarını.
Salkımsöğütler yıkıyordu suda saçlarını!
Yalan yalın kılıçları çarparak söğütlere
Koşuyordu kızıl atlılar güneşin battığı yere!
Birden
bire kuş gibi
vurulmuş gibi
kanadından
yaralı bir atlı yuvarlandı atından!
Bağırmadı,
gidenleri geri çağırmadı,
baktı yalnız dolu gözlerle
uzaklaşan atlıların parıldayan nallarına!

Ah ne yazık!
Ne yazık ki ona
dört nal giden atların köpüklü boynuna bir daha yatmayacak,
beyaz orduların ardında kılıç oynatmayacak!

Nal sesleri sönüyor perde perde,
atlılar kayboluyor güneşin battığı yerde!

Atlılar atlılar kızıl atlılar,
Atları rüzgâr kanatlılar!

Atları rüzgâr kanat...
Atları rüzgâr...
Atları...
At...
Rüzgâr kanatlı atlılar gibi geçti hayat!
Akar suyun sesi dindi.
Gölgeler gölgelendi
renkler silindi.
Siyan örtüler indi
mavi gözlerine,
sarktı salkımsöğütler
sarı saçlarının
üzerine!
Ağlama salkımsöğüt
ağlama,
Kara suyun aynasında el bağlama!
el bağlama!
ağlama!

1928

Yeni Sanat

Döndü
Bin bir volt bin bir amperle döndü motör
Kudurmuş bir rüzgâr gibi vantilatör
Koptu avarasından...
Girdi
Çelik yaylı aklımın som kafasından...

Hey
Hey
Yeni sanatın makinalaşan şaheserini
Kuş sütüyle beslenen kuş kafana sığdırmazsan
Eski sanatın kadın kokan şiirlerinde bulamazsın
Üç kat nasır patlatan avuçlarımın zahmetini!

Sen istersen
Okuma, anlama bizi
Yağsız bir şaft yatağı gibi yanan kalbimizi
Biz haykıralım
Sen kes sesini
Açtık yeni sanatın 4'üncü vitesini
Coşuyoruz artık
Şiirimiz bizim
Konstrüktivizm.

1930

NECİP FAZIL KISAKÜREK

Bu Yağmur

Bu yağmur... bu yağmur... bu kıldan ince
Öpüşten yumuşak yağın bu yağmur.
Bu yağmur...bu yağmur...bir gün dinince
Aynalar yüzümüzü tanımaz olur.

Bu yağmur kanımı boğan bir iplik...
Karnımda acısız yatan bir bıçak.
Bu yağmur, yerde taş bu bende kemik
Dayandıkça çisil çisil yağacak.

Bu yağmur...bu yağmur... cinnetten üstün:
Karanlık kovulmaz düşüncelerden.
Cinlerin beynimde yaptığı düğün
Sulardan, seslerden ve gecelerden

Yunus Emre'ye

Kaç mevsim bekleyim daha kapında,
Ayağımda zincir, boynumda kement?
Beni de, piştiğin beîâ kabında,
Kaynata kaynata buhara kalbet.

Bekletme Yunus'um, bozuldu bağlar,
Düşüyor yapraklar, geçiyor çağlar;
Veriyor, ayrılık dolu semalar,
İçime bayıltan, acı bir lezzet.

Rüzgâra bir koku ver ki, hırkandan;
Geleyim, izine doğru arkandan;
Bırakmam, tutmuşum artık yakandan,
Medet ey şairim, Yunus'um medet!..

Boş Odalar

Şu karşı evin boş odalarında,
Duvarlara sinmiş bir hayalet var.
Elinde mum, gece ortalarında,
Oda oda gezip birini arar.

Camlar tutuşurken, eski kafesler
Beyaz duvarlarda aksetmiş durur
Dağınık sürüyü çağıran sesler,
Her akşam o paslı tokmağı vurur.

Sonra işitilir sert bir hıçkırık,
Basar odaları belirsizlik cinler.
Karanlık avluda döner bir çıkırık;
Sanki kundaktaki bir çocuk inler.

Akşam dağılırken yerli yerine,
Bu evin önünde ürperiyorlar.
İçlerinden, kendi kendilerine:
Şu karşı ev tekin değil, diyorlar.

Yattığım Kaya

Bu akşam o kadar durgun ki sular
Gönül benim gibi kedere, diyor,
İçimde mâziden kalan duygular,
Ağla geri gelmez günlere, diyor.

Ey kalb, beklemekten ümidini kes!
Kaçan bir hayale benziyor herkes,
Sanki kulağıma gaipten bir ses,
Buluşmamız kaldı mahşere, diyor.

Enginde engine koşarken rüzgâr,
Bende bir yolculuk heyecanı var.
Yattığım kayaya çarpan dalgalar,
Çıkıver bir sonsuz sefere, diyor.

Beklenen

Ne hasta bekler sabahı,
Ve ne genç ölüyü mezar,
Ne de Şeytan, bir günahı,
Seni beklediğim kadar.

Geçti, istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni,
Bırak vehmimde gölgeni,
Gelme, artık neye yarar?

Gece Yarısı

Her gece periler uyur odamda,
Derinlerden gelir uzun nefesler.
Yanan mum bir rüya seyrederek camda.
Bir hastanın nabzı gibidir sesler.

Gittikçe yükselir, alçalır tavan,
Duvarda küçülür, büyür parmaklar
Elbisem çivide canlanır o an,
İçinde bir başka vücudu saklar.

Her perdeden çalar bir sivrisinek
Sanki bir tel gevşer, bir tel burulur
Sokakta, uyanık kalan bir köpek,
Yıldızlara bakıp durmadan ulur.

Birdenbire bir şey çıtırdar, derken,
Merdivenden gelir bir ayak sesi.
Basamaklar birer birer esnerken,
Kilitli kapının düşer perdesi...

Gözler parlayınca karanlıklarda,
Kemikten parmaklar terimi siler,
Diz üstü oturup bekler dışarda,
Sarışın kediler, siyah kediler...

Takvimdeki Deniz

Hasreti denizlerin,
Denizler kadar derin
Ve o kadar bucaksız...
Ta karşımda, yapraksız,
Kullanılmış bir takvim...
Üzerinde bir resim,
Azgın, sonsuz bir deniz;
Kaygısız, düşüncesiz,
Çalkanıyor boşlukta.
Resimdeyse bir nokta:
Yana yatmış bir gemi...
Kaybettiği âlemi
Arıyor deryalarda.

Bu resim rüyalarda
Gibi aklımı çeldi;
Bana sahici geldi.
Geçtim kendi kendimden,
Yüzüme, o resimden,
Köpükler vurdu sandım;
Duymuş gibi tılandım,
Ciğerimde bir yosun.
Artık beni kim tutsun?
Denizler oldu tasam.
Yakar, onu bulmazsam,
Beni bu hasret, dedim,
Varırım, elbet, dedim.
Bir ömür geze geze,
Takvimdeki denize.

Ne var, bana ne oldu,
Odama nasıl doldu,
Birdenbire bu meltem?
Ve dalgalandı perdem,
Havalandı kağıtlar.
Odamda kıyamet var!
Ah yolculuk, yolculuk!
Ne kadar baygın, soluk,
O gün bizde betbeniz;
Ve ne titrek kalbimiz
Ve eşyamız ne küskün!
Yola çıktığımız gün,
Bir sıraya dizilmiş,

Gözyaşlarını silmiş,
Bakarlar sinsi sinsi.
Niçin o anda hepsi,
Bir kuş gibi hafifler,
Arkandan geleyim der?
Niçin o güne kadar,
Dilsiz duran bu kadar
Eşya varsa dirilir,
Yolumuza serpilir?
Ufak böcekler gibi,
Gezer onların kalbi,
Üstünde döşemenin.
Bir gizli didişmenin
Saati çalar o ân;
Birden bakar ki, insan,
Her şey karmakarışık.
Ayırmak olmak artık
Bir kalbi bir taraktan;
Ve kalb, ağlayaraktan,
Çekilir geri geri,
Terkeder bu mahşeri.

Bu mahşerin içinden
O gün ben de geçtim, ben;
Nem varsa, evim, anam,
Çocukluğum, hatıram
Ve ne sevdalar serde,
Bıraktım gerilerde.
Kaçar gibi yangından,
Rüzgârların ardından.
Tüy gibi hafiflettim,
Denize hicret ettim.

Geçen Dakikalarım

Kim bilir neredesiniz,
Geçen dakikalarım?
Kim bilir neredesiniz?

Yıldızların korkarım,
Düştüğü yeredesiniz,
Geçen dakikalarım?

Acaba tütsü, yaksam,
Görünür mü yüzünüz?
Acaba tütsü yaksam?

Siz benim yüzümsünüz,
Eğilip suya baksam,
Görünür mü yüzünüz?

Gitti bütün güzeller,
Sararmış biri kaldı,
Gitti bütün güzeller.

Giden geleni aldı,
Aranızda verin yer,
Sararmış biri kaldı.

Biz nedâmet çekeriz,
Bizden vefasız onlar,
Biz nedamet çekeriz.

Görüp de dönmüyorlar.
Bizi son gün, çaresiz,
Bizden vefasız onlar.

AHMET KUTSİ TECER

Nerdesin

Geceleyin bir ses böler uykumu,
İçim ürpermeye dolar: -Nerdesin?
Arıyorum yıllar var ki ben onu,
Aşkıyım beni çağran bu sesin.

Gün olur sürüyüp beni derbeder
Bu ses rüzgârlara karışır gider.
Gün olur peşimden yürür beraber,
Ansızın haykırır bana: - Nerdesin?

Bütün sevgileri atıp içimden,
Varlığımı yalnız ona verdim ben,
Elverir ki bir gün bana derinden,
Tâ derinden bir gün bana "Gel" desin.

Bulutlar

Bu rüzgâr kapılı evin kızları
Boyunlar uzanmış, saçlar tarumâr,
Bu rüzgâr kapılı evin kızları
Bulutlar, el ele veren bulutlar,

Sevinçler, hulyalar eteklerinde,
En gizli rüyalar eteklerinde,
Geçiyorlar bahar eteklerinde,
Ve Cenup'a doğru uzanıyorlar

Bu rüzgâr kapılı evin kızları,
Her kalbi titreten emel hızları,
Yeryüzündeki bütün yalnızları
Ufka çağırıyor, çağırıyorlar.

Halay

Çekin halay, çalsın durmadan sazlar
Çekin ağır ağır, halay düzölsün..
Süzölsün oyunlar, süzölsün nazlar,
İnce beller, mahmur gözler süzölsün

Tutun kızlar tutun, birleşsin eller,
Çalın sazlar çalın, kırılınsın teller,
Dönün kızlar dönün, kıvrılınsın beller,
Uçun siyah saçlar tel tel çözülsün.

Kayan yıldız gibi geceki izden,
Bakışlar saçılınsın kirpiğinizden.
Etekler içinde naz eden dizden
Üzölsün bu deli gönlüm, üzölsün.

Hep O Masal

Kurt kurmuş bir su
Başında pusu
Gel, gitme kuzu

Bir gizli emel
Çağırıyor: gel
İtiyor bir el.

Orda Bir Köy Var Uzakta

Orda bir köy var uzakta,
O köy bizim köyümüzdür.
Gezmesek de, tozmasak da
O köy bizim köyümüzdür.

Orda bir ev var uzakta,
O ev bizim evimizdir.
Yatmasak da, kalkmasak da
O ev bizim evimizdir.

Orda bir ses var uzakta,
O ses bizim sesimizdir.
Duymasak da, tınmasak da
O ses bizim sesimizdir.

Orda bir dağ var uzakta,
O dağ bizim dağımızdır.
İnmesek de çıkmasak da
O dağ bizim dağımızdır.

Orda bir yol var uzakta,
O yol bizim yolumuzdur.
Dönmesek de, varmasak da
O yol bizim yolumuzdur.

Bir Hülya

Billûr bir sarayın içinde kızlar.
(Kim bilir belki de onlar kardeşler.)
Tâ mahşere kadar orda yalnızlar,
(Belki de melekler onlara eşler.)

Hepsinin mahbesi bir sırça oda.
(Geçen ömürleri büyüğü bir düş)
Bütün gözbebekleri bir arada.
(Ne kucaklaşma var, ne ses, ne öpüş)

Billûr bir sarayın içinde kızlar.
Birbirinden uzak ve bir arada.
Tâ mahşere kadar orda yalnızlar,
Tâ mahşere kadar, belki sonra da...

ÂŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU

Güzelliğin On Par'etmez

Güzelliğin on par' etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulaman
Gönlümdeki köşk olmasa

Tabirin sığmaz kaleme
Derdin dermandır âleme
İsmin yayılmaz âleme
Âşıklarda meşk olmasa

Kim okurdu kim yazardı
Bu düğümü kim çözerdi
Koyun kurt ile gezerdi
Fikir başka başk'olmasa

Güzel yüzü görülmezdi
Bu aşk bende dirilmezdi
Güle kıymet verilmezdi
Âşık ve maşuk olmasa

Senden aldım bu feryâdı
Bu imiş dünyanın tadı
Anılmazdı Veysel adı
O sana âşık olmasa

Kara Toprak

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yoruldum
Benim sadık yârim kara topraktır

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü istediğim topraktan aldım
Benim sadık yârim kara topraktır

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile döğmeyince kıt verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Âdem'den bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyva yetirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sadık yârim kara topraktır

Karnın yardım kazmayınan belinen
Yüzün yırtım tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yârim kara topraktır

İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım
Topraktan ayrılısam nerde kalırım
Benim sadık yârim kara topraktır

Dileğin varise iste Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan
Benim sadık yârim kara topraktır

Hakikat ararsan açık bir nokta
Allah kula yakın kul da Allah'a
Hakk'ın gizli hazinesi toprakta
Benim sadık yârim kara topraktır

Bütün kusurlarım toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yârim kara topraktır

Her kim olursa bu sırra mazhar
Dünyayı bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağına basar
Benim sadık yârim kara topraktır

İBRAHİM ZEKİ BURDURLU

Akdeniz

Gece
Gözlerim pencere pencere
Yıldız sayıyorum.

Öyle dalmışım
Öyle dalmışım ki
Yıldız yıldız kayıyorum.

Akdeniz, uzanıvermiş
Yatağından
Baktım, baş ucumda.

Gözlerimi çekiyor,
Mıncıklıyor yüzümü
Derken avcumdu.

Odam, maviyle dolmuş
İçim şıkır şıkır mavi,
Akdeniz benden içeri.

"Kalk" diyor, "Durma böyle
Gel arkamdan gel" diyor
"Gel mavimden içeri".

ZEKİ ÖMER DEFNE

İçimdeki Çocuk

Durmuş enginlere doğru içimde,
"Gel!Gel!" eder denizlere bir çocuk
Başlar ellerinin içinden yollar,
Yine ellerinde biter yolculuk.

Durmuş enginlere doğru içimde,
"Gel!Gel!" eder denizlere bir çocuk.
Ve hep arada, bir hasret menzili,
Gelir, gelir..gelir, gider bir ufuk.

Durmuş enginlere doğru içimde,
"Gel!Gel!" eder denizlere bir çocuk.
Bir cep aynasının ardında, sanki
Bir yitik bilyeyi çağırır bir oyuk.

Durmuş enginlere doğru içimde,
"Gel!Gel!" eder denizlere bir çocuk.
Baktıkça göklere, gözlerinde hep
Yuvarlanır durur bir mavi boncuk.

Ziller Çalacak

Zil çalacak...Siz derslere gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım evlerden, kırlardan, denizlerden;
Tâ içimden birisi gidecek uça ese...
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim.

Zil çalacak...Siz geminize, treninize gireceksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım iskelelerden, istasyonlardan bütün;
Tâ içimden birisi koşacak ardınızdan...
Ama ben, ben artık gelemeyeceğim.

Sonra bir gün bir zil çalacak yine,
Hiç kimseler, kimsecikler duymayacak...
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz...
Tâ içimden birisi kalacak oralarda...
Ben gideceğim.

HAMİT MACİT SELEKLER

Tarih

Tarihi okurken diyorum ki:
"Gönlümde bu hasret, bu alev ne?"
Sarmış beni daussılasıyla
Niş, Kosva, Mohaç, Varna, Plevne!"

Tuna'yı görmedim, fakat, tanırım,
Bir ümit önünde koştuğum zaman,
Geçmişini anarak koştuğum zaman
Kendimi Budin'in beyi sanırım.

Hulyamda Vistül'e dek uzanırım:
Atım eğilerek içer o sudan.
Avucumda gibidir Eflâk ve Buğdan,
Erdel, Basarabya, Azak ve Kırım

Tarihi ne zaman açıp okusam,
Günlerce, bir ateş şakaklarımda,
Günlerce içerim yanar, kor olur.

Bir istek tutuşur dudaklarımda.
Sonra parça parça dağılır tasam
İçim Sakarya'da teselli bulur.

ARİF NİHAT ASYA

Köyümün Kızları

I

Gençlik rüzgârlarında savrulurken saçları
Ben o dilber kızlarla çıkardım yamaçları;
Saçlar rüzgârda, gözler ufuklarda kol kola
Doğrulurduk koruya giden kıvrımlı yola.
Kimisinin göğsünde tarla çiçekleri var,
Kimisinin gözünde ateş böcekleri var;
Mavi gözler enginde, ela gözler enginde,
Kulaklar fısıldayan rüzgârın ahenginde

Burda bir bahar siler bir kış tutulan yası
Tatlıdır ormanların reçineli havası
Dört mevsimde bir kerre bize de gelir bahar,
O zaman kadın erkek, o zaman genç ihtiyar
Gelincikleri koklar, kurbağları dinleriz...
Bazan gölgeliklere uzanır, serinleriz...
Bazı gün rüzgârlarla dolaşırız dağlarda,
Yıl olur on baharı yaşarız bir baharda.

II

Ben arkadaş olarak köyümün kızlarına
Çıkardım yamaçların en soğuk peykârına:
Çakal ulumaları duyulurken derinden
Kızlarımı tutardım yumuşak ellerinden...
Halecanla geçerdik en tehlikeli yarı
Titrek nefeslerinde belliydi korkuları
Yollar silinse bile yol bulurduk bir izden.
Yüce dağlar çınlardı, çınlardı sesimizden.
Ben böyle kızlar görmüş, böyle günler tatmışım;
Kendimi el değmeden kucaklara atmışım;
Sağımda esmer kızım, solumda sarışınım...
İkisi aynı aşkın duyar yalvarışını.

Dağın kuşları ürker bizim gürültümüzden,
Sarı yapraklar gibi uçarlar üstümüzden...
Kuşlar uçar..Bir daldan bir dala gider kuşlar;
Bizden daha kayıtsız, daha derbeder kuşlar.
Bekleriz - düşünerek en tatlı masalları-
Bizi kanatlarına alacak kartalları.

III

Köyümün penbe, şakrak kızları; dinç kızları
Tırmanırken bir dağa, dolaşırken bir yarı
Bana arkadaşılar;
Nihayet bir kış günü benden uzaklaştılar.
Tâli beni atarken yalnızlık mahbesine
Ses verdim uzaklaşan eşlerimin sesine.
O kızlar -ki yollarda kahkahaları çınlar-
Beni unutmasınlar, beni unutmasınlar!

Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor

Şehitler tepesi boş değil,
Biri var, bekliyor...
Ve bir göğüs nefes almak için
Rüzgâr bekliyor

Türbesi yakışmış bu kutlu tepeye,
Yattığı toprak belli,
Tuttuğu bayrak belli.
Kim demiş Meçhul Asker diye?

Destanını yapmış, kasideye kanmış...
Bir el ki ahretten uzanmış,
Edeple gelip birer birer
Öpsün diye faniler.

Öpelim temizse dudaklarımız...
Fakat basmasın toprağına
Temiz değilse ayaklarımız...

Rüzgârını kesmesin gövdeler...
Sesinden yüksek çıkmasın
Nutuklar, kasideler!

Geri gitsin alkışlar geri...
Geri gitsin ellerin
Yapma çiçekleri!

Ona oğullardan, analardan
Dilekler yeter...
Yazın sarı, kışın beyaz
Çiçekler yeter.

Söyledi söyleyenler demin...
Gel süngülü yiğit, alkışlasınlar,
Şimdi sen söyle, söz senin!
Şehitler tepesi boş değil,
Toprağına kahramanlar bekliyor...
Ve bir bayrak dalgalanmak için
Rüzgâr bekliyor.

Destanı öksüz, sükûtu derin
Meçhul Askerin...
Türbesi yakışmış bu kutlu tepeye;

Yattığı toprak belli,
Tuttuğu bayrak belli...
Kim demiş Meçhul Asker diye?

Bayrak

Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü...
Kızkardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışık, dalga dalga bayrağım,
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.

Sana benim gözümle bakmıyanın
Mezarını kazacağım
Seni selâmlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.

Dalgalandığın yerde ne köku, ne keder..
Gölgende bana da, bana da yer ver!
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar;
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.

Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün
Kızılığında ısındık;
Dağlardan çöllere düşürdüğü gün
Gölgene sığındık.

Ey şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı...
Yüksek yerde açan çiçeğim;
Senin altında doğdum,
Senin dibinde öleceğim.

Tarihim, şerefim, şiirim her şeyim;
Yer yüzünde yer beğen
Nereye dikilmek istersen
Söyle, seni oraya dikeyim!

Fetih

Yelkenler biçilecek, yelkenler dikilecek,
Dağlardan çekdiriler, kalyonlar çekilecek...
Kelpetenlerle sûrun dişleri sökülecek!
Yürü: hâlâ ne diye oyunda, oynaştasın?
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!
Sen de geçebilirsin yardan, anadan, serden...
Senin de destanını okuyalım ezberden...
Haberin yok gibidir taşıdığıın değerden...
Elde sensin, dilde sen;gönüldesin, baştasın...
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!
Yüzüne çarpmak gerek zamanenin fendini!
Göster: Kabaran sular nasıl yıkar bendini!
Küçük görme, hor görme-delikanlım- kendini!
Şu kırık âbideyi yükseltecek taştasın;
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!
Bu kitaplar Fatih'tir, Selim'dir, Süleyman'dır;
Şu mihrab Sinanüddin, şu minare Sinan'dır;
Haydi artık, uyuyan destanını uyandır!
Bilmem, neden gündelik işlerle telâştasın.
Kızım sen de Fatih'ler doğuracak yaştasın!
Delikanlım, işaret aldığıın gün atandan
Yürüyeceksin...millet yürüyecek arkandan!
Sana selâm getirdim Ulubatlı Hasan'dan...
Sen ki burçlara bayrak olacak kumaştasın;
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!
Bırak: bozuk saatler yalan, yanlış işlesin!
Çelebiler çekilip haremlerde kışlasın!
Yürü aslanım, fetih hazırlığı başlasın...
Yürü, -hâlâ- ne diye, kendinle savaştasın?
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!

(s. 181-182)

HASAN ÂLİ YÜCEL

Nefes

Toprak denizinde gezer dururuz,
Tufandan korkmayan nahudalarız.
Hilkatin sırrını sezer dururuz,
Dildeki mânâya âşinalarız.

Hâtifin gönülden duyulur sesi;
Kıyamete kalmaz Sur'un nefesi;
Doğmaktan üstündür ölmek neş'esi;
Müptedi değiliz, müntehalarız.

Yürür arkamızdan bâtil da, hak da;
Birleşir gece ile gündüz şafakta.
Zâhirde, bâtını anlamasak da
Hakikat ehline pişivalarız.

AHMET MUHİP DIRANAS

Kar

Kardır yağan üstümüze geceden,
Yağmurlu, karanlık bir düşünceden,
Ormanın uğultusuyla birlikte
Ve dörtnala, dümdüz bir mavilikte
Kar yağıyor üstümüze, inceden.

Sesin nerde kaldı, hergünkü sesin,
Unutulmuş güzel şarkılar için
Bu kar gecesinde uzaktan, yoldan,
Rüzgâr gibi tâ eski Anadolu'dan
Sesin nerde kaldı? Kar içindesin!

Ne sabahtır bu mavilik, ne akşam!
Uyandırmayın beni, uyanamam.
Kaybolmuş, sevdiklerimiz aşkına,
Allah aşkına, gök, deniz aşkına
Yağsın kar üstümüze buram buram...

Buğulandıkça yüzü her aynanın
Beyaz dokusunda bu saf rüyanın
Göğe uzanır -tek, تنها- bir karnış
Sırf unutmak için, unutmak ey kış!
Büyük yalnızlığını dünyanın

Şehrin Üstünden Geçen Bulutlar

Bakıp imreniyorum akınına
Şehrin üstünden geçen bulutların.
Belki gidiyorlardır yakınına
Rüyamızı kuşatan hudutların.

Evler, ağaçlar, sular, ben ve bu an
Sanki bulutlarla bir , akıyoruz;
Onların hevesine uyaraktan
Cenup ufuklarına bakıyoruz.

Biz de hafif olsaydık bir rüzgârdan,
Yer alsaydık şu bulut kervanında,
Güzel'e ve Yeni'ye doğru koşan
Bu sonsuz gidişin bir yanında;

Dağlara, denizlere, ovalara
Uzansaydık yağarak iplik iplik,
Tohumları susamış tarlalara
Bahar, gölge ve yağmur götürseydik.

Bakıp imreniyorum akınına
Şehrin üstünden uçan bulutların.
Gidiyor, gidiyorlar yakınına
Rüyamızı kuşatan hudutların.

Maşar Dağı

Bir kuşluk vaktiydi, bahardı.
Yollarda çiçek dere dere
Kişi, Maşar Dağı'na vardı,
Baktı doruğundan düzlere.

Göz alan bir güneş doğardı
Gökçeğelin gibi Ağrı'dan.
Ve iki yüce dağın ardı
Kızıl bir lâleydi Tanrı'dan.

İçimde sanki sen esersin
Tanrım! Garip kişi kuş ola,
Seni bir yerde bulmak için
Kendini dağdan aşağı sala.

Sen bu doyulmaz evrendesin,
Ama neredesin? Hangi pınar
Başında, hangi ormandasın?
Nerde bahçenden uçan kuşlar?

Boşluklarda seni arıyor
Dağ bir yanda, kişi bir yanda;
Bir yaralı hayvan bağıyor
Senden ayrı düşen insanda.

Ve Böyle Biteviye

Vakit dar olsa gerek,
- Hep içim ürpererek
Diyorum-
Vakit dar olsa gerek,

Belirsiz bir âlemde,
- Ekseri penceremde
Bekliyorum-
Bir bahar olsa gerek

s.58

Binmişim bir gemiye
- Ve böyle biteviye
Gidiyorum-
Bir diyar olsa gerek.

Elif

Elif kara taştan bir köyde yaşıyor,
Bir damın sazi, bir ocağın ateşi;
Her akşam kanlarla batan bir güneşi
Başında ağır bir taç gibi taşıyor.

Süt emmiş Elif en eski destanlardan,
Masalların altın beşiğinde uyumuş;
Elif bir mağrada geçmiş zamanlardan
Uğrun uğrun esen ninniyle büyümüş.

Ne kadar güzelsin Elif, dağın kızı!
Derin ıssızlığın kokusuz çiçeği!
Ey, sevincinde bir büyük geleceği
Muştulayan içki, bin yılın kızı!

Elbet bir ömre tek sözüdür kaderin;
Ağrı'nın ak şafağı söken alnında
Mutlu kıyıları kayıp cennetlerin,
Elif! Sonsuza gebe kız, tek tanrıçal

AHMET HAMDİ TANPINAR

Bursa'da Zaman

Bursa'da bir eski cami avlusu,
Küçük şadırvanda şakırdıyan su;
Orhan zamanından kalma bir duvar...
Onunla bir yaşta ihtiyar çınar
Eliyor dört yana sakın bir günü.
Bir rüyadan arta kalmanın hüznü
İçinde gülüyor bana derinden.
Yüzlerce çeşmenin serinliğinden
Ovanın yeşili göğün mavisini
Ve mimarîlerin en ilâhîsi.

Bir zafer müjdesi burda her isim:
Sanki tek bir anda gün, saat, mevsim
Yaşiyor sihrini geçmiş zamanın
Hâlâ bu taşlarda gülen rüyanın.
Güvercin bakışlı sessizlik bile
Çınlıyor bir sonsuz devam vehmiyle
Gümüşlü bir fecrin zafer aynası,
Muradiye, sabrın acı meyvası,
Ömrünün timsali beyaz Nilüfer,
Türebeler, camiler, eski bahçeler,
Şanlı hikâyesi binlerce erin
Sesi nabzım olmuş hengâmelerin
Nakleder yâdını gelen geçene.
Bu hayalde uyur Bursa her gece,
Her şafak onunla uyanır, güler
Gümüş aydınlıkta serviler, güller
Serin hülyasıyla çeşmelerinin,
Başındayım sanki bir mucizenin,
Su sesi ve kanat şakırtısından
Billûr bir âvize Bursa'da zaman.

Yeşil türbesini gezdik dün akşam,
Duyduk bir musikî gibi zamandan
Çinilere sinmiş Kuran sesini.
Fetih günlerinin saf neşesini
Aydınlanmış buldum tebessümünle,

İsterdim bu eski yerde seninle
Başbaşa uyumak son uykumuzu,
Bu hayal içinde...Ve ufkumuzu
Çepçevre kaplasın bu ziya, bu renk,
Havayı dolduran uhrevî âhenk.
Bir ilâh uykusu olur elbette
Ölüm bu tılsımlı ebediyette,
Belki de rüyâsı büyük cedlerin,
Beyaz bahçesinde su seslerinin.

Ne İçindeyim Zamanın

Ne içindeyim zamanın,
Ne de büsbütün dışında;
Yekpâre, geniş bir ânın
Parçalanmaz akışında,

Bir garip rüyâ rengiyle
Uyumuş gibi her şekil,
Rüzgârda uçan tüy bile
Benim kadar hafif değil.

Başım sükûtu öğüten
Uçsuz, bucaksız değirmen;
İçim muradına ermiş
Abasız, postsuz bir derviş;

Kökü bende bir sarmaşık
Olmuş dünya sezmekteyim,
Mavi, masmavi bir ışık
Ortasında yüzmekteyim.

Her Şeyi Yerli Yerinde

Her şey yerli yerinde; havuz başında servi
Bir dolap gıcırıyor uzaklarda durmadan,
Eşya aksetmiş gibi tılsımlı bir uykudan,
Sarmaşıklar ve böcek sesleri sarmış evi.

Her şeyi yerli yerinde; masa, sürahi, bardak,
Serpilen aydınlıkta dalların arasından
Büyülenmiş bir ceylân gibi bakıyor zaman
Sessizlik dökülüyor bir yerde yaprak yaprak.

Biliyorum gölgede senin uyuduğunu
Bir deniz mağarası kadar kuytu ve serin
Hazların âleminde yumulmuş kirpiklerin
Yüzünde bir tebessüm bu ağır öğle sonu.

Belki rüyâlarındır bu tâze açmış güller,
Bu yumuşak aydınlık dalların tepesinde,
Bitmeyen aşk türküsü kumruların sesinde,
Rüyâsı ömrümüzün çünkü eşyaya siner.

Her şey yerli yerinde bir dolap uzaklarda
Azapta bir ruh gibi gıcırıyor durmadan,
Bir şeyler hatırlatıyor belki maceramızdan
Kuru göz yaprakları uçuşuyor rüzgârda.

Bendedir Korkusu

Bendedir korkusu biten şeylerin
Çelik gagasında fecri taşıyan
Mavi kartal benim...
    Pençelerimde
Asılmış bir zümrüt gibidir hayat
Sonsuzluk ısıtır güzel kavsimde
Susamış bir ceylân gibi zamanı!

CAHİT SITKI TARANCI

Gün Eksilmesin Pencereyden

Ne doğan güne hükmüm geçer,
Ne halden anlayan bulunur;
Ah aklımdan ölümüm geçer;
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur.
Ve gönül Tanrısına der ki:
- Pervam yok verdiğin elemden;
Her mihnet kabulüm, yeter ki
Gün eksilmesin pencereyden!

Bugün

Bugün masal değil,
Masaldan daha güzel, gerçek;
Bugün: yeryüzünde olduğum gün!
Ayaktayım işte;
Asfalta amut,
Akasyaya muvazi.
İnsanlarla omuz omuza,

Kurtla kuşla aynı kaderde,
Gülden lâleden farksız,
Fâniliğinde ömrün;
Herkes gibi dertli,
Ümitli herkes kadar;
Ne de olsa memnun yaşamaktan.
Bak nasıl adım atıyorum
Rakı içercesine,
Yâri öpercesine,
Sarhoş öylesine.
Kim bana söyleyebilir,
Bulutlar mı geçiyor başımın üstünden,
Ben mi gidiyorum bulutlar altında!

Memleket İsterim

Memleket isterim
Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;
Kuşların çiçeklerin diyarı olsun.

Memleket isterim
Ne başta dert ne gönülden hasret olsun;
Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.

Memleket isterim
Ne zengin fakir, ne sen ben farkı olsun;
Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim
Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;
Olursa bir şikâyet ölümden olsun.

Sanatkârın Ölümü

Gitti gelmez bahar yeli;
Şarkılar yarıda kaldı.
Bütün bahçeler kilittli;
Anahtar Tanrıda kaldı.

Geldi çattı en son ölmek.
Ne bir yemiş, ne bir çiçek;
Yanıyor güneşte petek;
Bütün bal arıda kaldı.

Ölümden Sonra

Öldük, ölümden bir şeyler umarak.
Bir büyük boşlukta bozuldu büyü.
Nasıl hatırlamazsın o türküyü,
Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü,
Alıştığımız bir şeydi yaşamak.

Şimdi o dünyadan hiçbir haber yok;
Yok bizi arayan, soran kimsemiz.
Öylesine karanlık ki gecemiz,
Ha olmuş ha olmamış penceremiz;
Akarsuda aksimizden eser yok.

Hareket

Müzeden hoşlanmam
Mezarlıkta işim olamaz,
Çarşı pazar dururken,
Nerde hareket ben orda.

Yolda olmalıyım yolda!
Yeni bir zafer attığım her adım,
Vapur mu tren mi kalkmalı
Ben biner binmez

Es güzgâr es!
Dönsün yeldeğirmeni!
Yelken rüzgârda yelken olur;
Bahar gelse gelse rüzgârla gelir.

Kadın raksederken güzeldir,
Bayrak dalgalandıkça
Deniz köpürdüğü zaman,
İnsan ihtirasla yaşarken.

İstiklâl Marşını Dinlerken

Borazanbaşı borazanbaşı
Akşamları batan güne karşı
Alışılmış bir ibadet gibi
Çaldığınız o İstiklâl Marşı

Yıllardır her kulakta yer etmiş
Gür nağmesiyle tutarken arşı
Az rastlanır bir huşu içinde
Ayakta dinleriz bütün çarşı

Hayal gibi vehim gibi bir şey
Sanki memleketin dağı taşı
En sadık bekçisi tarihimin
Kesilir ansızın şehit nâşı
Bu meçhul askerler mahşeriyle
Hatırlatır o yaman savaşı
Yanık türkülerinden biliriz
Yemen çölünü Sarıkamış'ı

Kurduna kuşuna sor söylesin
Neydi Türkün o günkü telâşı
Karalar giymişti Anadolu
Kan bir yandan bir yandan gözyaşı
Sürmedik çok şükür o kıyamet
Gecenin birinde fecre karşı
Güneşten evvel doğdu ufukta
Mustafa Kemal'in altın başı

Vatan sevgisinin mihenk taşı

Abbas

Haydi Abbas, vakit tamam;
Akşam diyordun işte oldu akşam
Kur bakalım çilingir soframızı;
Dinsin artık bu kalp ağrısı.
Şu ağacın gölgesinde olsun;
Tam kenarında havuzun.
Aya haber sal çıksın bu gece;
Görünsün şöyle gönlümce.
Bas kırbacı sihirli seccadeye,
Göster hükmettiğini mesafeye
Ve zamana.
Katıp tozu dumana,
Var git,
Böyle ferman etti Cahit,
Al getir ilk sevgiliyi Beşiktaş'tan;
Yaşamak istiyorum gençliğimi yeni baştan.

Otuz Beş Yaş

Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder.
Dante gibi ortasındayız ömrün.
Delikanlı çağımızdaki cevher,
Yalvarmak yakarmak nafîle bugün,
Gözünün yaşına bakmadan gider.

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allahım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar?
Neden böyle düşman görünürsünüz,
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Zamanla nasıl değişiyor insan!
Hangi resmime baksam ben değilim.
Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
Bu güler yüzlü adam ben değilim;
Yalandır kaygısız olduğum yalan.

Hayal meyal şeylerden ilk aşkımız;
Hatırası bile yabancı gelir.
Hayata beraber başladığımız
Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir;
Gitikçe artıyor yalnızlığımız.

Gökyüzünün başka rengi de varmış!
Geç farkettim taşın sert olduğunu.
Su insanı boğar, ateş yakarmış!
Her doğan günün bir dert olduğunu,
İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

Ayva sarı nar kırmızı sonbahar!
Her yıl biraz daha benimsediğim.
Ne dönüp duruyor havada kuşlar?
Nerden çıktı bu cenaze? Ölen kim?
Bu kaçınıcı bahçe gördüm tarumar?

Neylersin ölüm herkesin başında.
Uyudun uyanmadın olacak.
Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında?
Bir namazlık saltanatın olacak.
Taht misali o musalla taşında

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Vatan Türküsü

Dalgaları bayrak,
Dalgaları fatihalar bayrakta.
Siz ta Orta Asya'dan beri
Uyursunuz uyanırsınız,
Siz düşünürsünüz bu toprakta.

Yaprak yeşilindeyken, su mavisindeyken gücünüz
Memleket sizden çoğalmakta.
Yükselmemiş midir göğe karşı,
Kelimeî şahadetlerle yer yer,
Bütün soluğunuz bu toprakta.

Sizin dolduğunuz rüzgâr, sizin verdiğiniz sessizlik
Kırmızıda, akta.
Çalışmanızın
Ölümsüzlüğünüzün kımıldanışı
Buğday buğday, bu toprakta.

Allah bir nefes gibi yakın
Gökyüzü bir nefes kadar uzakta.
Gidecektir kâinatın son zerrisinecek
Hürriyetiniz
Bu toprakta.

Gidecektir kuvvetli soyunuzla, sonsuz nesillerden,
Şerefte, fazilette, hakta;
Hizmetiniz
Varlığınız
Can can aksederek bu toprakta.

Adınız tek,
Adınız bir milletle ayakta.
Kimi vatan der
Kimi Mehmetçik,
Yaşamanız bu toprakta.

Ağaran İstanbul

Gök urmuş
Tepelere.
Gök urmuş
Duman duman.
Delivaktin akışı
Aydınlıkta uzakta
Deli vaktin akışı
Surlar üstü bir yüce yaşamakta

Hepsi büyük
Beyazların alların.
Hepsi büyük
Türkülerde gönüllerde düzlerde.
Gece mi ne yeniçerim
Varlığın ardı ışık.
Gece mi ne yeniçerim
Dua ile dağ karışık.

İçeri
Yalnızlığında, ateşin.
İçeri
Zamandan sestem, acılarla süslerle.
Yitirmiş kullarını
Düşüncesini devirlere kapanık
Yitirmiş kullarını,
Mermer, yanık.

Atlar gürzler kılıçlar toplar,
Uyumuş ak uykusunu
Atlar gürzler kılıçlar toplar
Uyanmış ak uykusundan:
Toprakta besmelesi
Bir ulu kurtuluşun
Toprakta besmelesi
Suyun ağacın kuşun.

Türkçe Katında Yaşamak

Seslenir seni bana "sonsuz",
Der ki çoğal,
Der ki uzan mutluluğuna
Usun iyiliğin doğruluğuna,
Bir bilinmeyenden
Bir bilinene dek
Türkçe, varolduğumuz.

Türkçe, nice desem seni,
Onca güzelim.
Görünmek, derinleşmek,
Dolmak;
Seni düşünürüm düşünürüm, yarı karanlıklarda, dal,
Anlarım onca.
Bir bölü beş, bir bölü dokuz,
Bir bölü bin üç:
Ayrık anlamların öylesine azar azar dağılır,
Ta doğudaki balık,
Duyar kokusunu
Ta batıdaki yoncanın.

Seslenir seni bana yakın uzak,
Yeryüzü mavisinden gökyüzü yeşiline
Tutsak uluslar var ya geceler boyu
Onlar için
Yitik özgürlükler için,
Türkçe, haykırmak.

O süre yaradılış dar iken
Düz iken, yassı iken,
Daha'lar
Daha'lar
Daha'lar daha'lara karışmış,
Sınırsızlığın getirmiş yarınları

Konuşamaz iken, o yusyuvarlakta,
Diyemez iken
Artısı eksisi almış götürmüş
Toprağın bitkilerden arta kalan sağlığını
Sıcak uzun,
Bir kişiler geleceğine.

Seslenir seni bana bir duru su
İçinde masallar uygarlıklar saklıyan,
Eski ozanlar kazımış ilk yazıları ilk anıtlara,
Yankılanır
Alandan alana, uçsuz bucaksız,
Evren akınlarının uğultusu.

Ama bağışla beni unutmuşum,
Yıldızını güneşini ayını, utanmadan.
Öyle köksüz günlerim gelmiş bozkır çadırlarında çırılçıplak,
Unutmuşum ana demesini bile,
Öykünmüşüm türküsünü ellerin,
Ağzıma bir kara düşmüş bağışla beni.

İşte andıçıyorum,
Bütün ölümler adına,
Bütün gençler, bütün doğacak çocuklar adına,
Varacağım deyişine gündüz gündüz,
Varacağım Tanrıya dek,
Soluğumda soluğun.

Seslenir seni bana "ova"m, "dağ" ım,
Nere gitsem bulur beni arınmış.
Bir çağ ki akar ötelere,
Bir ak...ki yüce atalar, bir al... ki ulu oğullar,
Türkçem, benim ses bayrağım.

Çiçek

İşte dallarda açılan çiçek,
Kocaman bakışı barışın.
Özdemire, Yalçına, Durmuşa, Çetine kocaman,
Arpalarla, mısırlarla, buğdaylarla dolu,
Kocaman, dolu,
Toprağı iletecek.

İşte dallarda açılan çiçek,
Yaprakları gecelerden kurtulmuş,
Emmiş öz suyunu ışığın özgürlüğün,
Bir ulusa değil, bir yurda değil,
Bütün yeryüzüne
Yeni günleri iletecek.

İşte dallarda açılan çiçek,
Maviden sarıdan kırmızıdan.
Burda güneyde doğuda
Nice olursam olayım,
Nerde olursam olayım,
Beni sana iletecek.

Türk Dili, C XI, S.141, s.480

Çocukla Atatürk

Masal gibi dinliyorum Atatürk
Senin gündüzlerini ısıtıyordu çifte güneş
Senin gecelerin çattamış bir nardı.

Türküyle sevinçle bayraklarla
Umutla doluydu hep
Bütün yolların ardı.

Öyle yüceydin ki yurdumda
Yalnız dağların değil
Tepelerin üstü kardı.

Türküm doğruyum çalışkanım derken
Parlayan soluğuna uçsuz bucaksız
Kocaman gökyüzü dardı.

İşte
Benim bir serçem bile yok
Senin kartalların vardı

Türk Dili, C.XXXII S.290, s.603

Mustafa Kemal'in Kağnısı

Yediyordu Elif kağnısını,
Kara geceden geceden.
Sankim elif elif uzuyordu, inceliyordu,
Uzak cephelerin acısıydı gıcırtilar,
İnliyordu dağın ardı, yasla,
Her bir heceden.
Mustafa Kemal'in kağnısı derdi, kağnısına
Mermi taşırdı öteye, dağ taş aşardı.
Çabuk giderdi, çok götürürdü Elifçik,
Nam salmıştı asker içinde.
Bu kez yine herkesten evvel almıştı yükünü,
Doğrulmuştu yola önceden.

Öküzleriyle kardeş gibiydi Elif,
Yemezdi, içmezdi, yemeden içmeden onlar,
Kocabaş, çok ihtiyardı, çok zayıftı,
Mahzundu bütün bütün Sarıkız, yanı sıra,
Gecenin ulu ağırlığına karşı,
Hafiftiler, inceden inceden.

İriydi Elif, kuvvetliydi kağnı başında.
Elma elmaydı yanakları üzüm üzümdü gözleri,
Kınalı ellerinden rüzgâr geçerdi daim;
Toprak gülümserdi çarıklı ayaklarına.
Alını yeşilini kapmıştı, geçirmişti,
Niceden , niceden.
Durdu birdenbire Kocabaş, ova bayır durdu,
Nazar mı değdi göklerden, ne?
Dah etti, yok.Dahha dedi, gitmez,
Ta gerilerden başka kağnılar yetişti geçti gacır gucur
Nasıl dururdu Mustafa Kemal'in kağnısı.
Kahroldu Elifçik, düşünceден düşünceден.

Aman Kocabaş, ayağını öpeyim Kocabaş,
Süs beni, öldür beni, koma yollarda beni.
Geçer götürür ana, çocuk, mermisini askerciğin,
Koma yollarda beni, kulun köpeğin olayım.
Bak hele üzerimden ses seda uzaklaşır,
Düşerim gerilere, iyceden iyceden.

Kocabaş yığıldı çamura,
Büyüdü gözleri, büyüdü yürek kadar,
Örtüldü gözleri örtüldü hep.
Kalır mı Mustafa Kemal'in kağnısı, bacım,
Kocabaşın yerine koştı kendini Elifçik,
Yürüdü düşman üstüne, yüceden yüceden.

Türk Dili, c.42, S.353, s.686

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU

Güzel İle Faydalı

Ben arıya arı demem
Arının balı olmalı
Ben güzele güzel demem
Güzel faydalı olmalı
Güzel dediğin işe yaramalı
Kadın mı? Hamur yoğurmalı
Çocuk doğurmalı
Ağaç mı? Meyve vermeli
Çiçek mi? Kokmalı
Bayramdan bayrama neyleyim güzeli
Güzel dediğin her Allahın günü
Yanı başımızda olmalı
Yağmur misali hem gözümüze, hem gönlümüze
Hem toprağımıza yağmalı
Güzel dediğin yağmur misali hepimizin olmalı.

Türküler Dolusu

Kirazın derisinin altında kiraz
Narın içinde nar
Benim yüreğimde boylu boyunca
Memleketim var.
Canıma ciğerime dek işlemiş
Canıma ciğerime
Sapına kadar
Elma dalından uzağa düşmez
Ne yana gitsem nafîle
Memleketin hali gözümde gitmez
Binbir yerimden bağlanmışım
Bundan ötesine aklım ermez.

Yerliyim yerli olmasına
İlmik ilmik damar damar
Yerliyim
Bir dilim Trabzon peyniri
Bir avuç tiftik
Bir çimdik çavdar
Bir tutam Şile bezi gibi
Dışimden tırnağıma kadar.
Ressamım
Yurdumun taşından toprağından sürüp gelir nakışlarım.
Taşıma toprağıma toz konduranın
Alnını karışlarım
Şairim şair olmasına
Canım kurban şiirin gerçeğine, hasına
İçerisine insan kokusu sinmiş mısralara vurgunum
Bıçak gibi kemiğe dayansın yeter
Eğri büğrü, kör topal kabulüm.
Şairim
Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası
Ayak seslerinden tanırım
Ne zaman bir köy türküsü duysam
Şairliğimden utanırım.
Şairim
Şiirin gerçeğini köy türkülerimizde bulmuşum.
Türkülerde yunmuş yıkanmış dilim
Onlarla ağlamış onlarla gülmüşüm

Hey hey yine de hey hey
Salınsın türküler bir uçtan uca
Evelallah hepsinde varım
Onlar kadar sahici
Onlar kadar gerçek,
İnsancasına, erkekçesine
Bana bir bardak su dercesine
Bir türkü söylemeden gidersem yanarım.

Ah bu türküler
Türkülerimiz
Ana südü gibi candan
Ana südü gibi temiz
Türkülerde tüter dağ dağ yayla yayla
Köyümüz, köylümüz, memleketimiz.
Ah bu türküler köy türküleri
Dilimizin tuzu biberi

Memleket ahvalini onlardan sor
Kitaplarda değil türkülerde ara Yemen'i
Öleni kalanı gidip gelmeyi
Ben türkülerden aldım haberi
Ah bu türküler köy türküleri
Mis gibi insan kokar mis gibi toprak
Hilesiz hurdasız çırıl çıplak
Dişisi dişi erkeği erkek
Kaşı kaş gözü göz, yarası yara
Bıçağı bıçak.
Ah bu türküler köy türküleri
Karanlık kuyularda açılmış çiçekler gibi
Kiminin reyhasından geçilmez
Kimi zehir kimi zemberek gibi

Ah bu türküler köy türküleri
Olgun bir karpuz gibi yarılık içim
Kan damlar ucundan mürekkep değil
İşte söz, işte ses, işte biçim.
Uzun kavak gıcım gıcım gıcılar.
İliklerine kadar işlemiş sızı
Artık iflah olmaz kavak ağacı
Bu türkünün yüreğinde sancı var.

Ah bu türküler köy türküleri
Ne düzeni belli ne yazanı
Altlarında imza yok ama
İçlerinde yürek var
Cennet misali sevişen
Cehennemler gibi döğüşen
Bir çocuk gibi gülüp
Mağaralar gibi inleyen
Nasıl unuttur nasıl
Ömründe bir defa Kâzım'ın türküsünü dinleyen

Kâğıtsız - Kalemsiz

Ömürbillah okul yüzü görmemiş
Ak ellere kurşun kalem değmemiş
Kaderine küsmüş size küsmemiş
Kilimi dokuyan ellere kurban

Ömürbillah okul yüzü görmemiş
Bu kadar nakışı nerde bellemiş
Bir çimdik kağıda kalem sürmemiş
Kâğıtsız kalemsiz güllere kurban

Ömürbillah okul nedir bilmemiş
Doya doya kana kana gülmemiş
Sevincin böylesin kimse görmemiş
Gülmeden güldüren dillere kurban

Ömürbillah okul yüzü görmemiş
Kömür gözler ak kâğıdı bilmemiş
Bu koca kilimi nasıl donatmış
Hiç almadan veren kullara kurban

Kilimi ısmarladım Orhaneli'ne
Elleri kınalı çilli geline
Kırkaltı Temmuz düştü dilime
Çöreler köyünün yoluna kurban

ASAF HALET ÇELEBİ

Mansur

renkler güneşten çıktılar
renkler güneşe girdiler
renkler güneşsiz öldüler
ne renk gerek bana
ne renksizlik

güneşler bir yerden çıktılar
güneşler bir yere girdiler
güneşler onsuz öldüler
ne karanlık gerek bana
ne karanlık

şekiller bir yerden geldiler
şekiller bir yere gittiler
şekiller görünmez oldular

büyük köse vur
bütün sesler bir seste boğuldu
mansûr
mansûuur

Kadıncığım

oyuk kemiğimi çıkartıp
kendime bir kadıncık yaptım
ve bir şamar vurup
rafa oturttum

ben evden çıkınca
kadıncığım yemeklerimi pişirdi
söküklerimi dikti
ve akşam olunca
korkusundan
çıkıp rafa oturdu

geceleri kadıncığımız dizine korum başımı
ve üç kıl koparınca
uyurum

Tahtadan Yaptığım Adam

tahtadan yaptığım adam
ne yemek yiyor
ne konuşmak biliyor
kaskatı gözlerle
görünmez yerlere bakıyor

tahtadan yaptığım adam
hatırlıyor ki
bir zaman
nefes alan
ince ince yaprakları vardı
toprağı iştiha ile yiyen
liftten
ince ince ağızları vardı

tahtadan yaptığım adam
ağaçtan uzaklaştı
ve insana yaklaştı
yazık ki
ne insan oldu
ne ağaç

Cüneyd

bakanlar bana
gövdemi görürler
ben başka yerdeyim

gömenler beni
gövdemi gömerler
ben başka yerdeyim
aç cübbeni cüneyd
ne görüyorsun
görünmeyeni
cüneyd nerede
cüneyd ne oldu

sana bana olan
ona da oldu

kendi cübbesi altında
cüneyd yok oldu

He

vurma kazmayı
ferhâaad
he'nini iki gözü iki çeşme
âaahhh

dağın içinde ne var ki
güm güm öter
ya senin içinde ne var
ferhâd
ejderha bakışlı he'nin
iki gözü iki çeşme
ve ayaklar altında yamyası

kasrında şirin de böyle ağlıyor
ferhâaad

MUSTAFA SEYİN SUTÜVEN

Sütüven

Bir kayadan duman duman
On yedi metre atlayan
Dağ kokusuyla yüklü su.

Boşluğa fırlayınca, saç
Düştüğü yerde üç kulaç
Mavi su, ak köpüklü su.

Şi'rin elindesin bugün
Eski masalların bütün
Canlanacak birer birer.

"Akha"lılar da bir zaman
Şair, ilâhe, kahraman,
Şi'rini burda içtiler.

Hepsi tapardı rengine,
Rastlamamıştı dengine,
Hiç biri, mor Tesalya'da.

Öyle füsunludur bu yer
Şi'rine borçludur "Homer"
Çünkü senindir "İlyada"

Eski, uzun zamanların
Tığ gibi kahramanların
Türküsdür sesin henüz.

Dağda hayat uyandıran
Taşları duygulandıran
Bir son ilâhesin henüz.

Afrodit olmadan ilâh
Dağdan inerdi her sabah
Elde gümüş hamam tası
Burda çıkardı örtüden
Kimseye gösterilmeyen
Gerdanı, göğsü, kalçası.

Altına mavi mermerin,
Üstüne ak köpüklerin
Kurt gibi saldırırdı hep

Kimseye belli etmeden,
Hırsla kucakladıkça sen,
Göğsünü kaldırırdı hep.

Burda "Moğol", "Yunan", "Mısır"
Med, Roma, Türk asır asır
Topta döküldüğün yere.

Tanrıların konakları
Orduların otakları
Burda ererdi göklere.

Söylediğim masal değil;
Atları, kahraman Aşil
Burda sulardı bir zaman.

Burda gezerdi Keykubad,
Burda keserdi Mihridat,
Burda içerdi "Antuvan"!

Göğse nasıl batarsa dış
Öyle derinden işlemiş
Taşlara Hektor'un izi.

Söyle, bugün niçin, neden
Bunca ilâhlığınla sen
Kulluğa almadın bizi?

Halbuki bir Yunan kadar,
Hüsnüne her tapan kadar
Tapmayı biz de anlarız.

Bizleri başka görme sen;
Hüsnü, Hudâ kadar seven
Gönlü temiz adamlarız.

Hepsini at bir yana,
Bârî o günlerin bana
Şi'irini söyle, tatlı su!

Şi'rini geldiğin yerin
Şi'rini, eski günlerin
Söyle, köpük kanatlı su

ORHAN VELİ KANIK

Güzel Havalar

Beni bu güzel havalar mahvetti,
Böyle havada istifa ettim
Evkaftaki memuriyetimden.
Tütüne böyle havada alıştım,
Böyle havada âşık oldum;
Eve ekmekle tuz götürmeyi
Böyle havalarda unuttum;
Şiir yazma hastalığım
Hep böyle havalarda nüksetti;
Beni bu güzel havalar mahvetti.

Anlatamıyorum

Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
Dokunabilir misiniz,
Gözyaşlarıma, ellerinizle?

Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu
Bu derde düşmeden önce.

Bir yer var, biliyorum;
Her şeyi söylemek mümkün;
Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum;
Anlatamıyorum

Kitabe-i Seng-i Mezar

Hiç bir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar;
Hattâ çirkin yaratıldığından bile
O kadar müteessir değildi;
Kundurası vurmadiğı zamanlarda
Anmazdı ama Allahın adını,
Günahkâr da sayılmazdı.
Yazık oldu Süleyman Efendi'ye

Baş ağrısı

Yollar ne kadar güzel olsa,
Gece ne kadar serin olsa,
Beden yorulur,
Baş ağrısı yorulmaz.

Böcekler

Düşünme,
Arzu et sade!
Bak, böcekler de öyle yapıyor.

Ne Kadar Güzel

Çayın rengi ne kadar güzel,
Sabah sabah,
Açık havada!
Hava ne kadar güzel
Oğlan çocuk ne kadar güzel!
Çay ne kadar güzel!

Robenson

Haminnemdir en sevgilisi
Çocukluk arkadaşlarımın
Zavallı Robenson'u ıssız adadan
Kurtarmak için çareler düşündüğümüz
Ve birlikte ağladığımız günden beri
Biçare Gülliver'in
Devler memleketinde
Çektiklerine.

Hürriyete Doğru

Gün doğmadan,
Deniz daha bembeyazken çıkacaksın yola.
Kürekleri tutmanın şehveti avuçlarında
İçinde bir iş görmenin saadeti,
Gideceksin;
Gideceksin ırıpların çalkantısında.
Balıklar çıkacak yoluna, karşıcı;
Sevineceksin.
Ağları silkeledikçe
Deniz gelecek eline pul pul;
Ruhların sustuğu vakit martıların,
Kayalıklardaki mezarlarında,

İstanbul Türküsü

İstanbul'da Boğaziçi'nde,
Bir fakir Orhan Veli'yim;
Veli'nin oğluyum,
Târihsiz kederler içinde.

Urumelihisarı'na oturmuşum,
Oturmuş da, bir türkü tutturmuşum:

"İstanbul'un mermer taşları;
Başıma da konuyor, konuyar aman, martı kuşları;
Gözlerimden boşanır hicran yaşları;
Edalım,
Senin yüzünden bu halim."

"İstanbul'un orta yeri sinema
Garipliğim, mahzunluğum duyurmayın anama;
El konuşur, sevişirmiş; bana ne?
Sevdalım,
Boyuna vebâlim!"

İstanbul'da Boğaziçi'ndeyim,
Bir fakir Orhan Veli,
Veli'nin oğlu,
Tarifsiz kederler içindeyim.

Deniz

Ben deniz kenarındaki odamda,
Pencereye hiç bakmadan,
Dışarda geçen kayıkların
Karpuz yüklü olduğunu bilirim.

Deniz, benim eskiden yaptığım gibi,
Aynasını odamın tavanında
Dolaştırıp beni kızdırmaktan
Hoşlanır

Yosun kokusu
Ve sahile çekilmiş dalyan direkleri
Sahilde yaşayan çocuklara
Hiçbir şey hatırlatmaz.

OKTAY RIFAT

Kadeh

Burası dalyan kahvesi
Ortalık süt mavisi
Apostol bu ne biçim meyhane
Tabağımda bir bulut
Kadehimde gökyüzü

Benim Yarım

Benim yarım iki dirhem bir çekirdek
Hoppa mı hoppa
Raki içer
Kadeh kırar
Benim yarım sırasında benden hovarda
Kavun içi mendil
Markalı çanta
Benim yarım çit kırıldım
Benim yarım alafranga

Senden Öte

Seni iniyorum yüksek kaldırımdan,
Seni dolaşyorum insanların içinde.
Düşünüyorum, düşünmek boş
Seni bakıyorum en iyici,
Seni toriklerin mavisine,
Seni sandal,
Seni martı,
Seni yoksul kişi boynu bükük,
Bir kadın geçiyor yanımdan,
Bir sen varsın senden öte,
Seni geçiyor,
Seni gidiyor.

Kırlangıç

Bir telgraf direği bana
Kırlangıcı hatırlatır
Bir kırlangıç yolculuğu
Halbuki kırlangıç eskiden
Bana evimi düşündürdü

Türkân İçin

Bulunmaz sevdazede Fuzuli Nedim
Kanayan aşklarıyla yaşarlar bende
Sevdiğim devletli sultanım efendim
Emreyle şiiirler söyleyim kapında

Duyulmadık şiiirler ağır ve güzel
Ki misli bulunmasın Acem'de bile
Gitsin kulaktan kulağa elden ele
Bir zaman gözlerinçin yazdığım gazel

Ve kalbin sevda diye yandığı zaman
Ayın ondördüne karşı pencerede
Saçların çıplak omuzların gecede
Mısralarım dökülsün dudaklarından

Sen faydalı nisan yağmuru gibisin
Bereket ve huzur getirirsin şiiire
Ebediyet çığrını açtın kadere
Bu baharın ve bu gönlün sahibisin

Ekmek ve Yıldızlar

Ekmek dizimde
Yıldızlar uzakta tâ uzakta
Ekmek yiyorum yıldızlara bakarak
Öyle dalmışım ki sormayın
Bazen şaşırıp ekmek yerine
Yıldız yiyorum

İskele

Denize baksam
Kayağın hatırı kalır
Ağaca baksam
Bulutun
Peki ya iskele

Uçaklar

Uçaklar gelecekmış
Korkum yok benim
Kâğıt gemilerim
Kurşun askerlerim hazır
Hem bunlar bozulursa
Babam yenilerini alır

İstanbul Türküsü

Kasımpaşa kıyıları tersane
Bir kız sevdim alimallah bir tane
Her dem sevdalıya kız mız bahane
Top çiçeğim deste gülüm
Canım İstanbullum
Aman aman bahane

Gittim baktım şıkır şıkır Balıkpazarı
Üç tek attım sarhoş oldum ayak üzeri
Üç doluya üç tanecik badem şekeri
Top çiçeğim deste gülüm
Canım İstanbullum
Aman aman badem şekeri

Name

-Cahit Sıtkı'ya-

Bir zembile doldurup akşam yiyeceğini
Eve dönsem
Ne sevinecek kimsem var
Ne pişirecek kimsem

Halimden belli değil mi
Zihnim hep seninle meşgul
Şaşkın hareketler yapıyorum düşünceden
Kendimi unutuyorum sokakta
Kahvemi döküyorum

Son Söz

Boğazından lıkır lıkır geçen
Şu suyun kıymetini bil
Nedir ki bu mavilik deme
Pencereden görebildiğin kadar
Göğün kıymetini bil
Kıymetini bil çiçek açmış bademin.
Güneşli odanın çamurlu sokağın
Beyazın siyahın yeşilin
Pembenin kıymetini bil
Dirilik öyle bir şey yürekte
Sevinçle çırpınır
Kavak yelleri eser insanın başında
İnsanoğlu kızar öfkelenir savaşır
Halk için girilen savaşta
O korkulu sevincin
Öfkenin kıymetini bil
Bil ki bu
Budur işte
Güneş yalnız dirileri ısıtır
Güneşin kıymetini bil

Tecelli

Nedir bu benim çilem
Hesap bilmem
Muhasebede memurum
En sevdiğim yemek imambayıldı
Dokunur
Bir kız tanırım çilli
Ben onu severim
O beni sevmez

Kuş Gibi

-Türkân'a-

Kuş gibi uçarım yollarda
Koluma takınca karımı
İçimden geldi mi dinlemem
Beline atarım elimi

Cennet taamından lezzetlidir
Birlikte yediğimiz ekmek peynir
Üzülsem gönlümü alsa
Dünyalar benim olur

Uyku girmiyor gözüme
Karım olmalı beri
Bir sabah vakti yazdım bu şiiri
Okudum kendisine

Türkân'a Ağıt

Boyun eğmiş akıntıya gidiyor
Gece gündüz zamanımın orası
İnci gibi pırıl pırıl günleri
On üç şubat altı temmuz arası

Bir gemidir dalgalara karışır
Benim derdim tazelenir gelişir
Bana artık ölüp gitmek yaraşır
Kanar durur ciğerimin yarası

Ölen ile kolay kolay ölünmez
Hem ölünmez hem ölenden geçilmez
Benim derdim ölmeyince unulmaz
Ağla gözüm ağlamanın sırası

Oktay der ki yaralandım gaziyim
Nerelerde eğleneyim gezeyim
Gayrı rüyasını görsem razıyım
Yok bu derdin be kardeşler çaresi

MELİH CEVDET ANDAY

Rahatı Kaçan Ağaç

Tanıdığım bir ağaç var
Etlük bağlarına yakın
Saadetin adını bile duymamış
Tanrının işine bakın

Geceyi gündüzü biliyor
Dört mevsimi, rüzgârı, karı
Ay ışığına bayılıyor
Ama kötülemiyor karanlığı

Ona bir kitap vereceğim
Rahatını kaçırmak için
Bir öğrene görsün aşkı
Ağacı o vakit seyredin.

Bir

Kıpırtısız sarkacı duyuyorum evet
Evet benzerim otlar için özlem
Onlar ki bahçeden bahçeye dolaşırlar
Bu düşün ne kadar تنها ve ne kadar sessiz
Sadece bir tek rüzgâr
Sadece bir tek şebnem
Ah tanrının eski öyküleri gibiyiz.

Işıktan bağlardır ki görüyorum evet
Evet kaya resimlerinde yaşadım ben
Onlardır insandan insana geçen
Batan güneşle susmalarımızda,
Eski ölümsüzlüğümüzden
Hep o aynı ruh öbek öbek
Görünür, oluk oluk çıkar karşımıza

Köpek

Güz sabahını kovalıyor
Köpek
Çocuk bahçesinde.

Yıldızlar

Düşmek için denizi arıyor yıldızlar
Ölümü inanılmaz kılan denizi
Masal biçen denizi

Yağmur

Birden serçelerle indi yağmur
Hangisi serçe
Hangisi yağmur

Orman

Kuşların bakışından büyülenip
Dalmışım akşamın alacasına
Yetmez mi uzun gün unutmak için?

Mumların söndürdüğü ağaç
Ardında ne duman ne yağ, ne koku
Boşluğunda aklım döner boşta.

Büyük Pan öldü ve bütün kervanı
Ağlayaraktan ardı sıra,
Senin öten berin, suyun buyun hep...

Sembol ormanları demişti Baudelaire,
İngesiz düşünemez miyiz,
Sevemez miyiz ki sözcükler

Seni almış kendi ormanlarına?

Ölü Timur Gökyüzüne Bakıyor

Ordum kalabalıktı, ölüm kalabalık.
Nereye bağlasam atımı? Gök boş.
Bir o kalmıştı alınacak daha
Yeryüzü sınırına vardığımda.
Ama gündüz mü öncedir gece mi?
Vaktimdi geniş alınlı toprak.

Zaman hem ileri gidiyor, hem geriye
And olsun gecelerin çivisine.
Ve her an özdeşi bir öncekinin
Gökte ve yerde gizli bir şey yoktur.
Ve hiç bir şey hiçten daha gerçek değildi
Bitecek miydi gökleri de alsam?

Olanı biter i baştan başladım yaşamaya
Utkuların ödülü yalnızlık, unutmam.
Atımın üstünde esneyip gülümserdim
Tenimi bir hüzün kaplardı kimi zaman
Benimi yitirdim acılar içinde
Baştan baştan. Bu ceza ne güne sürecek böyle?

Sizler hepimiz su ve toprak olun
Bir daha yaşamayın yaşadığınızı
Ben gece doğdum gündüz diye
Uyuyan çiçeği gördüm tacı kapalı
Tüfeksiz bir yürek verdi bizlere tanrı
Ve toprak eşittir yıldızlı göğe.

Sıkıldım. Sıkıyor beni bu zamansızlık.
Benliğime yargılıyım sonuna kadar.
Her şey olduğu gibiydi ne korkunç!
Yaprağın tozuna benzer insanın tozu
Ve tanrı kim olursa olsun
Tomurcuklanır o, sonra da solar.
Baştan baştan. Özerk bir köleydim ben
Bir uyur gezer gururuydum ben
Tabutun içinde eksik bir ölüydüm ben
Başımızı öne eğdiren tipi
Çarpıp duran bir kapıydım ben.

Gök boş. Nereye bağlasam atımı?
Sessizlikti benim kalabalığım
Bir ölümden başka bir ölüme dek
Yalnız ben isterdim ve kendim paylaşırdım
Özgür insan isteğini istemekle beslenir.
Gök boş. Nereye bağlasam atımı?

Yanyana Dalgınlık

Gözlerine bakıyorum
Denizden çıkarılmış bir tabaktaki kuş resmi
Dağınık köy evleri gibi orda burda
Sepetteki sümbül soğanı gibi gölgeli

Yüreğimiz öylesine aşmış ki düşüncemizi
Yarışı başlatan tabanca sesi gibi
Dudaklarımız koşuya çıktıktan sonra
Duyuyoruz söylediklerimizi

Atatürk'ün Bir Saati Vardı

Atatürk'ün bir sözü vardı
Yediveren gül gibi açardı

Atatürk'ün bir atı vardı
Etilerden beri yaşardı

Atatürk'ün bir resmi vardı
Buğday tarlası gibi ağılardı

Atatürk'ün bir saati vardı
Durmadı

Ağulu Mantar

Yağmur bir adım ötemizde
Kabarmış ağulu mantar

Sessizliktir ateşin yanındaki kütük
Suyun ışık değmiş kabuğu

Sen tane tanesin sevgilim
Denizim ben batık aşklarla dolu

CAHİT KÜLEBİ

Akşamlar Hey Akşamlar

Kim esir değildir
Kendi içerisinde?
Akşamlar hey akşamlar!

Doğmasaydım eğer
O küçük şehirde
Kim böyle boş gezer,
Yüzer gibi olur,
Bir koca nehirde?

Yorgunluk hey yorgunluk!
İnatçı yorgunluk!
Dalgın bir yüz kadar
Tozlu ayakkabılar,
Yorgunluk hey yorgunluk!

Yağmur

Yağ hay mübarek
Şarıl şarıl,
Yıka taşları toprakları
Tarlalar yeşerinceye dek

Artık geçti hüzün taşımanın modası
Getir bize yeşillik, sevinç getir.
Sendedir bütün nafakamız
Bil ki bütün umudumuz sendedir.

Yıka taşları toprakları
Şarıl şarıl,
Tarlalar buğday bekler senden, çocuklar ekmek
Dünyanın da yüzü yıkanmak gerek,
Yağ hay mübarek.

Yeşeren Otlar

Bir melek su taşıdı,
Biri serinlik taşıdı uzaktan
Biri yeşillik getirdi.
Yıldırım gibi, ama sessiz
Çimenler sökün etti kara topraktan.

Sonra sen geldin dünya güzelim
Yürüdün salına salına,
Bastığın yerde güller açtı,
Sarıldı ayaklarına.

Aşk da yeşeren otlara benzer,
Günü saati bilinmez.
Bakarım bir gün hepsi solmuş
Dünya güzelim gider gitmez.

Rüzgâr

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
Koştum ama yetişemedim.
Nereelerde gezmiş tozmuş
Öğrenemedim.

Besbelli denizlerden çıkıp
Kıyıları boyunca gitmiştir.
Tuz kokusu, katran kokusu, ter kokusu
Yüreğini allak bullak etmiştir.

Sonra başlamış tırmanmaya dağlara doğru
Bulutları koyun gibi gütmüştür,
Okşayıp otları yaylalarda
Büyütmüştür.

Köylere de uğradiysa eğer
Islak, karanlık odalarda beşik sallamıştır.
Güneş altında çalışanlara
İmdat eylemiştir.

Sonra başlayıp alçalmaya ovalara doğru,
Haşhaş tarlalarında eflatun, pembe, beyaz,
Kıraçlarda mavi dikenler...
Toz toprak gözlerine gitmiştir.

Kentlere de uğramış ki yanımdan geçti.
Haşhaş çiçeğine benzer kızlar görmüştür.
Bir gülüş, bir tel saç, allık pudra
Alıp gitmiştir.

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
Koştum ama yetişemedim.
Sorsaydım söylerdi her halde
Soramadım

BEHÇET NECATİGİL

Dışarda

Yandı sokak lambaları mum alevi pervane
Şeytanca sırtır fosforlu camlar
Gördüm zifir sarısını dükkân vitrinlerinde
Belliydi biliyordu bezgindi
Evimize gidelim.

Alay eder küçümser eziliriz girsek
Hep paraya saygı camlar
Camların ardı sırnaşık kirli
Yapışkan çarpar
Evimize gidelim.

Bir yanı var ömrümüzün kırık
Farlar büyültür gecede
Garipsi türkülere üzgün
Başlamadan yollar
Evimize gidelim.

Kilim

Kilimde incir çekirdekleri, parlak, pahalı
Elmaslar yerine çekirdek-süs, avunma.
Hattâ, soluk, ucuz boncuklar olabilirdi,
Cam boncuk, incir çekirdekleri, süs, avunma.
Gezdir parmaklarını: Pürtük! Çünkü üzüm çöpleri...
Aptallığımızdan kalma üzüm çöpleri, armut sapları.

Ama biz dokuduk bu kilimi, eh bir dereceye kadar!
Değil ele güne çıkacak, değil asılacak duvarlarda.
Çiğnenir - çok çiğ çağ - ayaklar altında yabansı.
Sağlam olabilirdi, saplar aldattı bizi:
Üzüm çöpleri, armut sapları, çekirdek, çok çiğ
Önceden düşünmedik, çok çiğ çağ!

Renkler, oldu bir kere geçti, renkler...
Düşünmek gerekti başlarken, sen buna
Renk mi diyorsun! Ben serin - mavi
İsmarlamıştım sana sıcak çaylar yanında.
Çok çiğ çağ. Çaldılar. Çıplak. Mavi , ama bu
Kan oturmuş tırnaklardaki mavi. Geçti.
Geçti, sökülmez, dokundu, sırtır boşluk, ben sana...

Sakladığım baharlar nerde bu kilim için,
Nerde yıllarca önce, ben sana...
Ne yaptın baharları, baharsız çok çiğ, topraklarda...
Çok çiğ, çiçek -hiç yok- hani bu kilimde?
Hani beyaz, beyaz, beyaz...Beyazları ne yaptın?
Çok çiğ bu kızgın yaz, çiğ bu karakış!
Bari biraz kışlarda... Çıplak, çok çiğ!

Çok çiğ bu çığlık, bu en bol renk: Kara! Ben sana
Hiç kara koyma demiştim, nereden düştü, çok çiğ
Paslı borulardan katran, soba zifiri.
Sonra eski patiska perdeler gibi solgun ve sıska
Parmaklarda kirli tütün sarısı
Çok çiğ kesik öksürük çiğ çatlak çağıldı.

En güzel renk mi, çok az! Eğreti, kaçamak, belki!
Belki kimi gecelerde ekleme
Sevinçlerden gelme çağla yeşili-Yanlış!
Eğretili otlarının yitik yeşili yani,
İki başlı kartalların ölü gözlerinde-
ki-belki, çok az!
Sonra çok az pembe, işe giderken ayrılışlarda

Kimi günler bir süre hani ayaküstü
Çekingen bir gülüş, çekingen çok çiğ çevre-
Pörsük-pembe, solgun güllerde, belki biraz!

Heyy! Kilimdeki bu bir sürü merteğin
İşi ne? Çok çiğ! Kendi gözümüzde
Çöpler vardı, karartmış önümüzü.
Çöpler, yeterdi kilimde, bol - çok çiğ çağ
Ama onlar mertek, doğru, çok çiğ!

Gözlerinin dalışı bile çok çiğ, çünkü...
Çünkü haçer nakışlarda bu çılgın çağrı,
Bu çürük iplik, bu ensiz atkı,
Bizim.

Atatürk

Ben eskiden yurt deyince
Şimdi bir düşünüş gibi gelir
O tarih ne tarihtir
Zaferler peşinde

Sarp dağların eteğinde
Bunca ırmak
Yeşil vadilerden akarak
Dalıp gider bozkırların içine.

Herkes işinde gücünde
Gökyüzü, şanlı bayram
Deniz, orman ve toprak
Yolumuzun üstünde.

Ben eskiden yurt deyince
Böyle düşünürdüm yurdumu,
Yurdun Atatürk olduğunu
Anladım Atatürk ölünce.

Atatürk bu yurda
Ellerini verdi,
Büyüyen çocuklarda
Atatürk'ün elleri.

Atatürk bu yurda
Gözlerini verdi,
Gökyüzü bir üzgün mavi
Atatürk öldü öleli.

Yıldızlar

Seni karanlıkta yatırıyorlar.
Korkuyorsun geceden:
Bakıp bakıp pencereden,
Yatağına sokuluyorsun.

Ben hep eski yerimdeyim, biliyorsun.
Hava açık olduğu zamanlar
Beni seyrediyor, seviniyorsun.

Ne olurdu, ben de,
Sana görüldüğüm şekilde
Odana gelseydim.
Ateşböcekleri gibi,
Küçük avucunda
Yanıp yanıp sönseydim.

Seneler geçip gider, büyürsün.
Bir gün olur, hepsi biter:
Endişeler, o çocuk üzüntün
Hepsi biter.
Aydınlanır seniğin geceler,
Güneş gibi görünürsün.

Biraz sabır, küçük çocuk, biraz sabır.
Ama, Allahın koyduğu yerde,
Yıldızlar daima yalnızdır.

Heraklit'in Suları

Ne zaman sokaklarda dolaşsam
Okul, sinema, sergi
Kullanıyorlar
Bendeki eski benleri.

Kalabalıklarda çoğalıyorum
Hangisine yetişeyim şaşkın
Tıpkı onun çizgileri
Karşıdan gelen şu kadın.

Bir küçük çocuk
Yıllarca öncem

Korkar mı gitsem yanına
Çocuk sen bensin desem.

Üç delikanlı yürüyor
Bir dört yol ağzında her biri bir yana
Üçe bölünüyorum
Yolların her birinde birim gidiyor.

Biri eve derslerinin başına... kitabı açıyorum
Biri parkta bir sevgili...bekliyorum
Bir yerde çalışıyor üçüncü okul dönüşü
Gecenin geç saati işimden dönüyorum.

Hey durun! diyorum, siz bensiniz, bensiz
Nereye gidersiniz, hey durun!
Sessizce yürüyorlar benden habersiz
Durmuyorlar, o kadar sesleniyorum.

Söyleriz

Çoğu yanlış yargılardır
Biri bizden neden kaçar
Neden gelir bilmezden
Nasıl utangaç
Asıl neden?

Biri bize açılmaz
Yaklaşsak da gönülden
Ailede bir pürüz, bir onur yarası
Çekilir suskunluğa
Uzaklaşır kendinden.

Senin belki acın yok
Böyle gizlenecek
Anla
Çok değişik yağmur yağar
Doğanın göklerinden.

Ne Kadar

Baktılarsa göre / ne kadar
Bir aynaydı gördüler
Yüzlerine tutulan.

Yıllar sonra birisi anlattığı anıda
Gene solgun bir güle / ne kadar
Bakar buzlu camlardan.

Töre

Alttaki odada yaşıyor hapis
Çekindiğim düşünce.
Zorladığı kapıda sürgü bir kopsa
İşim bitik, bilirim.

Nasıl yarım kalmaz herhangi bir sevincim
Sustuğunu sandığım sırada başlarsa
Haykırmaya derinden
Alttaki.

Ben onu oraya keyfimden kitlemedim.
Güçbelâ kandırdım da girdi.
Yarı sinsî bir gülüş, yaltakçı bir bakış:
- Vakti değil şimdi...

Olacak, ilerde, istediğin,
Sonra....
Anladı, aldatılmış, şimdi
Öfkeden deli gibi orda.

Kimsenin görmediği o karanlık yerde
Ondan önce niceleri yattı.
Yalvardı yakardı, derken öldü çoğu
Pek azı dayandı, bir gün ışığa çıktı.

Ben aslında hiç de cellât değilim,
İster miyim can versin yaşamak özlemi hapis.
Ama böyle yapmasam
Benden önce sizin töreleriniz.

NECATİ CUMALI

Güzel Aydınlık

Akdeniz göklerinden
Köpüklerinden, limon çiçeklerinden
Gözlerimde kalan
Güzel aydınlık
- Nesrin'i bir defa öptüm

Beyaz badanalı odam
Annemin yüzüne, soframıza
Gençlik hülyalarım düşen
Güzel aydınlık
- Ümitsiz kaldıkça seni düşündüm

Biz fakirdik ama iyi insanlardık
Bolluk yıllarında da
Felâket günlerinde de
Seni yanı başımda gördüm
Güzel aydınlık
Tatlı aydınlık

Eksik Güneşler

Kaç günümüz varsa şunun şurasında
O kadar güneşimiz var
Her günlük hakkımızdır mutluluk
Anla
Dün bugün eksilen güneşler
Ödenmez yarınla

Günaydın

-Nurullah Ataç'a-

Günaydın tavuklar, horozlar
Artık memnunum yaşamaktan
Sabah erkenden kalktığım zaman
Siz varsınız;
Gündüz, işim var, arkadaşlarım,
Gece, yıldızlar var, karım var,
Günaydın tavuklar, horozlar!

Yaz Geçti

Bütün yaz
Kuyunun başında yedik
Akşam yemeklerini

Cevizler iç tuttu
Bademlerin kabukları kurudu
Ayvalara sindi günüşiği

Yaz geçti
İçeriye aldık
Masayı sandalyeyi

Karıncalar ortaldardan çekildi
Kuyunun taşında arılar yok
Boş kova devrik durur şimdi

MEHMET ÇINARLI

Gerçek Hayali Aştı

Gerçek hayali aştı, ufuklar uzak değil.
En olmaz isteklere uzanmak yasak değil
Uçuyor rüzgâr gibi altımdaki küheylân,
Ne kadar dizginlesem yavaşlayacak değil.
Artık yaratan sensin havamı, iklimimi
Buzların soğuğu yok, alevler sıcak değil.
Gül yaprağına döndü tekmesi düşmanların,
Sunulan zehir değil, saplanan bıçak değil.
Öyle bir boşandın ki çöle benzer ömrüme
Bir Nuh tufanı oldu, sel değil, sağnak değil.

Yolun Bu Noktasında

Ne şiirler, ne şarkılar gerçek;
Şimdi yalnız bu ağrılar gerçek.
Seninle erdiğimiz mutluluğu
Hatırlamak inanılmaz gelecek.

Ne düşmek içkiye Hayyam'a bakıp,
Ne de Hâmid gibi isyan etmek.
Yeşeren bir ağacım dünyada,
Kuruyup gittiğimde kim bilecek?
Yunus'un iç huzurudur dileğim
Bir teselli bulur Tanrı'da tek.

Kuzey Kıyılarında

En güzel yaz günü sağnakla biter,
Gök delinmiş gibi yağmakla biter.
Uzanıp koylara sessiz uyuyan
Deniz ifrit kesilir fırtınadan.
Tekneler ters yüz olur, damlar uçar.
Yalanın gerçeğe benzer ne kadar,
Gerçeğin tıpkı yalan ey dünya!
Gücüm yetişmedi hiç anlamaya:
Var mıyım , yok mu; hiç mi, her şey mi?
Yadırgarım gün olur ellerimi;
Başım, ayaklarım yabancılaşır;
İçimde kan değil zehir dolaşır.
Taze dallarda bahar müjdesine
Bakarım düşde görülmüşcesine.
Bastığım yer kayar, ufuk daralır.
Dost gider, çevremi düşmanlar alır.
Sonra bir rüzgâr eser tatlı, ılık.
Ta uzaktan yanıp söner bir ışık.
İçim benzer, düşüp ümide yine,
Sağnak ardından açan gökyüzüne.
Türlü hazlarla coşup aldanırım.
Koca dünyayı benimdir sanırım.
Yazık ki az sürer bütün bunlar
Bu sahilin açan havası kadar.
Bilinmeden hayal mi, gerçek mi
Işıklar terkedip gider içimi

GÜLTEKİN SÂMANOĞLU

Uzun Vuran Gölge

Çağrılı gülücükle gelecek değildi ya,
İşte kasımpatılar, işte el titremesi:
Ve kalbimdeki dolup boşalmalar, depremeler.

Uzaklarda sanılan yarım yüzyıl geldi ya:
Artık kolay olmuyor, "akşam olsun" demesi...

Duygu meleyen kuzum, kuzulamaya durmuş.
Gülüşünü sularla bir tuttuğum yaramaz,
"Bir"ken, "iki" olmanın yol ayrımında yorgun.

Ne bu tedirginliğim, gölge uzun mu vurmuş
Yollarına ömrümün; ellerim durduramaz.

Bu eller kaç günahın, kaç sevabın sahibi?
Kalem tutan, el tutan, ara sıra gül tutan;
Dikenî kanatsa da, ille gül, ille gül.

Bir de üstüme yağın sevgiler, yağmur gibi:
Yaşamayı sevdiren, beni böyle avutan...

Baş ağrısına Sone

Aydınlık olsa da bir, olmasa da,
Hattâ bence olmasa daha iyi,
Hele şu ağzı kırık boş sūrahi
Ne durup duruyor sanki masada?

Ses mi var ne, yoksa yine yağmur mu;
Böyle beni uzaktan çağırın kim!
O saksıyı deviren ben değilim,
Karnım çok acıktı desem olur mu?..

Geçmiş karşıma bütün üzüntüler
Kırk yıllık dost gibi yüzüme güler,
Velhâsıl her şey aksi, her şey yarım,

Aradığım yerde yok kitaplarım,
Dünkü gazeteyi bugün de almışım;
Fazla ağrıyor kolum, yok yok başım...

Şemsiye

Bir şemsiye açıldı ansızın
Yağmura, kara güneşe karşı.
Bekledik durduk, en yüksek dağın
Göğe değdiği yerde barışı.

Gördük ki insanlar küme küme
Altında hep aynı şemsiyenin,
Kimi hayata, kimi ölüme
Kariş gelmede; gözlerinde kin...

Nedense unutamadık gitti,
Unutulacak bütün şeyleri,
Bir tanıdık saçakta kuş öttü,
Hoyrat bir rüzgâr çıktı, serseri...

Şemsiye hiç kapanmadı ama
Çıkan yel bulutları dağıttı.
Sanki yaz öğlesi kadar تنها
Şimdilik o şemsiyenin altı.

NÜZHET ERMAN

Şiir Değildir

Muhabbet bir Köroğludur artık
Kendi yok-namı söylenir

Kocaman bir gurbettir Anadolu
Kuş kanadıyle selâm gönderilir

Yunus-Karacaoğlan-Hacı Bektaş Veli
Yağmurdur şimdi köylerde-çiçek veya ekindir

Dua ile değil-kavga ile değil-kardeşlikle yok olacak
Dilimizde pas-kalbimizdeki kir

Yeter yalanla, kötülükle tebelleş olduğumuz
Kim demiş-kana kandır panzehir

Gözünün içine bakar-ha dese diye
Göklerinde şahin-denizinde Yunus-toprağında demir

O kadar eski-o kadar uzak- o kadar güzel ki Anadolu
İnsanın içinden ağlamak gelir

Ve bu bir feryattır-Kızılırmak dolaylarından
Şiir değil

Ana-Bacı-Avrat

Kimi avrat- kimi kaşık düşmanı
Kimi bacım der-anam der

Kadınlar taşır yükünü Anadolu'nun
Anadolu'nun kahrını kadınlar çeker

Düşegelmiş yüzyıllardır kismetlerine
Hasret ve kan - korku ve ter

Şaşarsın kolaylığına - ucuzluğuna saadetin
Bir beşbiryerde - birkaç basma - biraz şeker

Şahittir toprağın ondan - onun topraktan çektiğine
Sabandaki demir - kağnıdaki teker

Ya çapada - ya odunda - ya harmanda
Ya üç - beş keçinin ardında şeker

Onunla doğurgan Türkiye - onunla zengin ama
Konuşmada hak yok - sofralarda yer

Karanlık - uzak ve susuz Anadolu'da
Kadın hiç - kadın her şey - kadın hanım - kadın er

COŞKUN ERTEPINAR

İklim Mevsim Bilmez Bahçelerim

Bahçelerim var aydınlık yeşiller içinde,
Yeşil satarım, mavi satarım;
Ne ölçerim, ne tartarım.
İklim mevsim bilmez bahçelerim
Nar isteyen nar,
İncir dileyen bal alır benden.
Sonra yeşilim has yeşil
Mavim has mavi;
Yine de dil dökerim
Akşam sabah..
Kuşlar gibi şakır dilim diller içinde.
Hülâsa karanlık alırım, aydınlık satarım
Hem de parasız pulsuz
Benim gibi satıcı az bulunur eller içinde,
Gani gönüllüyüm dostlarım, gani gönüllü
Gönüller içinde
Ve iklim mevsim bilmez bahçelerim...

Bir Kanada Melodisini Dinlerken

Zamanın derinliğinden
Akıp geliyorsa,
Hüzün ve sevgi yüklüyse ses,
Bir ırmağın mırıltısı gibi...
Ha Kanada,
Ha Afrika,
Ha Küçük Asya'dan, değişmez!
Eğer yüreğin sesiyse ses,
O, duyan insanlığın sesi....
Hindli,
Finli olsun isterse söz,
Çinli, ya da Cezayirli...
Dudağı yakıyorsa ses,
Telleri ürpertiyorsa dokusu,
Rüzgârında okşuyorsa
Akdeniz'i, Okyanus'u,
O, seven insanlığın sesi...

Gözlerin pırıltısı gibi
Bir şeyse
Havada uçan.
Yüreğin kıyılarına vuruyorsa ses,
Ses değil artık dudağı kavuran,
Ses değil o,
İnsanı bulan insanlığın sesi...

İLHAN GEÇER

Melânkoli

O şehirde gene şarkılar söyleniyordur
Karışıklık görmemiş sevgiler üstüne
Işıkları sönmüş odamda
Yarım kalmış şarkımı duyuyor musun
Beni sorarsan gene yapayalnızım
Sen sıcak döşeğinde rahat uyuyor musun

Boş kalan yastığımı başkası mı doldurmuş
Ellerini okşayan o yabancı kim
Öyle uzak bakma yüzüme
Seni artık yolundan döndürecek değilim
Ne o gözlerin dolmuş yoksa ağlıyor musun
Kırk yılda bir olsun beni anıyor musun

Özlediğin hayatı buldun mu bilmem
Gözlerinde hâlâ hüznün var gibi
Gene yüzün gülmüyor anlat nedendir
Gene aşksız gene bomboş mu için
Niye ellerin soğuk yoksa üşüyor musun
Mutluluğun peşinde hâlâ koşuyor musun

Kar mı yağdı güvendiğin dağlara
Seni de bir türlü umdurmadı mı kader
Üzme kendini her şeye rağmen
Dünya yaşanmaya değer
Bu yerler bu âlem her şeyden yoksun
Sana sesleniyorum duyuyor musun

Belki

Gurbet gurbet öten tren sesi
Ve son kampanya ile başlayan özlemin
Unutacaksın bu şehrin garip gecelerini
Yıldızlarına uzanmayacak ellerin

Yollar sana sevinç bana hüznü verecek
Boynu bükük döneceğim odama
"Unut beni" diyordun ayrılırken
Unutmak kolay değil ama
Düşün bu şehrin garip gecelerini
Düşün yalnızlıklar içinde beni
Hani bir resmim kalmıştı sende
Onu olsun yalnız bırakma emi

Bilmez dünya hali bu
Zamanla değişebilir insan
Belki dönersin bir akşam vakti
Bulutlarla o uzak diyarlardan

FEYZİ HALICI

Zamana Vurulan Kerkit

Bir ıslak masal, ebemkuşağından
Dudaklardan ak pak okunmaktadır.
Boyanmış ipleri gün ışığından
Ufukta bir halı dokunmaktadır.

Büyümüş yaprağın, açmış çiçeğin
Halıcı kız türküsünde gerçeğin.
Altın tezgâhında geleceğin
Taptaze bir halı dokunmaktadır.

Kopan meyva düşe-durur dalından
Ayrılamam düşlerin en güzelinden.
Buğday başağından, Raman petrolünden
Bembeyaz bir halı dokunmaktadır.

Bir umuttur, tuttu tutar bacaları.
İlmek ilmek boşa verdik acıları
Gündüz al al, yıldız yıldız geceleri
Ufukta bir halı dokunmaktadır.

Bakmayın bir rüzgâr gibi estiğine,
İçimde büklüm büklüm duygular, yine...
Toprak toprak, destan destan, iğne iğne
Ufukta bir halı dokunmaktadır.

Ellerime Kar Yağıyor

Yalınca bir dağ-başında
Ellerime kar yağıyor...
Yazın yaz, kışın kış tanrım,
Bu ne mayalanış, tanrım;
En güzele, en korkunca,
Teselliler sonu, bunca,
Gök-yüzünde unuttuğum
Ellerime kar yağıyor.

Bu, yapraktan ince can'lar,
Bu kubbe kubbe ezanlar.
Bu dualar, rahmet rahmet,
Aşk, ısıtan can-evimi,
Bu başlangıç, bu nihayet,
Bu gördüğüm düş benim mi?
Nice dillerin telâşi?
Tekmil bir geceye karşı
Alev alev gözlerimden
Ellerime kar yağıyor...

Adımlar işte, ard arda
Gayrıca beklemek olmaz.
Açın perdeleri bütün,
Mavi mavi aynalarda
Uyanmak üzre, doğan gün.
Kulu kurban olduğum

Mutluca toprakta tohum.
Çiçek, niyazlar içinde.
Dal'ın türküsü bembeyaz.
Serpil serpil duyuyorum,
Bardaktan boşanırcasına,

Kopmuş takvimlere inat,
Duygu duygu kanat kanat
Ellerime kar yağıyor...

Bu deniz boyu dalgalar,
Bu müslüman dakikalar;
Her nefes alış-verişte
Duyduğum, bu gerçek işte!
Muştular içinde sazım,
Bu mu benim alın-yazım?
Dostlar görmüyor musunuz?
Çağrılar içinde, sonsuz,
Hep zamanların dışında,
Yalınca bir dağ-başında
Ellerime kar yağıyor...

İmbat

İzmir'e doğru bir tren gider
Yol boyunca incir ağaçları.
Ben susarım, yüzümde bir güzelin,
Rüzgâr rüzgâr konuşur saçları.

Bulduğum yıllar İstanbul'da,
Olaydınız, mutlak tanırdınız.
Bir gün Beyazıt'ta, bir gün Boğaz'da,
Kim bilir nasıl da kıskanırdınız?

İmbat denen şey bu olsa gerek;
Halâ dinmedi bu kırk-ikinci.
Bir uzak hâtıra gibi yalnızım,
Ne yapar, nerelerdedir şimdi?

Ararım yıllar yılı perişan,
Nevrim döner ağlarım, elimde mi?
Bilmem ki, son ümit şair dostlarda,
Mektup yazsam cevap verirler mi?

İzmir'e doğru bir tren gider,
Yol boyunca incir ağaçları.
Ben susarım, yüzümde bir güzelin,
Rüzgâr rüzgâr konuşur saçları...

MUNİS FAİK OZANSOY

Zaman Saati

I

Hasretim o çocuk uykularına,
Ölüm kadar derin, rüyasız, siyah...
Bir şey götürmemek dünden yarına,
Hayata yeniden doğmak her sabah.

Farkı yok uykudan uyanıklığın,
Gündüzün geceden, hayâlin düşten;
Dilsizler, sağırklar, körler bir yığın,
Yaşıyanlar farklı değil ölmüşten.

II

Ölçüler değişti, dünya ufaldı,
Geçiyor saatler, günler uçarak;
Artık bütün yollar geride kaldı,
Göz mesafesine girdi son durak.

Dikkat et kalbinin her vuruşuna;
Tatlı heyecanlar mevsimi bitti;
Ne kadar geriye alsan boşuna,
İleri gidiyor zaman saati.

KERİM AYDIN ERDEM

Kınalı Türkü

I

Cırcır böceklerini dinledim umutla
Düşlerin korkulu yanını tutup attım
Haykırışı başladı
Dalgalı mavi sularda kuğunun
Silindi duvarlara serpilen karamsar yüzü
Kahrolmuşluğun.

Bu gezinen yabancı otların değişik kokusu
Duru tazeliği bilmem kaçını baharın
Uyuklar sevda sokaklarında üveyikler, sessiz
Gökyüzüne tutunan kınalı türkülerin
Tadını bir bilerseniz.

Basık saçaklara tünedi de serçeler
Uyanedi deli gönül dilendi deli gönül
Dağların bulutlara eriştiği görüldüğü salkım-saçak
Bir titretici rüzgâr eksikti
Üfür bakalım üfür
N'olacak

II

Çisil çisil yağmur sonrası
Gün ışığını aramak boşuna
Elif'in toprak testisine bıraktık berketi
Uçarı sevgilerde anlamazsınız Elif'i
Siz ne oluyorsunuz
Maviliklerin dahası var, söylemem

Öyle desen öyle desen
Yollara çıktım bir kez
Ah nedir bu özlem
Katlıyalım usuca dürelim uzaklığı
Ben yoldayım, hadi gel.

Allı güllü kızların geçiği bu görünen
Başladım türküler yakmaya

Sazın tellerinde kıvranacak
Hayır etmek budur saçalım üstünüze başınıza
Benim yaşamam olsun kınalı türkülerin hepsi.
Açık dursun pencereniz.

III

Olmalı da alınında perçem olmalı, bakmalıyım
Böyle başakların salınışı değil dediğim
Biri bari çatlasa kırk tohumdan daha ne
Sende sevinirsin değil mi sevdiğim.

Cırcır böceklerini dinledim umutla
Düşlerin korkulu yanını tutup attım
Dalgalı mavi sulara kanadı değdi kuğunun
Sabaha bak "selâm" dedi, dayanedi kapıya
Adı mı olur kahrolmuşluğun.

Düşler-I

Döner baeşimde pır pır kanadların
Atlıkarıncalar seslenir usuldan, bakamam
Atlılar gelir geçer, atlılara gelir geçer
Gceyi geceden kurtaremak isterim
Yaleniz, mutsuzluğum dolar avuçlarıma
Oturur yokluğun ölümsüz ölüm gibi
Uyutmaz çok çiçeği Mezopotamya'nın
Seni ehramelerin yücesinde beklerim
Aşkımız ululansın isterim Tanrıçalar katında
Yaşamayı makaslar gibi uçuşun vardı
İyiden çatlamış bir Babil sabahında.

Seni o kuytu oramanlarda tutmak istesem
Bir aryanın anlamsız tellerine kaçyorsun
Çiğlarca büyüyor yasası Hamurabi'nin
Görmüyorsun, duymuyorsun, ama olmuyor
Zorlu sınavlardan geçiyoruz nasılsa
Solgun kıyı otlarına dönüyor garipliğimiz
Çatlamış Babil sabahında ısınmak kalıyor bize
Sonra durak, sonra uçmaların, sonra ayarılık
Kesilmiş ağaçlar gibi ağılıyor halimize.

Bir gemidir yanaşsa, adımlayıp atlasam
Dolaşmam için krallar ferman buyursa
Küçülmüş forsa ellerinde güç olsam
Hangi yaprakta gizlisin bir bilsem
Avuçlarımda mutluluk açardı, gelirdim
Güvercinim olurdun damarlarımda çırpınan
Sıcaklığım olurdun gece gündüz
Yüreğimde yanan.

Döner başımeda pır pır kandların
Halâ ehramların yücesinde beklerim.

BEKİR SITKI ERDOĞAN

Bin Birinci Gece

Gurbetten gelmişim yorgunum hancı
Şuraya, bir yatak ser yavaş yavaş...
Aman, karanlığı görmesin gözüm,
Beyaz perdeleri ger yavaş yavaş!

Sıla burcu burcu, ille ocağım,
Çoluk çocuk hasretine kucağım;
Sana her şeyimi anlatacağım,
Otur baş ucuma, sor yavaş yavaş.

Güç belâ bir bilet aldım şişeden,
Yolculuk başladı Haydarpaşa'dan...
Hancı; n'olur elindeki şişeden
Birkaç yudum daha ver yavaş yavaş.

Ben o gece hem ağladım, hem içtim,
İki gün diyardan diyara uçtum.
Kayseri yolundan Niğde'yi geçtim;
Uzaktan göründü Bor yavaş yavaş.

Garibim, her taraf bana yabancı,
Dertliyim, çekinme doldur be hancı!
İlk önce kımıldar hafif bir sancı;
Ayrılık sonradan kor yavaş yavaş...

Bende bir resmi var, yarısı yırtık,
On yıldır evimin kapısı örtük!
Garip bir de sarhoş oldu mu artık,
Bütün sırlarını der yavaş yavaş.

İşte hancı! Ben her zaman böyleyim
Öteyi ne sen sor ne ben söyleyeyim!
Kaldır artık, boş kadehi neyleyim,
Şu benim hesabı gör yavaş yavaş.

Kışlada Bahar

Kara gözlüm efkârlanma gül gayri
İbibikler öter ötmez ordayım.
Mektubunda diyorsun ki "gel gayri"
Sütler kaymak tutar tutmaz ordayım.

Ah çekerim resmine her bakışta
Bir mahzunluk var o boyun büküşte
Emin ol ki her sigara yakışta
Sanki duman tüter tütmez ordayım.

Mor dağlara karargâhlar kurulur
Eteğinde bölük bölük durulur.
On dakika istirahat verilir
Tüfekleri çatar çatmaz ordayım.
Dağlar taşlar bu hasretlik derdinde
Sabır sebat etmez gönül yurdunda
Akşam olur tepelerin ardında
Daha güneş batar batmaz ordayım.

Aramıza dağlar girmiş koskoca
Meraklanma gönlüm dağlardan yüce
Bir gün değil, beş gün değil, her gece
Yatağıma yatar yatmaz ordayım.

Bahar geldi koyun kuzu koklaştı
İki âşık dört senedir bekleşti
Kara gözlüm düğün dernek yaklaştı
Vatan borcu biter bitmez ordayım.

YAVUZ BÜLENT BÂKİLER

Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem

Ben, kağnılarla yaylılarla büyüdüm geldim
Çocuk yüreğimi yakan türküler dinleye dinleye.
Mahzun kağnılarınla, nazlı yaylılarınla
Ve tozlu yollarınla sevdim seni Türkiye!

O tezek topladığım kırlar, yaylalar...
Başına oturduğum, ekmek yediğim atandır.
Türkiyem, Anayurdum, sebebim, çarem...
Taşına toprağına vurgunluğum bundandır...

Akşam karanlığıyla başlardı kurbağalar
Susar gökyüzü kadar, dinlerdim biteviye.
Gecemi besteleyen cırcır böceklerinle.
Kurbağa seslerinle sevdim seni Türkiye!

Bir Peygamber sofrasıydı soframız:
Biraz tandır ekmeği, biraz çökellik...
Yoksulluğunla da bağlandım kaldım sana
Mecnunlar gibi üstelik.

Yağmurlar başlayınca, odalarımız damlardı
Dizlerini döve döve ağılardı anam.
Şimdi kırkikindiler boyunca sırılsıklam
Küçük kerpiç evlerin çıkmaz aklımdan!

Türkiyem! Hasretim! kınalı türküm!...
İçiçe güzellik, uc uca kahr
Yüreğimi bin parçaya bölseleler
Her parçası yine seni çağırışır.

MUSTAFA NECATİ KARAER

On Nehir

Öpesim gelir şarkılı dudakları,
Bütün şarkılarda sen varsın
Geceler içinde on nehir
Geceler boyunca akar.
Bütün nehirlere ferman eyledim: Kurusun!
Ellerin var.

Aynı yıldızda birleşiyor yalnızlığımız
İçimizde aynı şarkı çalınıyor,
Rüzgârlı simsiyah saçlarıyla
Geceler ikiye bölünüyor.

Gecenin bir yarısında sen
Öbür yarısında zaman;
Öpüşünün sesi gelir, dötrnala
Yitik çağlardan.

Evimizin Önü

Evimizin önündeki yoldan
Askerler talime giderdi her sabah
Ben okula.

Evimizin önündeki yoldan, ah
Askerler talime gitmiyor,
Ben okula.

Bıyığı yeni terlemiş delikanlılar,
Kasketler sağ kaşın üstüne eğik
Köşe başlarında ıslık çalar
Ben bilya oynardım.

Bıyığı yeni terlemiş delikanlılar
Görünürlerde yok, nerde kaldılar,
Nerde o kızlardan güzel bilyalar
Nerde yitirdik?

Uzak aydınlığında tozların
Yuvarlanıp tadını çıkarıyorum,
Ağız dil vermeyen çocukluğun.

Uzak aydınlığında tozların
Adı kalan günleri arıyorum,
Kapımızın önünde uzun uzun.

Sonbahar Değirmeni

Günbatısı sularında güzelliğin,
Uzak aynalara vuran bir karanfil.
Ebemkuşağı bir tuhaf, bir tedirgin,
Pencereler ışın farkında değil.

Düşler kapısı, ardına kadar açık,
Kuş sütü havuzunda mısın şimdi?
Seni, morların en güzeli çağırıyor
Çıkacaksan anadan doğma çık.

Bir yağmur sonrası alnında saçların
Susmuş sarmaşıklar garipliği,
Yalnızlığı emziriyor parmak uçların
Parmak uçların ne iyi.

Uzun karanlıklarımı tutuşturan
Masallarımın "Kibritçi Güzeli"
İçimde yalnızlığın atları,
Çoktan lâcivert denizleri geçti.

Sonbaharı bitti Değirmen'in
Gerçekle yüz yüze, öyle bir masal;
İyi akşamlar güvercinim
İyi akşamlar, hoşça kal.

SALAH BİRSEL

Güzin'in Gençlik Yılları

Ben Güzin'i düşünürken
Güzin'in de düşündükleri vardı
İnce inceydi parmakları
Minnacık bir yüzü vardı
Güzin'in aklında
Atlar arabalar
Daha başka erkekler
Başka hayatlar vardı.

Güzin'in kedileri vardı
Benim gibi okşanmak isteyen
Ama sevdanın adı geçsin
Güzin kaşlarını çatardı.

Güzin masalların da Güzin'i
Şehzadeler Güzin'in de şehzadeleri
Bir büyük defter tutar
Güzin'in hayalleri

Ben odada otururken
Güzin'de oturduğu odalar vardı
Kendisine ait bir yatağı
Kendi uykuları vardı.

Kaşık Havası

Size bir türkü çağırırım Sulukule işi
Ama siz de lütfen tempo tutun
Kaşık şakırdatın el çirpın
Biz türküyü yayarken siz hey hey çağırın
Siz dümbelek çalın ben ortada dönerim
Pencereye atlar masaya çıkarım
Ama ben zıp zıp zıplarken
Siz de lütfen göz süzün
Lafı mı olur Şamran Hanım'ın
Size oyun üstüne oyun döktürürüm
Gerdan kırarım dudak büzerim
Ama siz de lütfen göğüs titretin

Hah şöyle siz de bacak değiştirin
Eteğinizi dalgalandırın çorabınızı çekin
Soytarılıktan soytarılığa geçerken ben
Siz de kısraklar gibi tepinin
Fırlayın sahneye sonunda siz de
Siz de döküldükçe dökülün
Ben zurna çalarken
Siz de lütfen göbek üstüne göbek atın

Hacivatın Karısı

HACİVAT'ın karısı
İncecikten yeldirmeli
Göz kaş oynatmalı
Gerdan kırmalı
Belden sarmalı

Gülmeli güldürmeli

Rakı sözmeli
Âşık üzmeli
Şiir düzmeli

HACİVAT'ın karısı
Beyoğlu'nda gezmeli

SABAHATTİN KUDRET AKSAL

Doludizgin

Doludizgin delifişek
Bir yüce orduydu onlar
Ağaçta gördükleri tek
Donan çiy tanesinden taş
Çağından yola çıktılar
Karanlıkta ve bilerek
Adım adım hızlı yavaş
Bırakarak yüklerini
Her gün daha bir yeni
Bıçak gibi bilenerек
Geldiler günümüze dek

Kiminin Platon'du adı
Sophokles El Greco kiminin
Bir altın kuşun kanadı
Vururdu durmadan korkunç
Sessizliğinde gecenin
Dante'ydı Ronsard'dı Bach'tı
Kızgın güneşte yanan tunç
Yeryüzünü kuran bize
Atılış çizgi ve dize
Bol bir yağmur gibi yağdı
Aydınlığımızın tadı

İlk çağda çiğ maviydiler
Mermerde yansıyan ışık
Sonra gün değişir döner
Kokusu oldular orgun
Gizemleriyle karmaşık
Ekseninden çıkan çember
Çevrilerek daha yoğun
Açık denizlere kaçış
Soluk soluğa bir yokuş
Gider esrik sürücüler
Ve bir böcek zamanı yer

Bir Resimde Atatürk

İzmire girişini Atatürk'ün
Bir kahve duvarındaki resimde gördüm

Bir ılık güz öğlesinde
Şanlı hâki urbası üstünde

Koymuştu kılıcını içine kınının
Yürüyordu arasında sevgili halkının

Ayağında Anadoludan getirdiği toz
Bir inanç gözlerinde tükenmez

Alabildiğine insan kalabalığı ardı
Bir aydınlık geleceğe bakıyordu

Sevinçti ışıkta türküydü
Görseydiniz o resimde Atatürk'ü

Yeni Gelen Güne Türkü

Merhaba yeni gelen gün
Gökyüzünde belirsiz aydınlık
Denizde çivit mavisi
Merhaba yaşama gücüm

Hadi bakalım başla işine
İlk vapuru ilk treni
İlk uçağı kaldır
Dünyamızın çarkı dönsün

Şu çarpan yüreğimizin
Umutunun sende olduğunu bil
Bil de ona göre davran
Getireceğın mutluluğın getir

Bir Aydınlık

Diriliğimle sarmaş dolaş uykum
Gecelerimin sıcak denizleri
Yüzünde dalıp dalıp gidiyorum
Uzuyor bir yere doğru gözleri

Bir kuş sürüsü uçuşuyor birden
Dilleri bir benim bildiğim çığlık
Eski çağlardan bugünlere gelen
Süre dışı bir yontudan aydınlık

Konuşmak

Konuşuyordum, konuşuyordum, konuşuyordum,
Yanıbaşınızda; ot bürümüş güneş burçların
Eski diliyle. Sustum, sessizliğimle uyandınız!

ATİLLÂ İLHAN

Rubaiyat'tan

trenler katar katar
şu dağdağalı dünya garında gördüğüm
türlü çeşidi var
kimisi gümüştedir camları kesme billur
kimisi ahşap durduğu yerde tutuşur
kimisi sanki solucan uzar uzadıkça
kimisi düğüm üstüne sanki düğüm
kim olsan fakat hangisine binsen
nasıl binersen bin
değişmez varılacak son istasyon ki ölümdür ölüm

korkunun kulak gibi çınladığı bir hicran saatında
tehditlerle dolu bir kış doludizgin yaklaşıyor
yağmurların soğuk kanatlarında.
çevremde muazzam bir baş dönmesidir
adeta şehir münzevi bir soru işaretliyim
simsiyah şemsiyemin altında
bir vapur gibi uğuldayarak
hışımla sırlıklam
ansızın karşıma çıktı gece
başıboş bir vapur gibi
kara sularına girmiş
gizlice
o yol kesemez ben duramam artık
çarpışmamız kesinleşti
ne korku ne pişmanlık ne yeis
en sessiz derinliklere içimde belki senin
hasretini götüreceğim
sadece

Pia

ne olur kim olduğunu bilsem pia'nın
ellerini bir tutsam ölsem
böyle uzak seslenmese
ben bir şehre geldiğim vakit
o başka bir şehre gitmese

otelleri bomboş bulmasam
içlenip buzlu bir kadeh gibi
buğulanıp buğulanıp durmasam
ne olur sabaha karşı rıhtımda
çocuklar pia'yı görseler
bana haber salsalar bilsem
içimi büsbütün yıldız basar
bir hançer gibi çıkıp giderdim
ben bir şehre geldiğim vakit
o başka bir şehre gitmese
singapur yolunda demeseler
bana bunu yapmasalar yorgunum
üstelik parasızım pasaportsuzum
ne olur sabaha karşı rıhtımda
seslendiğini duysam pia'nın
sirtında yoksul bir yağmurluk
çocuk gözleri büyük büyük
üşümüş ürpermiş soluk
ellerini tutabilsem pia'nın
ölsem eksiksiz öldüm.

CEMAL SÜREYA

Önceleyin

Önce bir ellerin vardı yalnızlığımın benim aramda
Sonra birden kapılar açılıverdi ardına kadar
Sonra yüzün onun ardından gözlerin dudakların
Sonra her şey çıkıp geldi

Bir korkusuzluk aldı yürüdü çevremizde
Sen çıkardın utancını duvara astın
Ben masanın üstüne kodum kuralları
Her şey işte böyle oldu önce

Güzelleme

Bak bunlar ellerin senin bunlar ayakların
Bunlar o kadar güzel ki artık o kadar olur
Bunlar da saçların işte akşamdan çözülü
Bak bu sensiz çocuğum enine boyuna
Bu da yatak olduğuna göre altımızdaki
Sabahlara kadar koynumda yatmışsın
Bak bende yalan yok vallahi billâhi
Sen o kadar güzelsin ki artık o kadar olur

İşte bak sen gözlerin de burda
Gözlerinin ucu da burda yaşamaya alışık
İyi ki burda yoksa ben ne yapardım
Bak çocuğum kolların işte çıplak işte
Bak gizlisi saklısı kalmadı günümüzün
Gözlerin sabahın sekizinde bana açık
Ne günah işlediysen yarı yarıya

Sen asıl bunlara bak bunlar dudakların
Bunların konuşması olur öpülmesi olur
Seni usulca öpmüştüm ilk öptüğümde
Vapurdaydık vapur kıyıda gidiyordu
Üç kulaç öteden İstanbul gidiyordu
Uzanmış seni usulca öpmüştüm
Hemen yanımızdan balıklar gidiyordu

San

Kırmızı bir kuştur soluğum
Kumral göklerinde saçlarının
Seni kucağıma alıyorum
Tarifsiz uzuyor bacaklarım

Kırmızı bir at oluyor soluğum
Yüzümün yanmasından anlıyorum
Yoksuluz gecelerimiz çok kısa
Dört nala sevişmek lâzım.

Teknokratlar

Bütün mimarlar yüksek, mühendisler de
Bir sen kaldın alçak mimar ey Sinan Usta!

Seviş Yolcu'dan

12.

Bahçelerden geç parklardan köprülerden geç git
Aşkar da bakım istiyor öğrenemedin gitti

13.

Seviş yolcu büyük sözler söyle ve hemen ayrıl
Uçurumlar birleştirir yüksek tepeleri

İLHAN BERK

Balad

Ben böyle deniz görmedim, ne kadar seni düşündüm
Gittim ne kadar bilemezsiniz ne türlü karanlık
Baktım biri yok o kentlerin hiç olmamışlar gördüm

S bir kadın balkonunda baksam ne zaman olurdu
E sesinde yüzlerce trenler yürüdü Galile'de
Sizi bilmem ben galiba olmadım o dünyalarda
Salt bir it karanlık akşam üstü denizlere doğru
Durmuş nasıl bu gökte bu yalnızlıklar yaşamada
Ne yaşamışsa görmemişiz yaşanmış o kentlerde
Gittik gittik bizi bu surlar tuttu böyle kaldık
Böyle güneşlere bayılıyorum çok güneşlere
Hafif otlar yürüyor evlere pis Istanbullara
Şey ile şaysız geçiyorum o kapanık güneşlerde
Siz bir durma benim karanlığımı yadsıyorsunuz
Sokağa çıkmayın diyorum çıkmayın duymuyorsunuz
Benimle gelen o büyük sıkıntıdan gelenlerdi
Ta Galile içlerinden yürüyerek gelmişlerdi
Biriniz beni görmediniz ne kadar bağırdımsa
Denizler baktığım tüm o denizler gösterdi bana
Bir yalnızlık yeryüzündeki kapılar bir o gördüm

Aşklar, I.

Kent ayakta idi. Ayakta ve göğün oradaydım. Çevrilmişti sular.
Sokaklar, dağ yolları. Otlar eğilmişti. Eğilmiş ve yitildi.
Kuşsuzdu gök. Gitti geldi atlılar alanlarda. Düştü gölgesi silâhların.
Yarı yüzlerini çıkardı çocuklar pencelerden.
Dirimin yarı yüzleriyle baktılar.
Boştu evler, kapı önleri, karınca yuvaları.
Bozgunun içinden bağırdım sana.
Tutulmuş sokaklardan. Kulelelerden.
Sesim döndü geldi. Bulmadı seni.
Anladım başlamıştı yıkımımız.
Sürgüne ve köleliğe. Uzak ağzından.
Çılgın etinden. Gök basılacak, köprüler atılacaktı.
Bırakılacaktı boralar. Sesler sürülecekti.
Bizim ayrılığımız için. Yalnızlığımız için bizim.
Kanın adına.
Böyle bağırdım sana bir ucundan göğün.
Geçip fırtınaları. Soğuk silâhları. Baktım durdu boralar.
Kuleler, kuzgunlar geçti. Döndü rüzgâr gülleri.
Yeni insanlar, eğik otlar kalktı. Kent ayakta idi.
Değişmiş gibi yeryüzü.
O zamandı gördüm yüzün dolaştı dağ üstlerinde.
Yaktı sönük ateşleri. Geldi.

Su

Yaz dağda. Açmış kanatlarını gök
Suyu denetliyor. Kıvıltısız uzanmış

Su. Göğü seyrediyor. Gerip derisini
Yavaşça ve duruk. Yazarak yazısını

Bir ayraç açıp, birelma gibi örneğin.
Uyur böcek, habersiz ondan. Birbaşına.

Yaz ölür. Geçmişle gelecek gibi.
Uyur gök. Çünkü koşmuştur sabah nehirlerini

Terli ve hırçın bir at gibi geliyordur.
Durur onun için su. Anızın ve kocaman.

ÜLKÜ TAMER

Ağaçlar Geçtim Ordan

Dün gece kümese bir tilki girdi.
Bütün gece aradık, tilkiyi bulamadık,
Tilkiyi aradık, tilkiyi bulamadık,
Koruyu aradık, tilkiyi bulamadık.
Ne biçim bir tilkiymiş, şaştım gitti.

Kümese girmek için, (işte işin iç yüzü)
İnsan biraz bilet alır, birazcık para verir;
Demir tavında dövülür, ağaç yaşken eğilir.
Çocuk cetvelle dövülür, tilki yaşken eğilir;
Gün olur, kuşlar gelir, kuşlar karla örtülür.

Gün olur, tilki yürür, tilki dereden atlar,
Gözleri ağaçlarda, gözleri elmalarda.
Tilki horozu sever, dere tilkiyi sever.
Dalgın atlayışında alır cebine koyar;
Fısıltıyla yayılır benim gizli ikindim.

Ben tenhalık diye serçeleri bilirim.

ÖZDEMİR ASAF

Sanki

Bu bakış seni görmek içindir
Senden başka bir şey var mı...
Denizlere bakıyorum, denizlere...
Denizler bu kadar mı..

Bakıyorum başka şeyler göreyim diye...
Tabiat ezilip büzülüyor karşımda.
Manzaraların ömrü birer saniye.
Bulutlar ayağımın dibinde, sen başımda.

Yıldızlara bakıyorum, yıldızlara...
Bir sen varsın benimle bakan.
Ne oldu diyorum, öteki insanlara.
Hani sözleri vardı, hayatı aydınlatan.

Ö. EDİP CANSEVER

Yer Çekimli Karanfil

Biliyor musun, az az yaşıyorsun içimde
Oysa ki seninle güzel olmak var
Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi
Bir ağaç işliyor tıklar tıklar yanımızda
Midemdi, aklımdı şu kadarcık kalıyor.

Sen o karanfile eğilimlisin, alıp sana veriyorum işte
Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel
O başkası yok mu bir yanındakine veriyor
Derken karanfil elden ele.

Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle
Sana değiniyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
Birleşiyoruz sessizce.

Ben Bu Kadar Değilim

Ben bu kadar değilim
Kışlada ölü bir zaman
Bir güzel at durdukça gider
Gittikçe döner bir güzel at durdukça
Askerim, benim ağzım kuşlardan.

Güneşi sormuyorum lekelenmiş dallardan
Dalları sormuyorum dallardan daha iyi
Yüzümü istiyorum bir süvari alayından
NE yapsam istiyorum, ama istiyorum
Bir kişi bile değilim yalnızlıktan.

Bir kişi bile değilim yalnızlıktan
Gözlerim ormanlara asılı
Ağaçlar, kırlar ve şehirler geçiyor kaputumdan
O kadar geçiyorlar ki, sadece duyuyorum
Bir an bir yerde ölümü tanımazlığımdan.

Ben bu kadar değilim
Kışlada ölü bir zaman.

Şe Şey Şey ve Şeylerden

Bir adam kendi tiyatrosunda, tamam
Bir köpek sokak deęiřtirdi, korkak
İçi sût dolu bir lokanta, ve kapandı
Ben ağzıma geleni söyledim, öyle
Gene bir ağaç öttü, bu kaçınıcı.

Sevişsek olmaz mıydı, varan bir
Elbette olurdu, bir kır çiçeği bir bulut
Bir gülüş kanamak üzere, ve gizli
Ve çabuk tarafından bir şey, şarap
Aşk gene kelime değiştirdi, vahşî.

Güneşe çıktık, bunu unutma, varan iki
Ne uzak bir sesimiz vardı, efsane
Gelince Ç ile geliyordu çay
Oysa biz iki demiştik, varan üç
Gözler ki demeye kalmadı, derin.

Kim bilir ne seviştik ki saat kaç
Elleri tetikte bütün gazetelerin.

Robespierre

Her gün biraz daha yalnız Robespierre
Ve Fransa biraz uğultulu
Yalnızdır akşamı yok edilen bir subay
Bilinmez ürkütölmüş atları ne çok sevdiği
Her yalnızlık biraz ihtilal.

Çok şeyleri kadınlar için yaptım, kadınlar
Onlar ki yokmuşum gibi sevdiler beni
Beęenmek, beğenilmek gibi ayrı kaldılar
Bir gün de akşamdı, ben o akşamı hiç unutmam
Her sessizlik biraz ihtilal.

İşte bir tanrı evi, kimler ki geçerken uğruyorlar
Sonra çılgınlar gibi kalabalığa
Belki de yarı kalmış bir sevgiye koşuyorlar
Belki de her boyun eğdikleri, her diz çöküş
Yavaşça bir ihtilal.

KEMAL ÖZER

Birikime İnanmak

Dalgayı haber veren yakamoz
kimin gözüne çarpar kıyıda?
Çiçeğe durduğunu kim ayırt eder
tepeden tırnağa giyinmeden ağaç?
Kimin dikkatini çeker küçücük bir bulut
güneşi kapatmadan önce

Gül Yordamı

herkesin başladığı onlar için bir gün
uzatılmış bütün iskemlelerden ayakları
herkesin yolunda onların ayakları
onlar yüzler binler düşmek zorunda olan

kapılarının önünü suluyor aylardan pazartesi
sarışın kara kumral saçlardan kadınlar
hiç güzellikleri olmadı bakılsa anlaşılır
silâhtandır onların ağlaması bir gün

kuşlar mıdır onlar ki ellerimin altında
her kanatları ayrı haber
çay evi kapısından tanıyorum girer girmez
kalabalık oluyorlar daha ilk bakışta

şu bizim beğenmediğimiz korku
savaşırılık için onların açılan bir gül aralarında

???

kimseye aldırıldığı yok
şapkalarından bir şapka
denize doğru arkası

bana mısın demiyor
günde yirmi öğün asılsa
şapka değil kiral şapkası

boyunlarınız için dikkat
olanlardan biri de kiral
lâle yetiştirmeye meraklı

Sınırlamıyor beni sevda
yalnız senin görüntünle.
Ne sendeki güzelliğe bağımlı
ne benim duygularıma tutsak
birlikte omuzladığımız dünya.

zincirleri yok kafamızda
yalnız birbirimizi düşünmenin.
Birlikte ürettiğimiz sevinç
çürüyüp giderdi çoktan
paylaşmasaydık başkalarıyla

TURGUT UYAR

Şimdi Biz

şimdi biz sınırsız bir dönemdeyiz
doğrusu hak etmiştik bunu denebilir
ama hiç kimse inciri durduramaz
o her zaman büyür ve tadla yenir
ve örneğin kara kuru bir adam
göklere bakabilir durmadan
keza bir akasya göklere doğru büyür
gece gündüz ayırmadan
örneğin yaşınız kaç der birisi
yani kaç yaşındasınız demek ister
siz göğe bakarsınız o kadar

sonsuzluk başlamıştır artık
eski bahçelerde
durgunluk değildir ki sonsuzluk
eski bahçelerde
erikler ve baldıranlar arasında
ahşap bile olsa bir evde
birbirleriyle dövüşürken yer örümcekleri
pershinglerle SS-20'ler gibi

birisi bir camı açar birden haykırır
sen de varsın ey hayat
tıpkı ölüm gibi.

Kesiksiz Övgü

Esmer güzeli Necla'nın baktıkça "bayıldım" dediği gökyüzü
İşte ben bunu mutlak yazmalıyım dedim
Karanlıkta dünyayı bir bir hatırlamak
Ben yeter dedikçe şehirlerin güzelleşmesi
Bir anda kendi kendime bulduğum mutlu gerçek
Bir kadın var beni onun iki eli iki gözü kurtarır yaşamamaktan
Öyle hoşlanırım ki onunla yatmaktan utanırım artık

Sabahları acıkmayı ondan öğrendim.

Rubai

yük gemileri geçti, biz uzaktan dolduk boşaldık
önce yıldık yükten ve şilepten korkuyla ufaldık
ama bizdik bizdik denize maviyi gemiye yükü veren
hızlandı sonumuz hızlandı iyice, yani çoğaldık

Rubai

hazırlandım hazıra durdum giydirdim gölgemi
kuş çığılığı senin bölgen sorma benim bölgemi
aşklar telef olup gider sokak köpeği gibi
gitsin. Harcansın bazı şeyler : Sen dur e mi.

A. TURAN OFLAZOĞLU

Fatih

Durup dinlenmeden arandığımız
Sendin içimizdeki ormanda, sen:
sendin kaygılar içre andığımız
çevremize karanlıklar inerken.

Yüzyıllar boyu alev alev yandık
küllerimizden doğasın diye sen;
yeryüzü yenilensin diye artık
senin elmas üreten gençliğinden.

İşte bir çağı boğan kara düşler
ürküp kaçışlılar sen yaklaşırken;
biz yandıkça senin şafağın söker
ve orduların taşar güneşinden

Dörtlükler

1

Sana varan geçit var ya, dar mı dar dediler.
Sevdam içinse, yerler gökler kadar dediler.
Ben ateşi bağrımda tutamayınca artık
bağrıştılar: evrende yangın mı var dediler

5

Kurtulacak, mayamıza karışıyor Tanrı
Biz seviştikçe dünyaya alışıyor Tanrı.
Seni okşayan ellerim ısıldıyor bak, bak
içimizden uyanmaya çalışıyor Tanrı.

13

Görün görmez çıkıp kendi yörüngemden sana yettim.
O bilinç karartan ışınların kaynağına yettim.
Güzelliğin gök burçlarını seyredebilmek için
kendimi senden uzak karanlıklara sürgün ettim.

26

Uzun süre tâ senden uzaklarda kaldım da geldim
Yüzünü resmedip boşluklara, çoğaldım da geldim.
Sana yönelmişti dağ taş sular ağaçlar güneşler...
hepsini rüzgârımın terkisine aldım da geldim.

Dersaadet

Sarp doruklar düşünde yeni uçuşlar kuran kartal
bir öntadla kanatlarını kimıldatınca
bir ateş kızılı koptu yukarılardan,
dağıldı dört bucağa büyük, yeşil rüzgârlarca;
halka halka genişledi ufuklar.
Ve Sultan, kutlu fethine girişmeden, buyurdu:
"Hülyâ-yı hümâyunum nakşoluna rû-yı zemine!"
Yükseldi duvar duvar, yükseldi burç burç
Rumelihisar.

Ölümsüz olmayı göze aldı genç hakan.
Ve ozan, tutkusu kendinden büyük o hünkârla
çağdaş odu bütün bunları gördü de.

Gözüm,
avlanmadır benim gezinmelerim. Sen evde
yemeğimizi pişirir, çamaşırımızı yıkarken
düşünürsen,
dersen: "Erkeğim zaferle dönsün! Evrenin yaratıcı
güçleri
onun yüreğinde toplansın göğün bütün güneşlerini
besleyen
o kutsal cevher parlasın gözlerinde, erkeğim
zaferle dönsün evine!" Sen böyle dersin,
o kartalın düşleriyle çağdaş olurum ben. O zaman
Cânım,
av torbam şişer böğrümde kekikler, sülünler,
sığırcıklarla
(turfanda türkülerim, oyunlarım, öykülerim benim)
ve ormanın yeşil yeşil zonklayan koynunda
kendi ayaklarının çıkardığı çitirdilardan ürken
karacalar
(çekingen duygularım, sezislerim benim)
ve kayadan kayaya sıçrayan, yardan yara atlayan
geyikler
(apansız neşelerim, coşkularım benim)
hepsi senin hazırladığın mutluluk şölenine adanırlar.

Efendim,
ben yabandan derdiğim şarkılar, ezgilerle
donanmış,
kente dönerken akşam akşam, caddenin iki yanına dizilmiş kalabalık
renk renk bayraklar maytoplarla alkış tutar ya bana

zaferin gerçek sahibini bir ân olsun aklımdan
çıkarmam;
yerimi, kendimi unutmayayım diye
senin adını mırıldanırım sık sık.

Sevdiğim,
sen sabah sabah uykunun tüllerini
gülümseyişle aralarsın; sonra ortalığı siler
süpürür,
yatak ve yorgan çarşaflarımızı taze sularla yıkar
arıtırsın;
ben onlara adaçayı, lâvanta ve kekik kokuları
taşıyım kırlardan;
ışıl ışıl soluyan, zümrüt tenli bahar çocuklarını
doldururum evimizin odalarına.
Devletli sultanım,
bir Bizans'ı açmak mı? Ben İstanbul'un
Boğaz, Adalar, Çamlıca ve daha nice tılsımlı
görünüşlerini,

ben Avrupa'nın, Afrika'nın, Asya'nın ve öbür kıtaların
gelmiş geçmiş bütün güzelliklerini
alev tuğlu sevinç ordularıyla kuşatırım senin adına;
ben uzayda yeni gezegenler, yeni yıldızlar,
yeni burçlar açarım altın mızraklı umut akıncılarımla
senin adına!

Ve güzellik
bir kez daha ölümsüz olur
ölümlüler katında

Armağan

Senden önce hırslı isteyişlerim olurdu Tanrıdan:
bir aç kaplanın, dipdiri bir ceylânın gövdesinden
parça parça et koparması gibi tıpkı. Şimdi,
Ondan bir şey dilesem, senin
şafak gülümseyişli yüzüne bakıyorum sadece:
milyonlarca ak güvencin kaynıyor gökten,
Sonrasızlık Kenti'nden müjdeler taşıyorlar gönlüme...
Gözüm, cânım, efendim, sevdiğim, devletli
sultânım!

HİLMİ YAVUZ

Doğunun Sevdaları (1)

sevda derinlerdedir, oysa ferhâd
üstüne kazmada dağın

kalbimin, yâni o yağmur
ve acıdan ocağın
madenini, lâciverdî ve mahmur
bir ağrıyla delmede

şirin

ve en aşılmaz, en derin
bir şirin yurt edindiği
billûr bir köşke girmede
leylâ

ve mecnun'un yâni o çölden
ve ağıttan otağın
önünde, bir adak gibi
ölüme diz çöktürmede

leylâ

ve yakut, şafak ve irin
ile emzirdiği bir güzün
boynunu vurmada

şirin

sevda derinlerdedir, oysa ferhâd
üstünü kazmada dağın

Yollar ve Zaman

sen bir yalnızlığı koşup gittin de
bir yerde buluşulur diye, belki de...

elbet buluşulur, orda, o yerde...
bir hüzün töreniyle kutlanır
bulunur bir şeyler ve saklanır
saklanan Zaman mı, yoksa yol mudur.

aranır bahçelerde ve şiiirlerde?

kimbilir ki dün'dür, ölgündür kalbimiz
yollarsa her zaman biraz küskündür

yokuşlarda ve inişlerde...

Zaman'dır seni sardığım kumaş
bekledin, örtülsün, ki yavaş yavaş...

erguvandın, kayboldun dile gelişlerde

Kazı

sarı yaz! kat kat şafaklar
gördün dizelerde, sevdalar
gördün göçük bir dağ
gibi üstüste geldikçe
ben şairim: bir yeraltıyım ben
acıyım
kazdikça
ve derine indikçe
size kimbilir kaç gece
bir gülün ölümünü andınız
bir ipek simya sesi
ve nice
katmanlar aradınız
ve dolaştım diye düşündünüz
bir yaz gibi gülen çocuklar
ve yollar gördükçe

şiiirler kazılmalı: o ince
gurbetlerin gömüldüğü
söz başları kırmızı
yazmayı gördüm sandınız
kırgın kâğıtlar buldunuz
hüznü donmuş, külü meşin
ve birden
acısı acınıza değdikçe

HÜSREV MATEMİ

Aşka Reddiye

Kapılmayı göğün maviliğine,
Bir güneşle bütün bir gün mutluluğu,
Unutalı yıllar geçmiş aradan.
İnansaydım sana eskisi gibi,
Hatırlat derdim belki yine,
Sen yoksun ey aşk insanlar arasında yangın yerleri,

Kısa yakınlıkların yıkıntıları var.
İşin kötüsü daha sevginin başında,
Ellerinde hesap cetvelleri,
Kâr ve zarar hesaplıyor insanlar.
Kişiler acıyacak, kin duyacak
Ve sevecak de bir zaman,
Fakat sürekli sevgiler sığınağını sildim aklımdan.
Bir zaman resmin olan cebimde ey sevgili!
Şimdi dörde katlanmış,
İlk kolesterin tahlili.
Ve aslı olmayan bir şeye,
Beni bunca yıl inandırdı diye,
Dargın öleceğim Fuzûli'ye.
Aşk, yoksun sen, seni biz uydurduk,
Saatleri unuttuk, aklımızca zamanı durdurduk.

TALÂT SAİT HALMAN

Türk Dilinin En Büyük Şairine Rübailer

I

Yunus ki bu toprakta açılmış gülmüş,
Bir dem o da ağlamış, avunmuş, gülmüş.
Esrarını aşkın bize açmış birbir,
Susmuş ve o esrar yeniden örtülmüş.

II

Yunus ki nergisde güler, gülde kanar,
Kırlarda gelincikte onun bağı yanar,
Toprak onu bir baharda almış sanırım,
Her yıl bunu tekrar merasimle anar.

Sevmesen de Olur

Vadideki rüzgâr biliyor
yeniğiye uğratacaktır eceli
ısırgan otlarıyla börtü böcek
ve ikimizden kalan yankı.
Sen sormasan da olur.

Nazlı gelen bahar biliyor
ayçiçeği güneşe değmeden, arzuyla ürperecek
artık ne kışlalar, ne yaylalar deli:
Yörükler göçmese de olur.

Dağda ateş yakanlar biliyor
umutsuz bir ülkünün şavkı
yaratır kavlardan bir tanrı eli;
can pazarı biterken belki başlar düğün dernek...
Bengisu akmasa da olur.

Yarılan nar biliyor
tanelerinden birine gömülmüş günseli
sessizliğe ve sonsuzluğa erecek.
Her yasak meyveden doğar bir zafer tâkı.
Cennet karanlıkta kalsa da olur.

Ben seni çift yürekle
dört gözle
yüz canla
bin coşkuyla sevdim
Sen hiç sevmesen de olur.

İSMET ÖZEL

Sevgilime Bir Kefen

Alçak sesle uçuyor üzerimden
saçları kına yakılmış bir kadının mihrâbı
bu gövermiş güz günleri çıldırtır
çileden ve kitaplardan çıkartır insanı
urlar, karınca cesetleri
titreyişlerle örtülür üstüm
merak
bir devrimcinin hazırlığıdır
ve alçacık bir sesle uçar üzerimden
kanser, begonya, ölüm.

Beyaz tülbentler camın arkasında
ve çıkarılmış insan gözleri
kırk batman ağırlığında sahici insan gözleri
bağrına taş basan ana
o ananın ölüsünden kalkan toz
ey acılar gardiyanı, ey güz günleri.

Bir isyankâr çetecinin yağmuru altında
kendi kavruk güzelliğimi yumrukluyorum
kulunç gibi giriyor öğleden sonraları cumartesinin
umudum
ki hırçın bir hayvandır durmadan
kalgıtır banknotları, miting alanlarını.

Ve tarçın kokusu ve yorgunluklarla
oturduğumuz evleri tıkayan
merak
bir devrimcinin hazırlığıdır.
Yıkanır bazı bakır dövücüleri çarşılarda
şakırtılarla sürüklenir bazlama açan kadınlar
dibeklerinde inatlarını döven
hınzır umutlarını döven kadınlar şakırtılarla.

Benim harcım değil bir yar sevmek gizliden
her yanım bin türlü merakla dalanmakta
o loş buhur kokuları, analarımız
aşererken toprak yiyen analarımız

yüreğimin palamarlarını çözüyor aya karşı
gökçe sancım zonkuyor bileklerimde
zonkuyor talaşlar, talaşlar
şakağıma vuran balyozun talaşları.

Akdeniz'in Ufka Doğru Mora Çalan Mavisi

*Kim yeni terleyen bıyığına, sakalına sevdalanmışsa ölünceye kadar
bu daireden dışarıya ayak atamaz.*

Hafız

Yaz günleri beni hatırlamıyor.
Salgılı bir hayvanla bitişiyorum yaz yaklaşınca
yayıyorum ortasına sevgili tüylerimin
geniş uykulardayım, muazzam uykularda
yılların zulmünden haberim yok
ne de süzgün taşralı kızlar korosundan
geçiyor hazza yatkın dudaklarıyla gece
canımın ilmekleri arasından.

Beni artık kimseler arayıp da bulamasın
beyaz harmanilerin göklere açık sofrasında
yıktığım saltanatın dizinde inlediğim
aşkın en tabanında yattığım anlaşılmasın
çünkü ben çok gizli bir yanlıştın
dehşetengiz yeteneğini ölçmek için
yepyeni bir hata için iniyorum Akdeniz'e
Meryemoğlu sanıp ben zavallı ademi
çarmıha çaktılar orda çok zaman önce.

Çok zaman önceydi ki otobüsler
mermer sütunlu şehirlerden sahil çardaklarına
nice yılgın havarilerle gidip geldi.

Hepimiz, yani taflan çiğnemekle güzelleşen çocuklar
havariler karşısında harami
gövdesindeki hayvan kabırınca mecalsiz
kutlu bir tan çıkarmayı denedik
kayser makinasından
anneler
sevecen gözyaşlarıyla korurdular bizi.

Bizi sen ey beyhude ve baygın duyguların yırtıcısı
sen ey loş çalgıları uykulardan çıkartıp
bahçelerin hayatına yerleştiren esrar
bizi bırakmıştın
acıgülle salınırdı kanımın reddelerinde
ve ben güneş altında bize kendini öptüren neyse
gece onun kimlerle buluştuğunu araştırdım
o zaman yalın yürek kaldım şiddetin çölünde
aldanışların çölünde korkudan
denize dilimi soktum ayaklarımdan önce.
Bu kadar, bu kadardı Akdeniz
aslı yokmuş dinlediklerimin
eski moda güneş sanrılarından
bir şair cesedinden hiç farkı yok denizin.

Yok ve yaz günleri beni hatırlamıyor
boğulmuş hüznü gösteriyor bana memelerinden
geçiyorum bir yakıcı maviden derinleştirilmiş mora
geçiyorum ayaklarım altında kumları hiçkirtarak
Kara yaz! Karanlık yaz! Kararan vücutlardan
rıhtıma varmayan ceset elbette hatırlanmaz.

ÖZKER YAŞIN

Mustafa Kemal'den Konuştuk

(Bir Nine Söyledi)

Anlatması güçtür oğul,
O ilk gençlik dünyamızın
Masal kahramanıydı.
O her genç kızın
Düşlerindeki altın saçlı yiğit,
Biliyorduk onun bastığı kara toprakta
Otlar yeşerecekti.

Anlatması güçtür oğul,
Bir kara duman sarmıştı yurdumuzu,
Dört koldan hain düşman sürüleri,

Dört koldan vahşet, keder.
Ama yitirmedik umudumuzu,
Biliyorduk mavi gözlü kahraman
Bir gün gelecekti...
-Bir Dede söyledi-
Gelecekti ne demek, geldi!...
Bir cemre düştü yurdumuzun üstüne,
Isındı damarlarımızda kan.
Gayri Mustafa Kemal denen kahraman
Öl dese ölecektik,
Samsun'da doğan bir ırmak gibi:
Köpüre köpüre Akdeniz'e dökülecektik.

Yürüyük dedi, yürüdük;
Vurun dedi, vurduk;
Harpte ve sulhta onun kumandasında
Yepyeni bir vatan kurduk!
İşte oğul bu mübarek vatan
Bu hürriyet kokulu rüzgâr
Size Mustafa Kemal'den armağan!..

-Bir Genç söyledi-
Gerçi Atam biz görmedik seni,
Gerçi seninle birlikte savaşamadık.
Biz ki her şeyi hazır bulduk sizden,
Bir rahat ömür yaşadık ve yaşamaktayız...
Biliyoruz sen ışık verdin gözlerimize
Ve güvendin inandın bize
Korumak ödevimiz devrimlerini

Bilmez olur muyum, hem ne iyi!
Dağlar boyu yükselen
Kişilerin emeği.

Gerçekten güzel bu ada
Şu da zengin, ılık bu ada
Şurası dar boğaz, burası berzah,
Orası yarımada
Bak ötekinin eşi var mı dünyada?...
Sen Batı Avrupa,

Sen Britanya
Kaç yüzyıl balık yerine obur,
Ada avladınız okyanuslarda!

Şu ülke geniş, verimli bu toprak
Ucuz ekmek, tüccar hükümet
Gökler bolluk bereket
Hasta, cahil bir millet
Öyleyse ne durursun
Parçala ve idare et!
Şu ülke yeryüzünün cenneti
Dağları yemyeşil, denizi kumsal
Havası berrak
Suyu serin
Meyvesi bal
Bir saray yap
Burada kal!

Uşak doğmuş bir millet
Çat keyfini
Parçala ve idare et!

OSMAN TÜRKAY

Sömürge

Senin mutluluğun kanımdaki beside,
Benim özgürlüğüm paslı zincirde.
Senin aydınlık kentlerin, sarayın, tacın, tahtın var
Orduların yayılmış kıtalara
Pis sokaklar, yıkık köyler kaderince
Kara toprağa, yarı çıplak, karnı aç,
Sırtüstü yatan milyonlar ötesinde
Ben aç, susuz, ilâçsız
Karanlık çağlara derdimden
Nice yıllar dert kattım.
Sonrasız acılarla baktım dünyaya
Yüreğindeki özgür mavilikleri
Sömürge ordularının çelik kafesinden
Seyre dalan kuş gibi
Yapayalnız, kimsesiz.
Uzun sürmez yorgunluklarım,
İçimde tunç tanrıları var ya;
Büyük gözlerimin aydınlıkları,
Kırar son zinciri Spartakus.
Bir mutlu düşüncedir kafamda
George Washington, Mahatma Gandhi,

Çakar şimşekleri göklerimde
Uzak Doğu'ndan Uzak Batı'ya.
Bazan sıcak uykularımda korkusuz
Özgürlük! Özgürlük! Özgürlük! diye kükrerim de
Evrensel sarsıntılarda ihtilâl bayraklarınca güze
Gelibolu'dan Macaristan'a ta Cezayir'e değin
Mustafa Kemaller şahlanır düşlerimde.

Çok gördüm süngü uçlarından damlayan kandaki sevinci
Ah ne aydın, ne tanrısal mutluluk bilsen!
Toprak şaha kalkar, gökyüzü çatlak,
Tanrı kardeşimiz gibi bize gülümser.
Bir anlatılmaz özlemdir o
Tipiye karışmış gül yaprağından uzak
Süt beyaz mermere düşen kor örneği
Tanklar altında çiğnendikçe tutsak uluslar
Susuzluktan çatlayan milyonlarca dudakta
Özgürlüğün yanık türküsü başlar.
Gözyaşı , alınteri, ya hele kan...
Ballı meyveler sarkar dalımda.
Kim bilir nice verimli şu toprak,
Nice güzeldir şu çiçekler, şu ağaçlar
Ki öylesine dolu
Yabancı besleyen ambarım, peteğim.

Tanırsın beni geriliğimden, ışıksızlığımdan
Ben Mau-Mau, ben Kongolu
Ben özgürlük için savaştan zenci,
Ben zırlı taşıtlar altında ezilen Kıbrıslı Şerife Abla
Ben Cezayirli zavallı Cemile
Nasıl yeşertir düşüncelerini

SEZAI KARAKOÇ

Şiir

Evet yine de şiiirdir beni arastra dinlendiren
Acıma aralıklar verdiren
Ufuklardan ufuklara taşıyarak kelimeleri
Ne yapılar kurdum eleğimsağma gibi
İçimdeki buluttan, yağıştan şimşekten ısıklardan

Gizli bir yapı taşından ders okudum ben
Şiirin birden kaçışını denizlerden
Şiir içimizdeki zindanların mahkûmu
Katil hırsız esrar üstüne esrar için
Bardağı şarapta kıran sarhoş
Bir kadından öbür kadına koşan kuş
İçimizden fırlayan kömür tebeşirlerde

Seçmeler

Çürüyen ayakları en düz yerde
Yağmuru sızdıran kırık bir kiremit gibi
Her vakit hele kış günleri
İçimize uygun bir çatı değildir
Öçten övgüden ölümden ve aşktan ötede
Varolmanın gereği gibi ilerde
Kahrolurken insan
Dönerken çevresinde fareler fareler fareler
Sararmış bir kâğıttır şiir bile
Unutulmuş birr hol lâmbası gibi
Yanar sömer söner yanar yanar söner

Kapalı Çarşı

Kendi yastıklarına gölge salmasın
Çocuklarının öpüşleri onlara anlat
Onlara anlat yağmur karşılıklı yağar
Ruhların içindeki müzikle karşılıklı
Kapalı Çarşı içinde bir sigara
Bir keman kılıfı senin saçlarına sürülen yağ
Onelara anlat kadınların gözlerinin içinden geçer
Kapalı Çarşı ve Kapalı Çarşı'yı götüren saat

Bir inci gerdanlık dumanları içinde kapkara
Anlamağa başlağı ağır ve çekilmez kelimeler içinde dağ
Senin resmin ince gerdanlığın siyah parlaklığı içinde ışıklı
Işıklı ışiksiz yandan ve önden ışiksiz arkadan ve içten ışıklı
Onlara anlat ki insan kelimelerden ve şiiirden yaratılmadı
Tüyler içinde gelen yeni dünya
Bir sandalye kadar hür olduğı gün
Sen cuma gününün hürriyet kadar kutsal olduğunu onlara anlat
Benim aynamı küçültüp büyüten onlar
Benim aynamı aynalıktan çıkaran
Kapalı çarşılar içinde fikre ve gerçeğe
Neler neler etti anlarsın onlar
Şemsiyeler gibi
Felâketlerin en şakacısına açılıveren onlar
Kendi yastıklara düşmesin
Dostlarının kadınları üstündeki gölgesi onlara anlat
Kapalı çarşılar içinde
Aslanların ağaç kabuğuna yazdığı şiir
Kapalı Çarşı içerisinde
Aeçik ve keskin yumuşak ve güzel Kur'an sesleri
Kapalı Çarşı içinde kapalı rüya çarşıları
Kapalı Çarşı içinde öfke ve af çarşıları

Kapalı Çarşı'ya gittiğın zaman
Bir yangın sonrasının gazetelerini okudun
Bir gazete uzun ve kül olmuş bir gazeteydi Kapalı Çarşı
Mavi gözlü bir gazete
Kapalı Çarşı içinde bulutların en senin olanı
Sen bana Kapalı Çarşı
Şüphesiz o kadar satılan ve alınanlar var ki
Şüphesiz bir harita kırığı
Bir yapma deniz parçasıyla Kapalı Çarşı

Sen kapalı çarşılar üstüne yağmur yağanı
Yağmurun iyi ve doğru yağmadığını onlara anlat.

YAHYA AKENGİN

Hânende Feza

Eski düşlerimin atlasındadır Feza Hanım
Sesi gönül coğrafyası bakışı hercai
Bütün büyük ırmaklarla ona taşınırım
Sabâdan kanatlara çıkar yücelere
Bir of sarar ortalığı adı bir mecliste geçende
Ünü yürekten yüreğe işleyen bir kor
O mudur yoksa bir derin özlem mi,
Ufukları baştan başa tutan hânende?

Suskundur hicaz faslında nice gizli belalı
Bıçak yerine ahlar çekilir Feza'ya
İssız dağlarda saraylara muhafız gider ümitler
O mudur masalların yaralı ceylan balası
Edâsıyla perde perde yücelir dünya
İnler mızrap ile vâdiler tutulur bütün geçitler
Tenha bir taş üstüne konan güvercinde
Yalnızlıktır ve mahzundur Hânende Feza

Yazdırır sesini uzay haritalarına
Alnımdaki çizgilerden daha derin
Okyanuslarımda mordan mora gelgitler
Ve ben tonlarını yazarım hercai menekşelerin
Kulaktan ve gözden hayalden ve hâtıradan
Kuşatmalar ortasında beni kor da çekilir.
Onu bir çağrıcı göndermiş olmalı Yaradan
Bilmem diyarına nerden gidilir?

Bendim taşıyıp duran ona
Güvercin duruşlarını ceylân bakışlarını
Hele nağmelerini bütün bülbüllerin
Olmazdı bunca düşkünlük bir cana
Ve bir hüznü eklemiştim cümle gülüşlerden soylu
Durup karşısında hayran kalmışım
Bilmem bunları Feza'ya nerden almışım?

TÜRK DİLİ / *Aylık dil dergisi* ■ Sahibi ve sorumlu yöneticisi: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu adına Prof. Dr. HASAN EREN ■ Yazı kurulu: Doç. Dr. NEVZAT GÖZAYDIN (Başkan), Prof. Dr. İSMAİL PARLATIR, Prof. Dr. HAMZA ZÜLFİKAR ■ Yönetim yeri: Atatürk Bulvarı 217, Kavaklıdere - Ankara ■ Telefonlar: Yazı işleri ve abone santral 128 61 00 (5 hat) ■ Abone Şartları: Yıllığı 50000, altı aylığı 25000 lira; öğretmen ve öğrencilere yıllık 40000, altı aylığı 20000 lira; dış ülkeler için yıllık 40 dolar ■ Posta çeki No. 128 236. ■ Dergilerin okul dışındaki bir adrese gönderilmesini isteyen öğretmen ve öğrenciler durumlarını gösterir bir belgeyi abone istekleriyle birlikte göndermelidirler. ■ Dergimize gönderilen yazılar yayımlansın yayımlanmasın geri verilmez. ■ Türk Dili, Milli Eğitim Bakanlığınca, Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan 15.7.1974 gün ve 11 077 sayılı yazıyla bütün okullara duyurulmuş ve salık verilmiştir. ■ Basıldığı yer: Ankara Üniversitesi Basım Evi ■ Ankara.